

Advies Reikwijdte en Detailniveau

MER Windturbinepark Spui,

juni 2015,
Provincie Zuid-Holland

PZH-2015-519318983

Inhoudsopgave

1. ADVIES REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU.....	6
2. SAMENVATTING EN VERWIJZING NAAR THEMA.....	8
3. THEMATISCHE BEANTWOORDING.....	40
A. Proces en procedure	40
A1 Voorgeschiedenis van en onderzoek naar de locatie Spui.....	40
A2 Proces gemeente en provincie m.b.t. tot het PIP	41
A3 Onvoldoende draagvlak diverse locaties	42
A4 Kwaliteit en onafhankelijkheid van het onderzoek	43
A5 Procedurele bepalingen en vervolgprocedure.....	43
B. Nut en noodzaak windenergie op land.....	44
B1 Nut en noodzaak.....	45
B2 Economische haalbaarheid windenergie op land.....	45
C. Locatieafweging en keuze	46
C1 Eerdere provinciale (locatie-)keuzes	46
C2 Autonome ontwikkeling en referentiesituatie	47
C3 Uitgangspunten en methodiek MER.....	48
C4: Specifieke beoordelingscriteria.....	51
C5 Alternatieve locaties	52
D. Inrichtingsalternatieven	53
E. Participatie, schade en financiële haalbaarheid.....	54
E1 Participatie, gedragscodes en (plan)schade	54
E2 Financiële haalbaarheid.....	55
F. Woon- en leefmilieu	56
F1 Geluidhinder	56
F2 Slagschaduw	58
F3 Gezondheid	58
F4 Verlichting en veiligheid	58
F5 Handhaving.....	59
G. Natuur.....	59
H. Landschap.....	60
I. Gevolgen aanlegfase	61
4. ADVIES COMMISSIE VOOR DE MILIEUEFFECTRAPPORTAGE.....	62
5. AFKORTINGEN EN BEGRIPPENLIJST.....	78

1. Advies reikwijdte en detailniveau

Inleiding

In het kader van het opstellen van het Provinciaal Inpassingsplan (verder PIP), de omgevingsvergunning en overige benodigde besluiten ten behoeve van het windturbinepark Spui, is een MER nodig. In het kader van de m.e.r.-procedure is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) opgesteld. De NRD beschrijft de voorgenomen reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. Provinciale Staten van Zuid-Holland (GS) hebben deze NRD op 10 december 2014 vastgesteld. Zie hoofdstuk 5 voor uitleg over de gebruikte afkortingen.

Zienswijzen en overlegreacties

De NRD¹ heeft vanaf donderdag 8 januari tot en met woensdag 4 februari 2015 voor een iedere ter inzage gelegen. In die periode is een ieder in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. Tevens zijn betrokken bestuursorganen geraadpleegd over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Gedurende deze termijn zijn in totaal 58 zienswijzen ontvangen, waarvan één door 617 (van 318 verschillende adressen) en één door 39 volwassenen is medeondertekend. Daarnaast zijn er 6 overlegreacties binnengekomen, namelijk van de gemeenten Cromstrijen, Nissewaard en Korendijk, het samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard, het Waterschap Hollandse Delta en van Rijkswaterstaat.

Alle zienswijzen en overlegreacties zijn gedurende de termijn van terinzagelegging ingediend. In hoofdstuk 2 van dit document zijn de ingediende overlegreacties en zienswijzen beknopt samengevat en in hoofdstuk 3 thematisch beantwoord. Daarbij is per subthema aangegeven of de zienswijzen al dan niet hebben geleid tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

Advies Commissie voor de milieueffectrapportage

GS hebben ook de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) gevraagd om een advies uit te brengen over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. Daarbij zijn tevens alle ontvangen zienswijzen toegezonden zodat de Commissie m.e.r. deze in haar advies kon betrekken. De commissie heeft op 2 maart 2015 een uitgebreid advies uitgebracht aan PS over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER². Dit advies is integraal opgenomen in hoofdstuk 4 van dit document. Gelet op de bruikbaarheid en compleetheit van het advies hebben GS (namens PS als bevoegd gezag) besloten om het advies van de Commissie m.e.r. volledig over te nemen.

Advies reikwijdte en detailniveau

Op basis van de conclusies inzake de zienswijzen en overlegreacties en het advies van de Commissie m.e.r. hebben GS (namens PS als bevoegd gezag) een advies vastgesteld inzake de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER voor het windturbinepark Spui (zie onderstaand schema). Dit advies reikwijdte en detailniveau vormt samen met de eerder vastgestelde NRD het kader voor het op te stellen MER voor het windturbinepark Spui.

¹ Notitie Reikwijdte en Detailniveau plan-/projectMER; Provinciaal Inpassingsplan Windturbinepark Spui, 15 oktober 2014.

² Windturbinepark Spui, gemeente Korendijk, Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport, 2 maart 2015 / rapportnummer 3003-08.

Omdat het advies van de Commissie m.e.r. integraal is overgenomen (zie hoofdstuk 4), is de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER aanzienlijk uitgebreid, maar op hoofdlijnen omvat het advies de volgende aanvullingen op de NRD:

- Neem in het MER een toelichting op inzake de overwegingen die een rol hebben gespeeld om te kiezen voor windenergie in de Hoeksche Waard en een onderbouwing van de trechtering naar de beoogde en kansrijke locaties in de Hoeksche Waard en meer specifiek het zuidwestelijke gedeelte ervan;
- Geef een overzicht van de kansen en belemmeringen van en de mogelijke opstelvarianten binnen de kansrijk geachte locaties. Ga daarbij in op samenhang/interferentie met bestaande en/of geplande windmolenlocaties in de aangrenzende gemeenten;
- Beschrijf de effecten op de leefomgevingskwaliteit (geluid, veiligheid) en (beschermde) natuur.

Omwille van de duidelijkheid is een servicedocument opgesteld waarin in de oorspronkelijke NRD door middel van rode tekstblokken is weergegeven welke onderdelen naar aanleiding van het advies reikwijdte en detailniveau in het MER worden aangevuld. Aan dit servicedocument kunnen geen rechten worden ontleend.

Nadat het MER is opgesteld, zal de Commissie m.e.r. in haar toetsingsadvies beoordelen of het MER aan de gestelde reikwijdte en detailniveau voldoet, alvorens het bevoegd gezag een besluit neemt over de vaststelling van het PIP (PS) en over de verlening van de vergunningen (GS).

Den Haag, 16 juni 2015

2. Samenvatting en verwijzing naar thema

§1 Thema's

Omdat in veel zienswijzen en overlegreacties dezelfde thema's worden benoemd, is gekozen voor een thematische beantwoording. In dit hoofdstuk zijn de zienswijzen en overlegreacties in de linkerkolom samengevat en in de rechterkolom wordt verwezen naar het daarmee corresponderende (sub)thema's.

De volgende thema's komen in hoofdstuk 3 aan de orde:

- A. Proces en procedure;
- B. Nut en noodzaak windenergie op land;
- C. Locatieafweging en keuze;
- D. Inrichtingsalternatieven;
- E. Participatie, schade en financiële haalbaarheid;
- F. Woon- en leefmilieu;
- G. Natuur;
- H. Landschap;
- I. Gevolgen aanlegfase.

§2 Samenvatting en verwijzing naar thema

Z0 Gelijkluidende zienswijze 1

Samenvatting	Zie thema:
De NRD staat haaks op besluit van de gemeenteraad op 28 januari 2014 inzake de moties over de windlocatie aan het Spui. De wettelijke grond voor het vaststellen van een PIP is vervallen omdat de gemeente wel meewerkt en onderzoek uitvoert.	A2
Verzocht wordt om alle provinciale randvoorwaarden (in par. 2.1) toe te voegen aan par. 3.4 en in de planMER alle te onderzoeken alternatieve locaties op deze criteria te toetsen.	C3
De locatie langs het Spui en alternatieven moeten worden getoetst op hun landschappelijk effect, want dat is niet eerder gebeurd.	H
De te onderzoeken locaties worden alleen onderzocht op geschiktheid en niet op het criterium 'beste locatie'. Het criterium 'geschikte locatie' moet duidelijker worden geformuleerd.	C3
Verzocht wordt om de mate van geluidshinder bij omwonenden als toetsingscriteria zwaarder te laten meewegen.	C4
Benadrukt wordt dat zorgvuldig, objectief en onafhankelijk onderzoek vereist is. Het is opmerkelijk dat de NRD is gedateerd op 15 oktober 2014 terwijl de behandeling en besluitvorming door Provinciale Staten veel later heeft plaatsgevonden.	A4 A5

Z1 Rotterdam

Samenvatting	Zie thema:
In de NRD wordt niet aangegeven op basis van welke criteria de voorkeurslocatie wordt gekozen. Verzocht wordt om de energieopbrengst af te wegen tegen de thema's in de beoordelingsmatrix.	C4
Indiener draagt een alternatieve locatie aan voor het MER: langs de Buitendijk, ten zuidoosten	C5

van de kern Zuid-Beijerland. Indiener is bereid om daar een windpark te ontwikkelen van 3 turbines met een rotordiameter van 130 m en een ashoogte van 120 m.	
Verzocht wordt om in de NRD het te beschouwen windturbintype op te nemen. Bij voorkeur een turbine met een vermogen van 5MW en een ashoogte van 120 m, omdat grotere windturbines per opgewekte kWh minder invloed op de omgeving hebben dan kleinere.	D
Verzocht wordt om het onderzoek 'Windenergie Stadsregio Rotterdam' bij het MER te betrekken en om rekening te houden met de windparken in de omgeving en om windturbines te concentreren op bestaande locaties, zoals op de aangedragen alternatieve locatie.	H
Verzocht wordt om de financiële aspecten van een netaansluiting op het 50 kV netwerk in Klaaswaal mee te nemen in het MER.	E2
Rekening te houden met het feit dat om de locatie Spui te bereiken, gebruik moet worden gemaakt van landwegen.	I

Z2 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
Indiener uit bezwaar tegen de wijze van besluitvorming rondom deze locatie. De gemeente heeft weliswaar grillig en opportunistisch geacteerd, maar niet opzettelijk vertraagd of tegengewerkt.	A2
De wijze waarop de provincie de gemeente nu overruled met een PIP waarbij gekeken wordt of de voorkeurslocatie geschikt is, is geen garantie voor een weloverwogen besluit.	C1
Indiener verzoekt om het uitgangspunt dat de hele buitenrand van de Hoeksche Waard binnen de definitie 'grootschalige scheidslijn tussen land en water' valt, in de NRD bij te stellen, omdat het Spui een kleinschalig karakter kent.	H
Bezwaar wordt gemaakt tegen de beperking van te onderzoeken locaties in de westrand van de Hoeksche Waard.	C3
Verzocht wordt om een alternatieve windlocatie te onderzoeken ten westen van de Haringvlietbrug c.q. de oostpunt van Tiengemeten.	C5

Z3 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
Indiener betreurt het dat de provincie het voortouw neemt. De gemeente heeft immers onafhankelijk onderzoek laten uitvoeren om te komen tot de meest optimale en logische locatie.	A2
Indiener vindt het onbegrijpelijk dat de provincie de locatie wil aanwijzen die in het gemeentelijk onderzoek juist als een van de meest ongunstige locaties wordt genoemd.	A3/C5

Z4 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
Het provinciale plaatsingsbeleid voor windturbines uit de Nota Wervel kan niet ongenueanceerd worden toegepast.	A1/H
Bij een afstand van 400 m tot het Spui komen de turbines op circa 600 m van de woning. Dat is	F1/E1

niet wenselijk gelet op de omvang van de te verwachten schadeclaims. Volgens de quickscan Windenergie Korendijk van Tauw/Ecofys is de locatie te krap. Indiener verwacht dat een lijnopstelling, gezien de harde afstandsbeperkingen, negatiever is dan een clusteropstelling.	
Indiener is voornemens om zijn schade te verhalen, maar het is beter om serieus naar de beste locatie te zoeken en niet vast te houden aan oude besluiten. Verzocht wordt dan om de locatie langs het Spui te schrappen.	E1/C1

Z5 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
Indiener geeft aan dat windturbines langs het Spui het uitzicht bederven, bovendien zijn ze te hoog, te groot, te strak, te wit en te veel. De locatie langs het Spui bedreigt de natuur en de vogels en vleermuizen in de polder Klein Piershil	H/G
De locatie langs het Spui ligt te dicht op de kernen Nieuw-Beijerland en Piershil, 500 m respectievelijk 1000 m en zorgt voor geluidhinder (ook binnenshuis) en slagschaduw.	F1/F2
Indiener meent dat de turbines aan de westrand moeten komen waar wel ruimte is en er geen overlast is. Ook locatie F (uit gemeentelijk onderzoek) is zeer geschikt. Deze sluit aan op bestaande windturbines, ligt gunstig met betrekking tot geluidsoverlast en het verdeelstation in Klaaswaal, is goed bereikbaar, kent zeer lage bevolkingsdichtheid en hoge windopbrengst.	C5
Meewegen van de lange voorgeschiedenis van de locatie Spui als argument is onrechtvaardig.	A1

Z6 Zuid-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener merkt op dat de gemeente de inwoners slecht heeft geïnformeerd over de Brede MER.	A2
Indiener was onaangenaam verrast door het gemeentelijk onderzoek, waarbij de meest geschikte locatie in de polder Klein Zuid-Beijerland ligt. De openheid van het landschap is een groot goed en turbines van 150 m hoog zijn hier zeer ingrijpend, waardoor geluidhinder, slagschaduw, overlast en onveilige situaties zullen ontstaan. Het onroerend goed in de omgeving zal aanzienlijk in waarde dalen en moeilijker te verkopen zijn.	C5 H E1
Indiener meent dat er meer onderzoek moet komen naar andere duurzame energiebronnen, zoals getijde-energie en osmose.	B1
Indiener wijst erop dat de actiegroep Zuidzijde/Noordijk honderden handtekeningen heeft ingezameld en een petitie heeft ingediend bij de gemeente tegen windturbines middenin het Hoeksche Waards Landschap.	A3
Verzocht wordt om de gemeentelijke locaties B, E en I af te wijzen en vast te houden aan de aangewezen locatie langs het Spui.	C5

Z7 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener maakt bezwaar tegen de locatie langs het Spui, omdat deze in het gemeentelijk	A3/C5

onderzoek als meest ongeschikt is beoordeeld, vanwege geluidsoverlast en slagschaduw.	
De windturbines op de locatie Spui leiden tot financiële gevolgen als waardedaling of zelfs onverkooptbaarheid van woningen vanwege de geluidshinder en slagschaduw.	E1
Gevraagd wordt om te kiezen voor de noordwestpunt van de Hoeksche Waard of de zuidrand in aansluiting op de locatie in Cromstrijen of een geschikte locatie uit het gemeentelijk onderzoek, maar niet in de directe omgeving van Nieuw-Beijerland en Piershil.	C5
Er moet meer rekening worden gehouden met mensen in plaats van met de natuur.	G
Indiener stelt de provincie aansprakelijk voor de (mogelijke) financiële gevolgen, zowel materiele als immateriële.	E1

Z8 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener heeft bezwaren tegen de locatie Spui omdat deze te dicht bij de woonkernen ligt.	A3/C5
Continue geluidsoverlast en slagschaduw gaan ten koste van het woongenot en zorgen voor gezondheidsklachten, medische kosten en waardedaling of onverkooptbaarheid van woningen.	E1/F3
Waarom is de locatie Spui zonder deugdelijk onderzoek of overleg met betrokkenen aangewezen, terwijl deze in het gemeentelijk onderzoek als meest ongeschikte is beoordeeld.	A1/A3/C5
Gevraagd wordt om te kiezen voor de noordwestpunt van de Hoeksche Waard of de zuidrand in aansluiting op de locatie in Cromstrijen of een geschikte locatie uit het gemeentelijk onderzoek, maar niet in de directe omgeving van Nieuw-Beijerland en Piershil.	C5
Er moet meer rekening worden gehouden met mensen in plaats van met de natuur.	G
Indiener stelt de provincie aansprakelijk voor de (mogelijke) financiële gevolgen, zowel materiele als immateriële.	E1

Z9 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener is tegen windturbines in het algemeen en op de locatie Spui in het bijzonder. Niet alleen vanwege geluidshinder en slagschaduw, maar ook omdat het in een artikel in het Ref. Dagblad (22 mrt 2014) door o.a. prof. Lubbers economisch niet verantwoord wordt genoemd. Belastinggeld wordt daardoor niet nuttig en verantwoord besteed.	F1/F2 B1/B2

Z10 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Cliënten van indiener zijn niet bekend met een specifieke aanvraag of aanmeldingsnotitie. De gemeente Korendijk heeft nooit een schriftelijk voornemen tot aanleg/uitbreiding van een productie-installatie als bedoeld in de Elektriciteitswet (E-wet) ontvangen, laat staan afgewezen en deze verplichting heeft bovendien geen betrekking op specifieke locatie. Daardoor mist de NRD deugdelijke grondslag en is het gebruik maken van deze bevoegdheden buiten de orde.	A2/A5
Bovendien moet Klein-Piershil B.V. buiten staat worden geacht het windpark daadwerkelijk te	E2

ontwikkelen, want de vennootschap heeft een negatief eigen vermogen.	
Opgemerkt wordt dat niet is voldaan aan de wettelijke verplichting in artikel 3.26 lid 1 Wro om de betrokken gemeenteraad te horen, alvorens een inpassingsplan kan worden vastgesteld. Ook zijn de procedurevoorschriften uit de Awb niet nageleefd. Er is geen mededeling gedaan (ex artikel 3:12 lid 3c juncto 3:15 lid 1 Awb) dat belanghebbenden zowel schriftelijk als mondeling hun zienswijze naar voren kunnen brengen, want in Het Kompas van 16 jan. 2015 wordt alleen melding gemaakt van schriftelijke zienswijzen. Voorts blijkt uit publicaties op de website dat de terinzagelegging plaatsvond op 8 januari 2015. Daarmee is de termijn veel korter dan de in artikel 3:11 lid 4 juncto 3:16 lid 1 Awb genoemde termijn van (tenminste) 6 weken. Ook de voorschriften in artikel 3:12 lid 1 Awb zijn niet in acht genomen, nu in de publicatie niet wordt vermeld waar en wanneer de stukken ter inzage liggen. Hierdoor zijn mogelijkheden voor het indienen van zienswijzen zijn ernstig beknot en (potentieel) belanghebbenden zijn benadeeld.	A5
De locatie Spui voldoet niet aan de uitgangspunten van de structuurvisie Ruimte en Mobiliteit. De locatie ligt wel aan het water, maar is vanaf het land niet zichtbaar als scheidslijn tussen land en water. Het is geen grootschalige scheidslijn, technische infrastructuur ontbreekt en van grootschalige bedrijvigheid is geen sprake. Verzocht wordt om de criteria en eisen uit de structuurvisie op te nemen als onderzoekscriteria.	C3
Bij de ontwikkeling wordt voorbij gegaan aan het waardevol gorzengebied in het Spui. Uit het onderzoek van Bosch en Slabbers(2011) blijkt voorts dat er geen landschappelijke aanleiding is voor de plaatsing van turbines op deze locatie door de maat en schaal van het Spui en omdat de windturbines opgaan in de skyline van Spijkenisse en de haven. Verzocht wordt om de zichtlijnen, openheid van het landschap en de landschappelijke waarden als onderzoekscriteria toe te voegen.	G C4/H
Volgens indiener is de structuurvisie geen normstellend toetsingskader, waardoor in beginsel ook andere alternatieve locaties moeten worden toegelaten.	C1
De gemeente heeft aangegeven (mede n.a.v. moties d.d. 28 januari 2014) mee te willen werken aan de realisatie van 15 MW windenergie op basis van een zorgvuldig alternatievenonderzoek. De gemeente wil zelf zorgen voor realisatie, ruimtelijke inpassing en vergunningverlening van mogelijke locaties windenergie. De provincie wenst ten onrechte geen overeenkomst te sluiten met de gemeente, waarin die bevoegdheden worden overgedragen.	A2
De provincie gaat uit van onjuiste feiten en uitgangspunten, waardoor de gronden en vermeende noodzaak om een PIP op te stellen en de provinciale coördinatieregeling toe te passen, volledig in de lucht hangen. De provincie gebruikt haar bevoegdheden ten onrechte tot een ander doel dan waartoe deze haar zijn toegekend. Ook is er geen draagvlak voor de locatie, terwijl dit nadrukkelijk in het Energieakkoord wordt genoemd.	A2/A3
De locatie is niet eerder goed en zorgvuldig onderzocht en vergeleken. De locatie in de ontwerp Nota Wervelender is geschrapt – vanwege de aanwijzing van de Hoeksche Waard als nationaal landschap - en in de Nota Wervelender uit 2011 zonder nader inhoudelijk onderzoek of toelichting weer opgenomen. Overigens volgt uit artikel 3.1.1.a Bro dat bij een goede ruimtelijke ordening wordt uitgegaan van gegevens van niet ouder dan 2 jaar. Een beroep op onderzoek uit 2006, 2011 en 2012 mist daardoor evident actuele betekenis. Daarom is de besluitvorming niet tot stand gekomen op basis van goed en zorgvuldig voorbereidend onderzoek.	A1
De NRD is opgesteld door Bosch & Van Rijn, die eerder in opdracht van Klein Piershil B.V. c.a. heeft gewerkt. Mitsdien is de NRD niet onafhankelijk en objectief tot stand gekomen.	A4
Het is opmerkelijk dat de NRD is gedateerd op 15 oktober 2014, terwijl behandeling en	A5

besluitvorming door Provinciale Staten veel later heeft plaatsgevonden.	
De uitgangspunten en kaders van het provinciaal beleid zijn ondeugdelijk. De daartegen bij GS ingediende zienswijze van 18 febr. 2014 wordt door indiener herhaald en ingevoegd. De provincie handelt zonder nut en noodzaak in strijd met haar eigen beleid. Alternatieven zijn nimmer door de provincie onderzocht. De gemeente Korendijk heeft alternatieven onderzocht die wel realistisch zijn en voldoen aan de provinciale randvoorwaarden, waardoor mogelijkheden ontstaan voor andere serieuze initiatiefnemers.	C3
Nu een ander bestuursorgaan bevoegd gezag is, dan kan de geografische reikwijdte van het m.e.r. naar locatiealternatieven niet beperkt blijven tot de gemeente Korendijk, noch tot de westrand daarvan, noch tot deze locatie. Overigens komen ook Natura 2000-gebieden voor onderzoek en een passende beoordeling in aanmerking.	C5
De locaties dienen te worden beoordeeld op de directe en indirecte gevolgen voor het fysieke milieu, vanuit het belang van de bescherming van mensen, dieren, planten en goederen, van water, bodem en lucht en van landschappelijke, natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden en van de beheersing van het klimaat, evenals van de relaties daartussen. Maar de bescherming van de mens en het draagvlak daarvoor onder de burgers van de gemeente Korendijk dient zwaarder te wegen dan de belangen van landschap en natuur.	C3
De te onderzoeken locaties worden alleen onderzocht op geschiktheid en niet op het criterium 'beste locatie'. Het criterium 'geschikte locatie' moet duidelijker worden geformuleerd.	C3
Verzocht wordt om geluidshinder zwaarder mee te laten wegen in de beoordeling omdat het voldoen aan de wettelijke geluidsnorm toch tot ernstige gezondheidsklachten kan leiden.	C4
Tot slot verzoeken cliënten op deze zienswijze te worden gehoord.	A5

Z11 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener ergert zich eraan dat er nooit zorgvuldig, objectief en inhoudelijk onderzoek is gedaan naar de geschiktheid van de aangewezen locatie.	A1
Draagvlak voor die locatie ontbreekt en deze voldoet ook niet aan de provinciale uitgangspunten omdat er in Korendijk geen industrieel gebied te vinden is.	A3/C3
Bij Zuid-Beijerland kan worden aangesloten op de bestaande molens in Cromstrijen. Daar is wel sprake van clustering, grootschalig water en infrastructuur en die locatie treft veel minder huishoudens en verstoort het landschap minder, evenals de andere locaties.	C5
De gemeente wil wel meewerken ondanks het weifelende en draaiende beleid. De gemeente heeft aangegeven verantwoordelijkheid te willen nemen op basis van gedegen onderzoek en draagvlak. Het provinciale besluit is gebaseerd op wroeging en frustratie. Burgers en draagvlak worden genegeerd.	A2/A3
Indiener vindt het belachelijk dat in par. 3.2 van de NRD staat dat de locaties worden onderzocht op geschiktheid en niet op het criterium 'beste locatie'.	C3
Verzocht wordt om voor de locatie Spui een aangepaste geluidsnorm te hanteren van maximaal 40 dB, omdat het om een zeer stil gebied gaat en er veel woningen binnen de geluidscontour liggen. De wettelijke norm van 47 Lden geeft volgens onderzoek van het RIVM bij 9% van de omwonenden ernstige klachten. Verzocht wordt van het plan af te zien.	F1

Z12 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
Indiener heeft de provincie zijn zienswijze tegen Brede MER van de gemeente toegezonden. Hierin is aangegeven waarom het gemeentelijk onderzoek niet deugt. Er is geen draagvlak voor de Brede MER, noch binnen de gemeente (zie actiecomités), noch bij de andere gemeenten in de Hoeksche Waard. Het kost alleen maar geld en zorgt voor veel onrust.	A2/A3
In de Brede MER zijn schijnbaar concessies gedaan aan de kwaliteit, waarschijnlijk omdat het geen officiële status heeft. Opsteller van de Brede MER (Ecofys) is een volle dochter van ENECO en daarom waarschijnlijk weinig objectief door belangenverstrengeling.	A4
De (voorbarige) keuze door de gemeente Korendijk voor Swaneblake heeft waarschijnlijk grote invloed op de uitkomsten van het Brede MER.	C2

Z13 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Waarom houdt dat de provincie vast aan de locatie Spui, die veel burgers in hun welzijn aantast. Het voldoen aan de energiedoelstelling mag niet ten koste gaan van het welzijn van burgers.	A1/A2
Volgens indiener vloeit de haast voort uit de verwachting dat er andere geluidsnormen voor omwonenden op komst zijn.	F1
Verzocht wordt om de locatie langs het Spui los te laten en te onderzoeken wat de meest geschikte locatie is vanuit het oogpunt van de mens.	C3
Indiener kan zich niet voorstellen dat de provincie een inpassingsplan in verband met de Elektriciteitswet niet mag weigeren. De provincie moet het gemeentelijk onderzoek afwachten temeer daar de inwoners van Korendijk nooit inspraak hebben gehad bij de eerdere aanwijzing.	A2

Z14 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
De gemeente heeft in december 2014 een MER rapport gepresenteerd waarin de locatie langs het Spui de meeste overlast gevende locatie binnen de gemeente is.	C5
De waardevermindering van de eigen woning bedraagt minstens 15% en indiener verwacht van de overheid dat zij burgers schadeloos stelt.	E1
De provincie is niet gerechtigd om deze locatie aan te wijzen, omdat deze in 2011 niet is meegenomen in het onderzoek van H+N+S. Het is bijzonder dat de locatie zonder MER is aangewezen als meest geschikte locatie, terwijl in de VRM staat dat geschikte gebieden voor plaatsing van windturbines, gebieden zijn waar windenergie kan worden gecombineerd met technische infrastructuur en grootschalige bedrijvigheid in de nabijheid. Deze factoren ontbreken voor 100%.	A1/C1/C3
In Noord-Holland zijn er protesten tegen een windpark waar sprake is van een afstand tussen turbines en woningen van 1200 meter. Als dat voor de locatie Spui zou gelden dan is deze nog	C3

ongeschikter dan nu het geval is.	
Indiener raadt plaatsing van windturbines af omdat het een enorme economische verspilling is met een negatieve rentabiliteit (kost € 100 miljard aan subsidiegeld = belastinggeld).	B2

Z15 Oud-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
De provincie kiest voor lijnopstellingen nabij overgangen van land-water, omdat hierdoor een acceptabeler beeld zou ontstaan, maar ook al worden de contouren van het landschap versterkt, de voorheen gave en lege horizon gaat daarmee toch verloren.	H
Alternatieve locaties aan de rand zullen de horizon verder versnipperen, terwijl de locatie ten westen van Zuid-Beijerland verstrendend kan zijn voor jachthaven de Put. Gevraagd wordt om een alternatief dat de horizon zoveel mogelijk vrijlaat, zoals locatie B uit de Brede MER van de gemeente. Naast de lijnopstelling langs bestaande infrastructuur moet ook gekeken worden naar het effect op de horizon.	C5
De locatie Spui is belastend voor burger en landschap en beperkend voor de ontwikkeling van Swaneblake, dat de lokale vitaliteit bevordert en bijdraagt aan natuur en landschap.	C2
De MER-methodiek verloopt van grof (locatieonderzoek) naar fijn (inrichting voorkeurslocatie). Nadeel daarvan is dat locatievarianten worden beoordeeld op basis van een quick scan, terwijl pas bij de voorkeurslocatie dieper op milieuaspecten wordt ingegaan. Hierdoor bestaat het gevaar dat over de locaties onvoldoende informatie wordt verzameld voor een goede afweging.	C3
Gevraagd wordt om niet alleen te kijken naar afstand tot EHS en Natura2000 gebied, maar ook naar de vliegbewegingen van vogels (slaaptrek, voedseltrek, broedgedrag van vogels), het foerageergedrag van vleermuizen en het voorkomen van Rode Lijst-soorten en tabel 2 of 3 soorten en contact te leggen met plaatselijke natuurorganisaties. In het kader van Nb-wet en de Ff-wet worden vaak alleen de instandhoudingssoorten en tabel 2 en 3 beoordeeld. Verzocht wordt om ook andere soorten die negatief effect ondervinden, mee te nemen in de beoordeling.	G
Windturbines hebben een negatief effect op de belevingswaarde van de openbare ruimte. Verzocht wordt om in het kader van mitigatie en compensatie het effect te onderzoeken van de volgende mogelijke maatregelen de aanleg van akkerflora- en faunaranden (30 m) of akkerflora- en fauna percelen, het verbreden van sloten of watergangen met zeer flauw oplopende oevers en eilandjes en de aanplant van bosstroken en hagen op en langs dijktafsluitingen.	H

Z16 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
De NRD staat haaks op het raadsbesluit van 28 januari 2014 over de moties over de windlocatie Spui. De wettelijke grond voor een PIP is vervallen omdat de gemeente wel meewerkt.	A2
Alternatieve locaties moeten voldoen aan alle provinciale randvoorwaarden. Verzocht om de randvoorwaarden aan de NRD toe te voegen en in de MER alle locaties hieraan te toetsen.	C3
Verzocht wordt locaties ook te toetsen op hun landschappelijk effect, want dat is eerder niet gebeurd.	C4
De te onderzoeken locaties worden alleen onderzocht op geschiktheid en niet op het criterium 'beste locatie'. Het criterium 'geschikte locatie' moet duidelijk worden geformuleerd.	C3

Verzocht wordt om – net als de gemeente - de mate van geluidhinder zwaarder mee te laten wegen in de beoordeling omdat wettelijke geluidsnormen tot gezondheidsklachten leiden.	C4
Indiener benadrukt dat zorgvuldig, objectief en onafhankelijk onderzoek vereist is.	A4
Verder is het opmerkelijk dat de NRD is gedateerd op 15 oktober 2014 terwijl de behandeling en besluitvorming door PS veel later heeft plaatsgevonden.	A5
Indiener maakt zich grote zorgen over de gezondheid door geluidoverlast, slagschaduw en nachtverlichting vanwege de aanvliegroute van vliegveld Zestienhoven. Ook het landelijk aanzicht gaat enorm veranderen, de turbines zijn altijd te zien.	F1/F2 H
In diverse provincies wordt een lagere norm dan 47 Lden aangehouden. Hoe wordt deze norm berekend en wat gebeurt er als de norm niet gehaald wordt? Hoe wordt dit gemeten en hoe lang? Kunnen omwonenden erop rekenen dat er direct aanpassingen o.i.d. worden gedaan?	F1/F5
Indiener vraagt of de initiatiefnemer verplicht is om omwonenden te benaderen voor participatie en/of compensatie. Gevraagd wordt hoe wordt omgegaan met waardevermindering van de woning en of er compensatie wordt gegeven. Huizen nabij windturbines krijgen immers een aanzienlijk lagere taxatie (tot wel 25 tot 30%).	E1
Waarom kiest de provincie voor een locatie vlakbij een woonkern. Aan de overkant van het Spui (op slechts 100 m afstand) heeft de gemeente Bernisse turbines weten te voorkomen.	C3
De turbines komen dichterbij de kern van Nieuw-Beijerland in verband met "Swaneblake", maar het is nog onbekend of dit in de toekomst wel gerealiseerd kan worden.	C2
Gevraagd wordt kritisch te kijken naar de aanvoer van materiaal voor de locatie Spui, mede in verband met de dijkverzwaring en mogelijke schade aan de dijk door het zware vrachtverkeer.	I

Z17 Zuid-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener hoopt dat de molens geplaatst worden waar ze oorspronkelijk zijn gepland (langs het Spui). Langs randen van water is prima, niet middenin de polder, zoals de gemeente wil.	C3

Z18 Zuid-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Op de kaart op de inloopavond zijn 400 m cirkels aangegeven rondom bestaande woningen. Op deze kaart ontbreken de te bouwen woningen aan de Lange Eendrachtsweg die al wel in twee vigerende bestemmingsplannen zijn opgenomen: namelijk de Landgoederen in het Bos van Los en een agrarische woning met bedrijf. Verzocht wordt om bij de locatiekeuze met deze woningen rekening te houden.	C2

Z19 Hekelingen

Samenvatting	Zie thema:
De gemeente Korendijk heeft op 28 januari 2014 besloten dat alsnog zorgvuldig onderzoek te	A2

doen naar de locatie met de minst schadelijke/hinderlijke gevolgen voor omgeving en inwoners.	
Verzocht wordt om aan het draagvlak onder de bevolking een zwaardere wegingsfactor te geven dan aan de belangen van landschap en natuur.	A3
Er is nooit een gedegen onderzoek gedaan naar de meest geschikte locatie in Korendijk.	A1/C1
Verzocht wordt om minimaal de locaties A (bij de Leenheerenpolder) en F (aan de zuidrand) te onderzoeken. De lijnopstelling in Zuid-Beijerland kan worden doorgetrokken. Ook wordt verzocht om de ruimte in het natuurgebied Spuimonding Haringvliet te onderzoeken.	C5
Burgers zijn slachtoffer van het ingrijpen van de provincie als gevolg van het nalaten van goed locatieonderzoek door de gemeente.	A2
Verzocht wordt om de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) onderzoek te laten doen naar tenminste de locaties Spui, A en F.	C4
Verzocht wordt duidelijkheid te geven over de ingreep in het landschap tegenover de levensduur van windturbines (20 jaar?) en het recht om daarna weer nieuwe turbines te mogen plaatsen.	E2
Verzocht wordt om geluidseffecten op zowel mensen als vee te onderzoeken, en om geluidshinder zwaarder te laten wegen in de beoordeling, vanwege de 9% van omwonenden die ernstige gezondheidsklachten krijgt bij een wettelijke norm van 47 Lden op de gevel.	F1/F3
Verzocht wordt om de effecten van licht (reflectie en lichtonderbreking door de lichten op de turbine) en slagschaduw te onderzoeken op zowel mensen als vee.	F2
Verzocht wordt om in de planvorming ruimte te maken voor onderzoek naar compensatie (vooraf i.p.v. planschade achteraf), planschade en participatie.	E1
Onderzoek in het MER de mogelijkheid om (bij locatie F) enkele huizen te amoveren waardoor een grotere afstand tot woonkernen mogelijk is.	C5
Verzocht om alternatieven met en zonder maatwerk te vergelijken, met als variabele een geluidsbelasting van 47, 45 en 43 Lden. Problemen ontstaan doordat met gemiddelden wordt gerekend, terwijl de pieken veel hoger zijn.	F1
Ook wordt verzocht om de gevolgen te onderzoeken op de ontvangst van Digitenne.	F4
Indiener benadrukt dat zorgvuldig, objectief en onafhankelijk onderzoek vereist is.	A4
Opgemerkt wordt dat de NRD is gedateerd op 15 oktober 2014 terwijl de behandeling en besluitvorming door Provinciale Staten later heeft plaatsgevonden.	A5

Voor de beantwoording van de zienswijzen:

- Z20** *Simonshaven;*
- Z21** *Simonshaven;*
- Z22** *Simonshaven;*
- Z23** *Simonshaven;*
- Z24** *Simonshaven;*
- Z25** *Simonshaven;*
- Z26** *Simonshaven;*
- Z27** *Hekelingen;*

Z28 *Simonshaven;*

Z29 *Hekelingen;*

wordt verwezen naar de thematische beantwoording van zienswijze Z19.

Z30 *Wereld Natuurfonds (WNF)*

Samenvatting	Zie thema:
Indiener meent dat locatie Spui niet geschikt is door de impact van de turbines op de natuur, leefbaarheid en het ontwikkelingsperspectief van dit deel van de Hoeksche Waard. Het Spui en haar buitendijkse gebieden zijn zeer belangrijk voor de beleving van rust, ruimte en natuurlijkheid in de delta, en de toekomstige potentie als groenblauwe loper voor bezoekers uit de gehele regio Rotterdam- Den Haag.	C1/C3
Het project Swaneblake wordt door de windlocatie Spui negatief beïnvloed, terwijl Swaneblake kansen bieden voor behoud/versterking van de leefbaarheid en het recreatief-toeristische perspectief.	C2
Gevraagd wordt om in goed overleg te komen tot wijziging van de locatie. Daarbij kan gekeken worden naar clustering op bestaande locaties om de impact op het landschap te beperken.	C5

Z31 *Zuid-Beijerland*

Samenvatting	Zie thema:
Indiener steunt de plannen van de provincie op het gebied van energie. Indiener heeft de gemeenteraad geadviseerd om het beleid van de provincie te volgen en om maximaal invloed uit te oefenen om de belangen van de direct omwonenden optimaal te waarborgen. De raad heeft helaas een andere weg gekozen. Indiener heeft daarop niet gereageerd, omdat de gemeente de schaarse tijd niet zou moeten besteden aan binnen de raad levende misvattingen.	A2

Z32 *Zuid-Beijerland*

Samenvatting	Zie thema:
Indiener is verbaasd over het toestaan van windturbines in het Nationaal landschap, terwijl door deskundigen is geadviseerd dat niet te doen (Nota Windenergie en Nationale Landschappen, 2011). Desondanks maakt de provincie plaatsing van windturbines aan de randen van Nationale Landschappen mogelijk, mits zij een niet te grote inbreuk op de omgeving vormen (VRM, 2014). Dat betekent dus niet op de locaties E (polder Klein Zuid-Beijerland) en F (Eendragtspolder). Bijgevoegd is de zienswijze op Brede MER van de gemeente als nadere onderbouwing.	C3/C5
De oevers van de grasgorzen aan het Haringvliet (de Laagjes) zijn evenmin geschikt vanwege de hoge waarden voor natuur, cultuurhistorie en het open landschap.	G
Het provinciale onderzoek moet deskundig, objectief, onpartijdig en degelijk worden uitgevoerd.	A4
Indiener stelt voor om voor de locatie Spui een vergelijking te maken met én zonder het plan Swaneblake omdat deze zich nog in een visiestadium bevindt. Financiële compensatie voor de turbines kan Swaneblake betaalbaarder en bezienswaardiger maken.	C2
Het eigen karakter, de cultuurhistorische waarden en de kwaliteit van de leefomgeving in de Hoeksche Waard moeten zwaar meewegen. De vitaliteit staat in sommige kernen onder druk en plaatsing van windturbines is daarvoor niet bevorderlijk vanwege de overlast en waardedaling.	C4

Indiener stelt voor om in het onderzoek ook de raming voor te verwachten planschade mee te nemen omdat dit de keuze van de voorkeurslocatie kan beïnvloeden.	E1
Tot slot vraagt indiener of er voldoende is geïnvesteerd in het vinden van alternatieve energiebronnen, zoals zonne-energie voor het geval dat geen van de locaties in Korendijk geschikt blijkt te zijn voor windenergie.	B2

Z33 Zuid-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
In de NRD staat dat de gemeente tot op heden geen medewerking heeft willen verlenen. Dit is een eufemisme, de gemeente Korendijk doet alles om windturbinepark Spui tegen te werken. Het raadsbesluit van 29 januari 2013 is feitelijk nooit herroepen en de koers is verlegd, zonder te kijken naar bestaande afspraken.	A2
Het informele gemeentelijke onderzoek (door Ecofys, dochter van Eneco die baat heeft bij andere locatie) is gestart zonder overleg met de provincie. Indiener betreurt de opstelling van de gemeente mede vanwege het spenderen van gemeenschapsgeld.	A4
Gezien de voorgeschiedenis is het indiener een raadsel waarom de gemeente pas in mei 2014 tot de conclusie kwam dat men niet wil meewerken aan de locatie Spuioever.	A2
In 2012 heeft Korendijk getracht een windpark aan de zuidrand te ontwikkelen, maar dat strandde op natuurwetgeving, de provinciale structuurvisie en de verordening Ruimte. Indiener is verbijsterd dat de gemeente later de Leenheerenpolder wilde aanwijzen (Natura 2000- en stiltegebied met het meest open landschap van Korendijk).	C5
Indiener heeft het gemeentelijk onderzoek kritisch bekeken en de daartegen ingediende zienswijze als bijlage bijgevoegd. Geconcludeerd wordt dat geen van de onderzochte locaties voldoen aan de eisen die zijn vastgelegd in het provinciale beleid. Ofwel ze liggen in of vlakbij een Natura 2000 gebied (Haringvliet, Leenheerenpolder, Westerse en Oosterse Laagjes), ofwel ze liggen middenin het landschap van de Hoeksche Waard.	C3/C5
Doordat de locatie Spui in het gemeentelijk onderzoek dusdanig is opgeschoven naar Nieuw-Beijerland (vanwege het plan Swaneblake) komt deze locatie er slechter uit dan de overige locaties. De wethouder van Korendijk kon in de Statencommissie van 19 nov. 2014 geen antwoord geven op de vraag waarom de locatie op deze manier was onderzocht.	C2
De gemeente lijkt te opteren voor de polder Klein Zuid-Beijerland, maar windturbines middenin het nationale landschap van de Hoeksche Waard is een onacceptabele aantasting van het landschap. De enige haalbare optie is de westrand van Korendijk, waar geen bezwaar is vanuit de Natuurbeschermingswet. Ook het aantal gehinderden is relatief laag gelet op BAG norm.	C5/H
Indiener meent dat het provinciale inpassingsplan voldoet aan de eisen waaraan een dergelijk belangrijk onderzoek moet voldoen en verwacht dat de locatie Spuioever zal overblijven, als deze op neutrale wijze wordt vergeleken met alternatieve locaties in de westrand van Korendijk.	C3

Z34 Zuid-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
In aanvulling op zienswijze Z47 van het actiecomité Zuidzijde maakt indiener aanvullende persoonlijke bezwaren kenbaar. Deze staan verwoord in indieners zienswijze op de door de	C5

gemeente opgestelde 'Brede MER'.	
Indiener is hier komen wonen vanwege de rust, ruimte en frisse lucht en heeft zich bij de keuze van de woning vooraf op de hoogte gesteld van de ruimtelijke ontwikkelingen. Het uitgangspunt van de provincie dat windturbines niet in het open landschap mogen komen, sterkte deze keuze.	C3
Indiener vraagt zich af hoe de gemeente zo plots met andere uitgangspunten kan komen en maakt bezwaar tegen de wispelturigheid in beleid, tegen windmolens ten laste van mens en omgeving en tegen de kortzichtigheid wat betreft de gemeentelijke grenzen en economische belangen (Swaneblake).	A2/C2
De kostbare rust verdwijnt als gevolg van geluidsoverlast Volgens de ARBO mag je bij dat soort geluidsniveaus geen 8 uur werken, terwijl indiener hier permanent woont en werkt.	F1
Indiener verwacht dat de provincie vasthoudt aan de provinciale richtlijnen over het plaatsen van windturbines aan de randen van open gebieden en geeft de voorkeur aan een locatie naast de huidige turbines aan het Haringvliet, waar mens en het open landschap niet worden gedupeerd.	C3/C5
Voorts vindt zij een onafhankelijk en eerlijk onderzoek naar het nut en de opbrengsten van windenergie aan de orde en onmisbaar in relatie tot de gevolgen voor mens en omgeving.	B1/B2
Windturbines hebben een groot effect op omgeving en mens, dat niet te overzien is.	F3

Z35 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
De locatie Spui was in de ontwerpnota Wervelender geschrappt, maar na inspraak van één initiatiefnemer opgenomen. Bij vaststelling van de nota Wervelender is de locatie Spui niet meegenomen in het onderzoek naar windturbines in het Nationaal Landschap en zonder m.e.r. procedure door de provincie vastgesteld. Nu de Hoeksche Waard geen Nationaal Landschap meer is, rijst de vraag of een zoeklocatie aan de randen boven de gezondheid van de inwoners of landschappelijke inpassing staat.	A1/C1
In de VRM staat dat geschikte gebieden voor plaatsing van windturbines gebieden zijn waarin windenergie gecombineerd kan worden met technische infrastructuur, grootschalige bedrijvigheid en grootschalige scheidingslijnen tussen land en water. Deze randvoorwaarden ontbreken op de locatie Spui.	C3
In het plan m.e.r. moet de ontwikkeling van het vogelreservaat tussen Spijkenisse en Zuidland (Nissewaard) en de pas aangelegde natuurgebieden Spui oevers worden meegenomen.	G
De gemeente Korendijk deed onderzoek naar een locatie met de minst schadelijke en hinderlijke gevolgen voor de omgeving en inwoners, dit draagt bij aan het benodigde draagvlak.	A3
Bij het geluidsonderzoek moet ook worden gekeken naar Geervliet, Heenvliet en Zwartewaal waar de turbines niet voldeden aan de geluidsnormen en onlangs een dwangsom is opgelegd. Klaarblijkelijk is er verschil tussen theorie en praktijk.	F1/F5
Indiener merkt op dat dit deel van de Hoeksche Waard een krimpgebied is. Mede door de dorpsvereniging in Piershil is een plan Swaneblake opgesteld dat past in de doelstellingen voor klimaat, zoetwatervoorziening, natuur en recreatie. Dit plan dreigt nu geheel of gedeeltelijk verloren te gaan door de komst van de windlocatie langs het Spui.	C4/C2

Indiener benadrukt dat zorgvuldig, objectief en onafhankelijk onderzoek vereist is, daarom wordt verzocht om de NRD in te trekken.	A4
Als laatste wordt opgemerkt dat de NRD is gedateerd op 15 oktober 2014 terwijl de behandeling en besluitvorming door Provinciale Staten veel later heeft plaatsgevonden.	A5

Z36 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
De NRD staat haaks op besluit van de gemeenteraad op 28 januari 2014 inzake de twee moties over de windlocatie Spui. De wettelijke grond voor het vaststellen van een PIP is vervallen omdat de gemeente wel meewerkt. Indiener verzoekt om de NRD in te trekken.	A2
Alternatieve locaties moeten voldoen aan alle provinciale randvoorwaarden. Omdat deze ook gelden voor locatie langs het Spui, wordt verzocht om deze randvoorwaarden toe te voegen in de NRD en in het MER alle te onderzoeken locaties op deze criteria te toetsen.	C3
De locatie Spui en de andere locaties moeten ook worden getoetst op hun landschappelijk effect, want dat is eerder niet gebeurd.	C1/H
De te onderzoeken locaties worden alleen onderzocht op geschiktheid en niet op het criterium 'beste locatie'. Het criterium 'geschikte locatie' moet duidelijker worden geformuleerd.	C3
Verzocht wordt om - net als in het gemeentelijk onderzoek - geluidshinder zwaar te laten meewegen, omdat uit onderzoek van het RIVM blijkt dat het voldoen aan de wettelijke geluidsnorm toch tot ernstige gezondheidsklachten kan leiden.	C4
Indiener benadrukt dat zorgvuldig, objectief en onafhankelijk onderzoek vereist is en dat noodzakelijk draagvlak wordt bereikt.	A3/A4
Het is opmerkelijk dat de NRD is gedateerd op 15 oktober 2014 terwijl de behandeling en besluitvorming door Provinciale Staten veel later heeft plaatsgevonden.	A5

Z37 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
Indiener vindt de locatie voor de inloopavond op 21 jan. 2015 ongelukkig gekozen omdat deze op 7 à 11 km van de beoogde windlocatie ligt en belanghebbenden daardoor tekort zijn gedaan.	A5
Indiener meent dat van de provincie objectieve voorlichting over windenergie mag worden verwacht, maar tijdens de inloopavond zijn toch misleidende uitspraken gedaan, zoals over het aantal gezinnen dat duurzame energie kan betrekken van een park van 15 MW (ruim 3.000).	B2
Ook is beweerd dat het maar de vraag is of er sprake is van 'waardedaling' van onroerend goed in de directe nabijheid van de te plaatsen windturbines. Dat is misleidend omdat uit onderzoek van september 2014 (Renewable Energy and Negative Externalities: The Effect of Wind Turbines on House Prices) blijkt dat het gemiddelde verlies per woning 3.500 – 5.600 euro bedraagt en dat grotere windturbines voor een extra daling zorgen.	E1
De NRD staat haaks op het besluit van de gemeenteraad op 28 januari 2014 over de twee moties over de windlocatie aan het Spui. De wettelijke grond voor het vaststellen van een PIP is vervallen omdat de gemeente wel meewerkt. Verzocht wordt daarom de NRD in te trekken.	A2

Alternatieve locaties moeten voldoen aan alle provinciale randvoorwaarden. Omdat deze ook gelden voor de locatie langs het Spui wordt verzocht om de randvoorwaarden in de NRD toe te voegen en in de MER alle alternatieve locaties op deze criteria te toetsen.	C3
De locatie Spui en soortgelijke locaties moeten worden getoetst op hun landschappelijk effect, want dat is niet eerder gebeurd.	C1/H
De te onderzoeken locaties worden alleen onderzocht op geschiktheid en niet op het criterium 'beste locatie'. Het criterium 'geschikte locatie' moet duidelijker worden geformuleerd.	C3
Verzocht wordt om geluidshinder zwaar te laten meewegen, net als in het gemeentelijk onderzoek, eenzelfde selectiemethode toe te passen omdat uit onderzoek van het RIVM blijkt dat het voldoen aan de wettelijke geluidsnorm toch tot ernstige gezondheidsklachten kan leiden.	C4
Indiener benadrukt dat zorgvuldig, objectief en onafhankelijk onderzoek vereist is en dat het noodzakelijk draagvlak wordt bereikt.	A3/A4
Het is opmerkelijk dat de NRD is gedateerd op 15 oktober 2014 terwijl de behandeling en besluitvorming door Provinciale Staten veel later heeft plaatsgevonden.	A5

Z38 A.J. de Vos en H. de Vos-Van Munster, Piershil

Samenvatting	Zie thema:
Indieners zijn tegen windturbines	B1

Z39 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
Voor samenvatting/beantwoording wordt verwezen naar zienswijze Z35.	

Z40 Numansdorp

Samenvatting	Zie thema:
Volgens indiener is Swaneblake een economisch belangrijk en kansrijk plan, dat meerwaarde heeft voor het nationale landschap Hoeksche waard, de werkgelegenheid versterkt en bestaande voorzieningen in de regio ondersteunt met een nieuwe jachthaven, recreatienatuur, horeca, overnachtingsmogelijkheden en nieuwe zorgvoorzieningen. Verzocht wordt om in het MER de volledige effecten van de windturbines op het voorgenomen plan Swaneblake te beschrijven, omdat dat als een autonome ontwikkeling kan worden beschouwd.	C2
Voor recreatiewoningen is wettelijk geen akoestisch onderzoek noodzakelijk. Verzocht wordt om in het akoestisch onderzoek Swaneblake mee te nemen en de zorg- en verblijfaccomodatie als permanente woningen te beschouwen. Verder wordt verzocht om de windturbines op minimaal 600 m van Swaneblake te plaatsen en om de uitkomsten van het geluidsonderzoek zwaar te laten meewegen in de locatiekeuze.	F1/C4
Alle locaties moeten worden getoetst aan de provinciale randvoorwaarden.	C3

Z41 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Voor samenvatting/beantwoording wordt verwezen naar zienswijze Z14.	

Z42 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Voor samenvatting/beantwoording wordt verwezen naar zienswijze Z36.	

Z43 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener maakt zich ernstig zorgen over de locatie van de windturbines als gevolg van het conflict tussen gemeente en provincie. De problematiek van windturbines is zo groot dat deze niet zonder begeleiding bij een kleine gemeente, als Korendijk kan worden neergelegd.	A2
Inmiddels is duidelijk dat er geen goede locatie binnen de Korendijk is, maar ook dat locatie langs het Spui de allerslechtste is.	A3/C5
Er zijn ernstige zorgen over de gezondheidseffecten van het gezin. Verzocht wordt om zorgvuldig onderzoek te doen naar de diverse vormen van overlast.	F3
Verzocht wordt om er in het onderzoek rekening mee te houden dat de nachten zeer stil zijn in Nieuw Beijerland en Piershil. Er zijn geen fabrieken of wegen die geluid maken. De bestaande norm van 42 Lden moet veel lager zijn in dit gebied. Verzocht wordt te onderzoeken of van de 47 Lden (gemiddeld) op de gevel kan worden afgeweken en te maximaliseren op 42-47 Lden (lieft uiteraard lager).	F1
De norm voor slagschaduw is 17 dagen 20 minuten overlast. Indiener verwacht dat de molens een groot deel van de dag stilstaan vanwege de slagschaduw	F2
Verzocht wordt om vooraf direct opeisbare boetes te bepalen voor de overtreding van geluids- en slagschaduwnormen en deze direct op te leggen en niet na een lange periode gemiddelde berekenen.	F5
Vanwege vliegverkeer van en naar Zestienhoven zal de verlichting bijna continu aan zijn. Verzocht wordt om dit goed te onderzoeken.	C4
Verzocht wordt vooraf te bepalen wat de waardevermindering is en deze te compenseren met omwonenden, vooraf regelen met de initiatiefnemer. Niet achteraf via planschade.	E1
De initiatiefnemer heeft verplichtingen jegens omwonenden, zoals het op de hoogte brengen over zijn plannen. Dit is niet gebeurd. De bijeenkomsten die hebben plaatsgevonden waren initiatieven van buurtbewoners en van de gemeente.	E1

Z44 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:

Enorme windturbines zijn lelijk en schadelijk in het landschap en bederven het woongenot van de bewoners en bezoekers van de Hoeksche waard.	C4/H
Er is onderzoek gedaan naar het effect van windturbines op mens en natuur waaruit onder meer het Windturbinesyndroom, VibroAcousticDecease (LFG), mieren trekken weg en slapeloosheid wordt voorkomen.	F3
De geluidsnorm is een jaargemiddelde. Daardoor staan windturbines vaak stil omdat ze boven de geluidsnorm zitten. Er zijn Arbo normen m.b.t. werken in een gebied met LFG, dan mag je er toch ook niet in wonen/leven/slapen. Geluid wordt berekend en niet daadwerkelijk gemeten en de aannames voor de berekening zijn discutabel. Zo wordt uitgegaan van 7 m/s op 10 m hoogte, terwijl de as zich op 90-115 m hoogte bevindt, waar de windsnelheid veel hoger is. Daardoor vindt besluitvorming plaats op niet correcte input.	F1
Bij het onderzoek moet worden uitgegaan van realistische specificaties en met het merk en type windturbine omdat deze ander geluidsbelasting en LFG heeft.	D
Verzocht om een regeling die het mogelijk maakt om op een andere plek te gaan wonen/werken op basis van individueel maatwerk en dat deze wordt gemaakt gelijk met het MER.	E1/C5
Zonder subsidie is windenergie (nog) niet rendabel (zie bijgevoegd rapport van prof. P. Lukkes). Verzocht wordt om een actuele business case (inclusief onderhoudskosten) t.o.v. andere duurzame energievormen, zoals zonne-energie, getijdencentrale of blauwe energie (osmose).	B1/B2
Indiener verzoekt om de locatie te herzien en de turbines te plaatsen op de Maasvlakte 2 of op zee, waar geen mensen wonen en leven.	C5

Z45 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Voor samenvatting/beantwoording van het eerste deel van de zienswijze wordt verwezen naar zienswijze Z48. In aanvulling daarop:	
Indiener vindt de bevriende relatie tussen initiatiefnemer en gedeputeerde dubieus, evenals de verrassende wisselingen in het college B&W van de gemeente. Naast tijdelijk wethouder Tempel (lid CDA) was ook de aanstelling de heer Stoop (lid SGP) bijzonder, gezien zijn voortrekkersrol bij PS inzake realisatie van de locatie langs het Spui.	A2
Adviesbureau Bosch & Van Rijn heeft al onderzoek verricht m.b.t. windpark Spui in opdracht van de initiatiefnemer. Nu voert dit bureau ook de gecombineerde Plan-/Project MER uit namens PS. Waarom is geen ander adviesbureau gekozen ter voorkoming van belangenverstremming?	A4
Waarom is er überhaupt nog geen MER inclusief maatschappelijke impact studie uitgevoerd op basis waarvan een definitieve keuze kan worden bepaald.	A1/C1
Indiener is bezorgd over de starre houding van de provincie richting de gemeente Korendijk. De schriftelijke bemoeienis door de gedeputeerde met de uitkomst van gemeenteraadsvergadering van 28 januari 2014 is merkwaardig. Ook de wethouder heeft de gemeenteraad twee maal voorgehouden dat de locatie "al vastlag". Bestuurders moeten een openbare raadsvergadering niet trachten te beïnvloeden. De wettelijke grond voor het vaststellen van een PIP is vervallen omdat de gemeente wel meewerkt. Verzocht wordt om daarom de NRD in te trekken.	A2

<p>Indiener hoopt op een gedegen MER naar alle geschikte locaties waaruit een voorkeursalternatief ontstaat dat kan rekenen op draagvlak bij de bevolking. Verzocht wordt om alternatieve locaties aan te wijzen voor het geval dat de locatie langs het Spui niet gerealiseerd kan worden.</p>	C3/C5
<p>Verzocht wordt te kijken naar de zuidrand en mogelijk andere locaties binnen de gemeente. De lijnopstelling in Zuid-Beijerland kan eventueel doorgetrokken worden, als er een regeling kan worden getroffen met de woningeigenaren ter plekke - aangezien hier sprake is van een duidelijke scheiding tussen land en water.</p>	C5
<p>Gevraagd wordt rekening te houden met bestaande bouwtitels. Op de belemmeringenkaart die tijdens de inloopavond werd getoond, ontbraken diverse percelen met bouwtitel.</p>	C2
<p>De voorkeurslocatie van de provincie is niet de beste locatie. Krachtige bestuurders kenmerken zich door de moed om terug te komen op eerder genomen beslissingen</p>	C3
<p>Indiener vraagt het MER te laten uitvoeren door een volstrekt onpartijdige instantie en niet door adviesbureau Bosch & van Rijn. De Brede MER van de gemeente kan als basis dienen.</p>	A4
<p>Verzocht wordt om tijdelijkheid van de ingreep in het landschap voor de technische levensduur van de windturbines (20 jaar).</p>	E2
<p>In het PIP moet worden opgenomen dat de afstand tot aaneengesloten bebouwing van Nieuw-Beijerland en Piershil niet minder dan 900 meter is, net als op Goeree-Overflakkee.</p>	C3/F1
<p>Gepleit wordt voor verregaande beperking van de geluidsnorm gelet op de meest voorkomende windrichting nabij de kern Nieuw-Beijerland. Gevraagd wordt om maatwerk omdat dit een stil gebied is omgeven door meerdere stiltegebieden en om regulering hiervan in de vergunning. Ook wordt gevraagd om geluidsnormen voor binnen woningen (zoals in Denemarken) of zogenaamde cumulatieve geluidsnormen (zoals in België).</p>	F1
<p>Verzocht wordt om verregaande beperkingen en maatwerk en regulering hiervan in de vergunning aangaande de slagschaduw, reflectie en lichtonderbreking.</p>	F2
<p>Verzocht wordt om te onderzoeken of de gronddijken en smalle wegen de zware en grote transporten en werkzaamheden wel aan kunnen. Door de dijkverzwaring en een eventueel windpark langs het Spui hebben de inwoners van Korendijk minimaal 4 jaar overlast van deze werkzaamheden.</p>	I
<p>Waardevermindering van woningen moet vooraf worden getaxeerd door een door de bewoners aan te wijzen taxateur, zowel voor de bouw van het windpark en minimaal 2 keer binnen 4 jaar na de realisatie. De planschade moet op een correcte wijze worden bepaald, niet door schattingen achteraf. Ook de nadelige gevolgen door intrekking van financiering en het niet meer gefinancierd krijgen van een andere woning moet worden meegenomen in de schade.</p>	E1
<p>Er bestaat een kans op extra kosten in verband met woningaanpassingen en extra zorgkosten in verband met de gezondheid. De vastgestelde planschade dient door initiatiefnemer onverwijld te worden vergoed waarbij de overheid volledig borg staat voor de initiatiefnemer. Planschade is een schadevergoeding achteraf en nooit een volledige vergoeding en de procedure is vaak langdurig en kostbaar.</p>	F3/E1
<p>Verzocht wordt om vooraf een handhavingprotocol op te stellen, waarin minimaal moet worden opgenomen: maandelijks communicatie tussen ondernemer en omwonenden over dagelijkse meetwaarden van geluid, slagschaduw, lichteffecten en mogelijk ook energieopbrengst, wekelijkse controle van meetwaarden door een onafhankelijke partij, gekozen door inwoners en op rekening van initiatiefnemer of Provinciale Staten en zeer korte doorlooptijden in geval van</p>	F5

handhaving, zodat snel en adequaat doeltreffende maatregelen kunnen worden genomen. Tevens moet duidelijk zijn welke dwangsommen per soort overtreding kunnen worden opgelegd.	
--	--

Z46 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
De verhouding tussen provincie en gemeente is danig verstoord en dat gaat ten koste van de belangen van de burger. Het is aan bewoners niet uit te leggen dat de gemeente bezig is met een MER onderzoek, terwijl de provincie, met een beroep op de Energiewet begint aan een eigen onderzoek. Het dwangmatig karakter van het PIP roept weerstand op en zorgt niet voor meer draagvlak onder de omwonenden van de locatie langs het Spui.	A2/A3
Verzocht wordt het onderzoek naar het voornemen te beperken tot maximaal 15MW en tot maximaal 5 windturbines met een maximaal vermogen van 3 MW elk. Geen windturbines van 5MW met een tiphoogte van 180 m vanwege het open landschappelijke karakter en de leefomgeving in het dichtstbevolkte gedeelte van de gemeente Korendijk. Indiener onderstreept de voorkeur voor een lijnopstelling ten opzichte van een clusteropstelling, gelet op de afstand en overlast voor de bewoners.	D
De locatie Spui heeft ongewenste impact op de karakteristieke openheid, stilte, rust en ruimte en er is geen koppeling te maken met andere lijnelementen in het landschap. De provincie stelt dat geschikte locaties windenergie combineren met technische infrastructuur; grootschalige bedrijvigheid en grootschalige scheidslijn tussen land en water. Het Spui is echter een snelstromend slootje en ligt tussen twee zeer open landschapsgebieden, waardoor er geen sprake is van een grootschalige scheidslijn tussen land en water. Verzocht wordt om een (onafhankelijk) second opinion/herziening of de door de provincie vastgestelde randvoorwaarde voor de locatie langs het Spui wel stand kan houden.	C3
Grote zorgen zijn er bij omwonenden over geluidsoverlast. Er wordt uitdrukkelijk verzocht geluidsoverlast als zwaarwegend criterium mee te nemen in het MER.	C4
De landelijke geluidsnormering voor windturbines biedt onvoldoende bescherming aan burgers. Verzocht wordt overlast en illegale situaties te voorkomen door de turbines op voldoende afstand van woningen te plaatsen. Verzocht wordt om de 47 Lden geluidcontour zo in te passen dat deze minimaal 100 meter van de dichtstbijzijnde geluidgevoelige objecten liggen. Gezien de ligging in open en stil plattelandgebied wordt verzocht om strenge maatwerkvoorschriften.	F1
Gevraagd wordt hoe de geluidsnorm wordt gehandhaafd. Verzocht wordt om een openbare handhavingsadministratie op te zetten zodat de burger maximaal beschermd wordt en klachten snel en efficiënt kunnen worden behandeld.	F5
De 47/41Lden geluidsnorm geeft onvoldoende bescherming tegen laagfrequent geluid. Verzocht wordt om voor de locatie Spui de Deense norm van 1 jan. 2012 in het onderzoek te betrekken. Deze norm stelt dat het LFG-niveau in de woning niet meer mag zijn dan 20dB (bij windsnelheid van 6 en 8 m/s).	F1
Gepleit wordt voor een goede regeling voor omwonenden van de locatie Spui die gezondheidsklachten ervaren door LFG. Deze dienen kosteloos toegang te hebben tot gespecialiseerde gezondheidszorg en onafhankelijke bureaus die de bron van het laagfrequent geluid kunnen vaststellen. Bij gebleken overlast dient initiatiefnemer zorg te dragen voor aanpassing aan de woning, zodat gedupeerde ongehinderd haar woongenot kan voorzetten.	E1/F3

Verzocht wordt slagschaduw en schittering van de zon zorgvuldig te onderzoeken en een stilstandvoorziening op te nemen om overlast te voorkomen.	F2
In de NRD staat dat voor het criterium natuur gebruik wordt gemaakt van standaardboekwerken, zoals Atlas van ganzen, zwanen en smienten in Nederland (Voslamber et al. 2006). Gewezen wordt op het grote aantal vliegbewegingen van winterganzen in de regio tussen slaappleatsen en foerageergebieden. Dit zal leiden tot een negatief effect op vogels bij de locatie Spui en daarom wordt verzocht de plaatselijke experts te raadplegen, aangezien zij ook de tellingen aanleveren voor o.a. de verspreidingsatlassen.	G
Windturbines op de locatie Spui hebben een enorme impact op de karakteristieke uitstraling en aanzicht van Nieuw-Beijerland en ver (20 km) daarbuiten. Verzocht wordt te onderzoeken welke opstelling en kleurstelling de windturbines het beste aansluiten bij (de lijnen van) het landschap.	D/H
Oriëntatieverlichting voor vliegverkeer kan als hinderlijk worden ervaren. Verzocht wordt om alternatieve verlichtingsvarianten zoals contourverlichting, vast brandende en variabele lichtintensiteit in het MER mee te nemen. Ook wordt verzocht te onderzoeken of de tiphoogte kan worden verlaagd tot 149,9 meter, waardoor de wettelijke oriëntatie verlichting kan vervallen.	C4
Verzocht wordt te onderzoeken hoe de verschillende onderdelen voor de windturbines worden afgeleverd en welke technische infrastructuur en kabels nodig zijn tussen het windpark en het transformatorstation en tussen transformatiestation en de netaansluiting.	I/E2
Er zijn zorgen over het maatschappelijk karakter van de initiatiefnemer en Yard Energy Group. Het gebrek aan sfeer draagt niet bij aan draagvlak onder de omwonenden van de locatie Spui. De gedragscode van de NWEA is niet concreet en vrijblijvend. Daarom wordt verzocht om gebruik te maken van de gedragscode "Windenergie op Land" van de NLVOW. Die is minder vrijblijvend en biedt een compensatieregeling vooraf op basis van afstandscriteria. Hierdoor raken omwonenden niet verzeilt in langlopende planschade procedures achteraf.	E1
In aanvulling op deze zienswijze is een mail ontvangen met de volgende vraag: Met betrekking tot landschappelijke compensatie: krijgen de burgers met het lelijks ook nog wat moois?	E1

Z47 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Het actiecomité Zuidzijde e.o. heeft het plan van de gemeente kritisch bekeken. Drie locaties zijn nadelig voor de leefomgeving en het landschap. Om die reden is een zienswijze ingediend, voorzien van 414 handtekeningen. Deze zienswijze is bijgevoegd en gaat in op de juridische basis, feitelijke uitvoering, mogelijke belangenverstrengeling, minimale/eenzijdige communicatie met bewoners van de Zuidzijde e.o. en het niet in acht nemen van vigerend beleid.	A2/C5
Indiener gaat in op de NRD van de provincie. Een betrouwbare overheid werkt haar visie uit in samenwerking met burgers en past deze zonedig aan via een transparant en interactief proces op basis van feiten en argumenten.	A3/A4
Gevraagd wordt om het beleid om windturbines aan de randen te plaatsen op de scheiding van land en water en het open landschap ongemoeid te laten, expliciet te bekrachtigen, net als de samenwerkende gemeenten in de Hoeksche Waard in haar structuurvisie.	C3

Verzocht wordt om de alternatieve locaties uit de brede MER op te nemen in de MER van de provincie.	C5
Na afgifte van de vergunningen door de provincie, dienen deze opbrengsten naar de bewoners van het desbetreffende gebied te vloeien.	E1
Verzocht wordt in de MER uit te gaan van realistische specificaties en onderscheid te maken in type en merk van windturbines en deze te toetsen op de verschillende milieueffecten t.a.v. onder andere geluid (ook LFG), schaduw, beweging en veiligheid.	D
Met betrekking tot de referentiesituatie wordt verzocht de huidige situatie vast te stellen zonder het idee Swaneblake en om een nadere toelichting op het begrip "autonome ontwikkeling".	C2
Tevens wordt verzocht een maximale ashoogte vast te stellen plus een maximaal vermogen per turbine i.p.v. een limiet op het gehele park van 15 MW. Dit moet in het MER worden vastgelegd en zijn bindend voor de vergunningaanvraag. Twee molens van 7,5 MW is onaanvaardbaar.	D
Verzocht wordt om het provinciale beleid te handhaven en enkel lijnopstellingen te bekijken en een landschappelijk verantwoord ontwerp te ontwikkelen waarvan de milieueffecten in de MER worden meegenomen.	C3
De gemeente gaat in tegen het provinciale beleid en de afspraken met de andere gemeenten in de Hoeksche Waard. Dit zorgt voor verdeeldheid onder bewoners en overheden, verkwisting van gemeenschapsgeld, verstoring van de fragiele woningmarkt en plaatst gemeente, provincie en inwoners van de Hoeksche Waard in een slecht daglicht. Indiener verzoekt de provincie om dit aan te pakken door het bestaande beleid nogmaals te bekrachtigen en door snel en kordaat optreden te tonen dat aan de realisatiestrategie niet getornd wordt.	A2

Z48 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener steunt de keuze voor windenergie, maar de verstoorde verhouding tussen de provincie en de gemeente staat een juiste besluitvorming over een windpark in Korendijk in de weg. De provincie is verantwoordelijk voor de onrust binnen de dorpsgemeenschappen.	A2
De openheid van het landschap wordt aangetast bij aanleg van een windpark op de locatie Spui, omdat deze in een open venster ligt. Er is geen landschappelijke aanleiding voor de plaatsing van windturbines langs het Spui, de maat en schaal van het Spui is te klein en de betekenis is onvoldoende om te worden gemarkeerd met windturbines blijkt uit het onderzoek Windenergie Stadsregio Rotterdam van Bosch en Slabbers (2011). De windturbines gaan op in de skyline van Spijkenisse en de haven, daardoor lijkt de stadsgrens op te rukken naar het zuiden.	C3/H
De locaties waar de provincie windturbines toestaat kenmerken zich door een combinatie van technische infrastructuur, grootschalige bedrijvigheid en grootschalige scheidslijnen tussen land en water. De locatie langs het Spui voldoet niet aan deze uitgangspunten.	C3
De zuidrand van Korendijk biedt ruimtelijk gezien de beste oplossing voor de Hoeksche Waard. Verzocht wordt ook gebieden buiten de gemeentegrenzen mee te nemen in het onderzoek. Clustering van windlocaties aan de zuidrand biedt een rustiger beeld en de locaties ten zuidoosten van Zuid Beijerland liggen dicht bij de A29 en het Haringvliet als grootschalige scheidslijn tussen land en water.	C5

De provincie kiest voor lijnopstellingen, waardoor de locatie Spui opnieuw als ongunstigste uit de bus komt door de onacceptabel korte afstand tot aaneengesloten bebouwing. In de brede MER van de gemeente scoort de locatie het meest negatief op slagschaduw en geluidoverlast. Om deze overlast te beperken moeten de turbines worden stilgezet wat een negatief effect heeft op de exploitatie. Het is wrang als bewoners overlast krijgen van een windpark dat niet de mogelijke elektriciteitsproductie levert.	D/E2
Verzocht wordt om alle opties binnen Korendijk mee te nemen in het onderzoek naar het definitieve voorkeursalternatief. Dit hoeft geen vertraging op te leveren.	C5
De provincie hecht eraan dat bij realisatie van windparken een deel van de financiële opbrengst ten goede komt aan de lokale gemeenschap. NWEA heeft hiervoor gedragsregels opgesteld. Indiener vraagt of de initiatiefnemer van windpark Spui lid is van NWEA en zich gehouden voelt aan die gedragsregels. Indien de provincie participatie, planschade en de rol van de exploitant van belang acht, moeten deze overwegingen ook een rol spelen bij het bepalen van de meest geschikte locatie.	E1
De exploitatie komt onder druk te staan als het windpark te dicht bij een woonkern komt. Dan zijn aanpassingen aan infrastructuur nodig om materialen aan te leveren. De hoge kosten voor de netaansluiting in combinatie met onder druk staande energieprijzen, kan ertoe leiden dat het park in de financieringsfase niet levensvatbaar blijkt te zijn. Om de doelstellingen te behalen is het bepalen van een tweede (reserve)locatie aan te raden.	C5/E1
De besluitvorming moet leiden tot vaststelling van het voorkeursalternatief op basis van een planMER waarin alle potentiële locaties binnen Korendijk zijn meegenomen. Geen selectie op voorhand op basis van 4 a 9 jaar oude nota's.	C3
Opgemerkt wordt dat uit de voorgeschiedenis van de Nota Wervelender in de commissie R en L vanaf 13 januari 2010 helder wordt dat de locatie Spui na lobbyen van de initiatiefnemer op het ontwerp is toegevoegd aan de tweede Nota Wervelender.	A1
Het verbaast indiener dat de NRD is gedateerd op 15 oktober 2014, terwijl deze datum ver ligt voor de behandeling in Statencommissie en het besluit van Provinciale Staten.	A5
Indiener is bezorgd over de starre houding van de provincie richting de gemeente. Merkwaardig is de bemoeienis door de gedeputeerde met de openbare raadsvergadering op 28 januari 2014. Ook de wethouder heeft de gemeenteraad tot twee keer toe voorgehouden dat de locatie "al vast lag". Waarom proberen bestuurders een openbare raadsvergadering te beïnvloeden.	A2
De wettelijke grond voor het vaststellen van een PIP is vervallen omdat de gemeente wel meewerkt en onderzoek uitvoert. Verzocht wordt om de NRD in te trekken.	A2
Zorgen zijn verwoord over de afstand tot de aaneengesloten bebouwing van Nieuw-Beijerland en Piershil. Deze mag niet minder zijn dan 900 m, net als op Goeree-Overflakkee.	C3/F1
Verzocht wordt om verregaande beperking van de geluidsnorm door maatwerk en de regulering hiervan in de vergunning opnemen.	F1
Er is een kans op verminderde waarde van woningen. Daarom taxaties vooraf laten uitvoeren en betaald door de initiatiefnemer. De vastgestelde planschade dient door initiatiefnemer onverwijld vergoed te worden aan de bewoners.	E1

Samenvatting	Zie thema:
<p>Indiener meent dat er sprake is van vriendjespolitiek. De initiatiefnemer wordt door medewerkers van provincie bij de voornaam aangesproken, terwijl burgers van Nieuw-Beijerland en Piershil nog onwetend zijn van de plannen. Betrokkenheid van de provincie met omwonenden lijkt ver te zoeken.</p>	A2
<p>Indiener bepleit dat Statenleden en de gedeputeerde niet voor de locatie Spui kiezen en dat ze eerst komen zien hoe dicht de locatie op de bebouwing staat. Bij windlocaties hebben bewoners veel overlast en zijn ze er ziek van geworden.</p>	C1/F3
<p>Uit het onderzoek van Tauw en Ecofys blijkt dat de locatie Spui het slechtste scoort op geluid en slagschaduw. De problematiek als in Heenvliet en Geervliet moet voorkomen worden.</p>	C5/F5
<p>Er is niet of slecht over het voornemen gecommuniceerd door initiatiefnemer en gemeente, waardoor bewoners voor voldongen feiten worden gesteld, zonder vooronderzoek of draagvlak.</p>	A1
<p>In de gemeente Korendijk staan nu groepen tegenover staan. Niemand wil windturbines in zijn buurt. De provincie moet opgelegde regels naleven, maar de zaak nog eens goed overdenken.</p>	A2
<p>De vermindering van woon- en leefgenot, en de nadelige financiële consequenties van velen in Nieuw Beijerland en Piershil hangt af van uw beslissing. Er zijn geschiktere locaties in Korendijk.</p>	C3/C5

Z50 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
<p>Indiener geeft aan wat moet worden onderzocht in het MER en vraagt om meer duidelijkheid over de inrichting van de locatie langs het Spui.</p>	D
<p>Verzocht wordt in het onderzoek het transport van zwaar materieel over de zwakke dijken op te nemen en aandacht te besteden aan de aangekondigde dijkverzwaring door RWS.</p>	I
<p>Indiener vraagt zich af wat het effect van een windpark is op de gezondheid van omwonenden, geluidshinder en de constante mentale druk van dit boven het hoofd hangende "zwaard".</p>	F3
<p>Indiener is bezorgd over de waardevermindering van de huizen en vraagt naar de provinciale visie daarop. Compensatie vooraf is bedongen via een motie in de gemeenteraad, maar hoe werkt dat in de praktijk?</p>	E1
<p>Initiatiefnemer heeft op geen enkele wijze contact gezocht met omwonenden. Op inloopavonden blijft het bij een "het komt allemaal wel goed". Dit verstevigt het vertrouwen niet.</p>	E1

Z51 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
<p>De wettelijke grond voor het vaststellen van een PIP is vervallen omdat de gemeente meewerkt en een onderzoek uitvoert. Verzocht wordt de notitie in te trekken.</p>	A2
<p>De locaties waar de provincie windturbines toestaat kenmerken zich door een combinatie van technische infrastructuur, grootschalige bedrijvigheid en grootschalige scheidslijnen tussen land en water. De locatie Spui voldoet daar niet aan. Verzocht wordt de randvoorwaarden als criteria toe te voegen en alle te onderzoeken locaties (inclusief de locatie Spui) hierop te toetsen.</p>	C3

Verzocht wordt om minimaal locatie F aan de zuidrand (iets aangepast) mee te nemen in het onderzoek. Evt. kan met klein aantal woningeigenaren ter plekke een regeling worden getroffen.	C5
Verzocht wordt om geluidhinder zwaar te laten meewegen, net als in het gemeentelijk onderzoek is gedaan.	C4
Verzocht wordt om bij de locatie Spui het huidige geluidsniveau te meten en een maatwerknorm vast te leggen. Als maatwerknorm de vraag per onderscheiden dagdeel (dag, avond en nacht) het heersende L95 niveau als de maximale geluidsbelasting te stellen die windturbines mogen veroorzaken. Zo wordt rekening gehouden met de stille landelijke omgeving waar zeker 's nachts bijna geen achtergrondgeluid te horen is. Er ligt ook een stiltegebied in de buurt, waardoor een maatwerknorm aan de orde moet zijn. In de berekeningen moet rekening worden gehouden met de heersende windrichting (zuidwesten), omdat dit tot meer geluidsoverlast leidt	F1
Gevraagd wordt in de berekeningen van slagschaduw de locatie langs het Spui/Windpark Spui vooral rekening te houden met Nieuw-Beijerland, vanwege de ligging van het geplande park ten zuidwesten en dicht bij de bebouwing dat vooral in het voor- en najaar hiermee te maken heeft, waardoor de windturbines dan niet kunnen draaien.	F2
Verzocht wordt om met de initiatiefnemer voor de locatie Spui goede afspraken te maken over compensatie vooraf voor waardedaling van huizen in de directe omgeving. Het NLVOW heeft hiervoor in de "gedragscode windenergie op land" een voorbeeld gegeven, zodat ingewikkelde planschadeprocedures niet nodig zijn. Volgens een recente waardebepaling daalt het huis 15% in waarde en evenals de verkoopbaarheid daarvan wanneer dit windpark wordt aangelegd.	E1
De initiatiefnemer zegt lid te zijn van de NWEA, maar heeft nog geen initiatief genomen om met bewoners om de tafel te gaan.	E1
De uitvoering van het MER gebeurt door Bosch & van Rijn die ook voor windpark Spui in 2013 de NRD hebben geschreven. Er worden vraagtekens gezet bij de onafhankelijkheid van dit bureau en de reden van deze keuze.	A4

Z52 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Op de locatie Spui is onvoldoende ruimte voor windturbines van de voorgestelde hoogte vanwege de te realiseren MW's. Daardoor is in het gemeentelijke onderzoek uitgegaan van een clusteropstelling met mogelijk extra negatieve effecten t.o.v. een preferente lijnopstelling.	D/C3
De Lden norm heeft de eerdere harde afstandscriteria heeft vervangen. De afstand tot bebouwing laat zich moeilijk inpassen binnen de bepalingen van de geluidsnorm. Het is aannemelijk dat hierdoor exploitatieproblemen zijn te verwachten.	C3/F1
Indiener vraagt onderstaande punten mee te nemen in het MER:	
- of realisatie van 15MW door middel van grote turbines op deze locatie maatschappelijk verantwoord haalbaar is en hoeveel windturbines met de door de exploitant voorgestelde hoogte in een lijnopstelling mogelijk zouden zijn, wanneer een limitatieve geluidsnorm strikt zou worden gehanteerd.	C4/F1
- de mogelijkheid om kleinere - landschappelijk beter inpasbare - turbines te plaatsen op meerdere locaties in de gemeente, bij voorkeur in lijnopstellingen en los van exploitatieperspectieven.	D

De geplande locatie grenst aan twee andere ontwikkellocaties, nl. recreatiepark Swaneblake en het uitbreidingsplan ten zuiden van Nieuw-Beijerland, waarop de geluidsnorm van toepassing is. Indiener vraagt zich af of plan Swaneblake negatieve effecten heeft op de opstellingsvarianten, welk gewicht dit plan heeft en of de turbines daardoor juist richting bebouwing worden gedrukt, en welke (negatieve) effecten een lijn- c.q. clusteropstelling heeft op de uitbreidingsplannen aan de zuidzijde van de kern Nieuw Beijerland.	C2/D
Het Spui heeft een te geringe breedte, waardoor de turbines in een niet passend landschap komen te staan. Indiener vraagt de hoedanigheid van het begrip grootschaligheid/rand en de toepassing ervan op deze locatie mee te nemen in het MER.	C3/H
Uit onderzoek blijkt dat windturbines een negatief effect hebben op de waarde van het vastgoed in de omgeving. Aangezien de locatie Spui op korte afstand van twee dorpskernen ligt, is het realistisch dat er veel negatieve financiële effecten zijn, ook in beleidsmatige zin.	E1
In de Hoeksche Waard heeft de bevolkingskrimp bestuurlijke en maatschappelijke aandacht. Behoud van een goed voorzieningenniveau en een aantrekkelijk vestigingsklimaat, vooral voor jonge huishoudens, staan al jaren op de bestuurlijke agenda. Verzocht wordt om een uitspraak over het beleidsmatig gewicht van het windpark in relatie tot de negatieve maatschappelijke en financiële effecten.	C4
Indiener wijst op de ontwerpnota Wervelender (versie 2 maart 2010) waarin zich tweemaal een omslag heeft voorgedaan inzake de locatie langs het Spui en vraagt om een onderbouwing hiervan. In die nota wordt gesteld dat een advies van het Q-team Hoeksche Waard voorwaarde voordat behandeling zal plaatsvinden en daarom vraagt indiener hoe het advies luidt?	A1

Z53 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener zal ernstige overlast ondervinden van windturbines op locatie Spui.	F3
Verzocht wordt om alternatieve locaties goed te onderzoeken, ook aan de Zuidrand en de Leenherenpolder, gelet de geringere bebouwing en hogere energierendement daar.	C5
Indiener is verbaasd dat op de kaart bij de inloopavond sommige alternatieve locaties niet waren ingetekend. De locatie Spui is door zijn ligging tussen drie dorpskernen het minst aantrekkelijk.	C3
De gemeente heeft geen medewerking verleend aan locatie Spui omdat de gemeente wel geeft om het woongenot van haar inwoners en het juiste onderzoek wil uitvoeren, zonder vooronderzoek naar andere geschiktere locaties zoals de provincie heeft gedaan.	A1/A2
Natuur is een belangrijk onderdeel van Korendijk, maar dat mag niet ten koste gaan van het woongenot van de meeste inwoners van Korendijk.	G
Windturbines worden geplaatst langs de scheidslijnen van water en land. Het Spui is zo smal dat het meer een brede sloot is en waardoor zullen de bewoners aan de overkant ernstige overlast ondervinden. Het Haringvliet is een veel duidelijker scheiding tussen land en water.	C3
Verzocht wordt om in de planvorming rekening te houden met compensatie (vooraf), planschade en participatie. Planschadeprocedures duren lang en het bedrag is nooit toereikend, dat mag de provincie burgers niet aandoen.	E1

Als het nodig is om enkele woningen /bedrijven te verwijderen om een grotere afstand tot de woonkernen te bereiken moet voldoende compensatie/planschade worden geboden.	C5
Waardedaling heeft ook effect op WOZ waarde en daaraan gerelateerde financiële regelingen. Door het windpark Spui zal het bedrijf, de bedrijfswoning en naastgelegen woning minder waard en mogelijk onverkoopbaar worden met grote financiële gevolgen. In een compensatie c.q. planschaderegeling moet dit worden meegenomen.	E1
Gevreesd wordt voor ernstige slaap- en leerproblemen bij het kind van het gezin. Verzocht wordt te onderzoeken of de turbines op grotere afstand kunnen worden geplaatst en of de geluidsnorm 'nachts naar beneden kan worden gesteld. Indien de turbines meermaals worden stilgezet om de norm van 47 Lden te bereiken is dit niet erg effectief gelet op de kosten en het rendement.	F1/F3/E2
Indiener vindt dat de turbines zo ver mogelijk vanaf de woonkern moeten worden geplaatst. Daarom mag het project Swaneblake niet van invloed zijn op de plaatsing van de windturbines.	C2
Verzocht wordt om de infrastructuur te onderzoeken in verband met de mogelijke aanpassingen aan dijken en kleine wegen. Als het bedrijf niet bereikbaar is, wordt schade geleden. Ook de dijkverzwaring gaat al overlast geven.	I/E1
Verzocht wordt te onderzoeken wat de effecten zijn van de knipperlichten op de windturbines en de risico's van windturbines in de aanvliegroute van Rotterdam The Hague Airport.	F2
Indiener vindt het wrange dat de initiatiefnemer tijdens het keukentafelgesprek bij de voornaam werd genoemd. Verzocht wordt om een onderzoek naar belangenverstremming bij het bureau Bosch en van Rijn die voor de provincie onderzoek doet, maar ook voor de initiatiefnemer werkt.	A4
De NRD staat haaks op wat de gemeenteraad van Korendijk op 28 januari 2014 heeft besloten over de twee moties.	A2
Er is geen zorgvuldig, objectief en inhoudelijk onderzoek gedaan naar de geschiktheid van deze locatie, draagvlak ontbreekt en er dient een zorgvuldig en vergelijkend onderzoek te komen naar een minst slechte plaatsingslocatie met de minst geringe schadelijke en hinderlijke gevolgen.	A3/A4
De wettelijke grond voor het vaststellen van een PIP is vervallen omdat de gemeente wel meewerkt en onderzoek uitvoert. Verzocht wordt om de notitie in te trekken.	A2
De locaties waar de provincie windturbines toestaat kenmerken zich door een combinatie van technische infrastructuur, grootschalige bedrijvigheid en grootschalige scheidslijnen tussen land en water. Verzocht wordt om deze randvoorwaarden als criteria toe te voegen en alle locaties hierop te toetsen.	C3
Bij de beoordeling van het landschappelijk effect in de rapporten "Wind in zicht", "Windenergie in nationale Landschappen" en "Daar bij die molen" wordt de locatie Spui of soortgelijke locaties niet genoemd. Daarom moet deze locatie nog worden onderzocht op landschappelijk effect.	C1/H
De te onderzoeken locaties worden onderzocht op geschiktheid en niet op het criterium beste locatie. Het criterium geschikte locatie moet helder worden geformuleerd.	C3
Verzocht wordt geluidshinder aan omwonenden zwaar te laten wegen bij de beoordeling omdat uit onderzoek van het RIVM blijkt dat 9% van de omwonenden bij < 47 Lden op de gevel ernstige klachten krijgt.	C4
Een zorgvuldig, objectief en onafhankelijk onderzoek is vereist. Hiervoor moet de NRD worden	A4

aangepast.	
Verder is het opmerkelijk dat de NRD is gedateerd op 15 oktober 2014, terwijl de behandeling en besluitvorming door PS veel later heeft plaatsgevonden.	A5

Z54 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Voor samenvatting/beantwoording wordt verwezen naar zienswijze Z53.	

Z55 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener gaat in op de uitbreiding van Zuid-Beijerland en verbaast zich dat er o.a. sociale woningbouw zou komen om leegloop tegen te gaan. In plaats daarvan worden nu duurdere woningen aangeboden en in fase 2 ook vrije kavels met nog hogere prijsklassen. Indiener meent dat GS in de maling wordt genomen en nu komen er ook nog windturbines bij.	C2

Z56 Oud-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Indiener maakt zich zorgen om het landschap, de gezondheid van bewoners en de waarde van diens bezittingen, die mede wordt bepaald door de omgeving en het uitzicht. De keuze voor de locatie langs het Spui is onvoorstelbaar, kijkend naar de investeringen in de laatste 15 jaar ter versterking van de landschappelijke waarden, juist langs dit deel van het Spui.	A1/C1
Het proces kent een Kafkaësk karakter. Indiener hoopt dat een oriëntatie ter plaatse leidt tot aanpassing van het plan.	A2

Z57 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Voor samenvatting/beantwoording wordt verwezen naar zienswijze Z48.	

Z58 Nieuw-Beijerland

Samenvatting	Zie thema:
Kijk ook naar andere locaties en kies een plek waar zo min mogelijk mensen overlast hebben en daardoor gezondheidsproblemen krijgen. Dus niet tussen twee dorpen, ook al wil de provincie en de ondernemer graag de locatie langs het Spui.	C3/C5
Verzocht wordt om de volgende punten in het MER rapport op te nemen:	
- schadevergoeding vooraf voor waardevermindering met taxatie door een erkend bedrijf op kosten van de ondernemer;	E1
- ondernemer heeft nooit contact opgenomen over de plannen, dus wij hebben niet kunnen reageren;	A1

- bij goed weer (ramen/deuren open) hebben we vaak zuidenwind en dus de meeste geluidsoverlast (zeker met een jaargemiddelde);	F1
- de lichtjes op de windmolens (horizonvervuiling);	F2
- geen rekening houden met Swaneblake, anders wordt het nog ongunstiger;	C2
- wanneer locatie niet meer rendabel is, is exploitant verantwoordelijk voor de kosten voor het verwijderen van de molens en de fundering;	E2
- Molens moeten minimaal 1 km van de bebouwde kom komen te staan;	C3/F1
- Bij slagschaduw en geluidsoverschrijding stilzetting en geluidsnorm op de gevel niet meer dan 40db dag en bij nacht niet meer dan 35 dB.	F1

Z59 Piershil

Samenvatting	Zie thema:
De provincie focust alleen op 15 MW op de locatie Spui. Windturbines van circa 150 m passen niet in het Hoekschewaardse landschap. Ze geven geluidsoverlast en slagschaduw, hebben gevolgen voor trekroutes van vogels/vleermuizen en waardevermindering van huizen. Indiener meent dat de molens in de Noordzee of bij de zuidrand van de Hoeksche Waard moeten komen. Of vervang oude molens en zet er een extra bij de Haringvlietbrug.	C3/C5

§3 *Samenvatting overlegreacties en verwijzing naar thema*

O1 het College van B&W van de gemeente Cromstrijen

Samenvatting	Zie thema:
Het college van Cromstrijen vindt het logisch dat in het MER ook de locatie in het verlengde van de Westerse polder wordt onderzocht en vraagt aandacht voor effecten op de nabijgelegen windlocatie Westerse polder vanwege de ligging nabij de gemeentegrens.	C5

O2 het Dagelijks Bestuur van het Waterschap Hollandse Delta

Samenvatting	Zie thema:
Het waterschap wijst op de waterstaatkundige belangen nabij het plaatsingsgebied en op de dijkversterkingsprojecten langs het Spui. Vanwege de (toekomstige) waterveiligheid dienen waterkeringen (binnen de keurzone) voldoende gevrijwaard te blijven van obstakels. Verzocht wordt om het waterschap op de hoogte te houden.	C4

O3 het College van B&W van de gemeente Nissewaard

Samenvatting	Zie thema:
Het college heeft al eerder geageerd tegen de locatie aan het Spui. Uit de Brede MER van de gemeente Korendijk blijkt dat een aantal locaties een volwaardig alternatief kunnen zijn.	A2
Voorts meent het college dat er niet wordt voldaan aan de uitgangspunten van een NRD omdat niet is beschreven welke alternatieven worden onderzocht en vergeleken met het voornemen.	A5
Het college is van mening dat een kwalitatief afwegingskader, en het zoeken naar de beste locatie – anders dan nu de NRD staat aangegeven – een belangrijk uitgangspunt is.	C3/C5
Uit de Brede MER van de gemeente Korendijk blijkt dat de opgave van 15 MW voor 2020	A2

gerealiseerd gaat worden en daarom acht het college het opstellen van een PIP niet doelmatig.	
Plaatsing van windturbines doet afbreuk aan de herkenbare open zeeleipolders aan de zuidkant van het eiland Voorne-Putten. De hoge bebouwing doorbreekt de waardevolle openheid.	C4/H
Door de beperkte afbakening van de alternatieve locaties in de NRD, het feit dat de NRD niet uitgaat van de beste locatie en het belang van de open zuidrand van Voorne-Putten verzoekt het college de provincie om af te zien van het vervolgen van de procedure om te komen tot een PIP.	A2

O4 het College van B&W van de gemeente Korendijk

Samenvatting	Zie thema:
De gemeente heeft nooit medewerking geweigerd aan een verzoek/plan van Klein Piershil BV. Per brief van 26 februari 2014 heeft de gemeente medewerking toegezegd aan realisering van de windopgave, maar de gemeente wil dit besluit onderbouwen vanuit een brede MER omdat dit hier nooit eerder heeft plaats gevonden. Het college concludeert dat de provincie niet verplicht is om met een PIP aan te slag te gaan en daarvoor dus ook geen voorbereidingen hoeft te treffen. Verzocht wordt om de concept-NRD hierop aan te passen.	A2
Verzocht wordt om het gemeentelijk beleidskader over te nemen uit de Structuurvisie 2020 gemeente Korendijk en de Structuurvisie Hoeksche Waard.	C2
Met betrekking tot het voornemen wordt verzocht om in het onderzoek rekening te houden met een maximum vermogen van 15 MW.	D
Ten aanzien van paragraaf 3.2 heeft de gemeente de volgende vragen/opmerkingen:	
- welke locaties worden onderzocht? Door de selectie van de locaties in het MER te motiveren, kan niet worden bepaald of reikwijdte en detailniveau van het MER toereikend is;	C5
- verduidelijk het begrip "realistisch alternatief" aan de hand van objectieve toetsingscriteria;	C3
- worden de provinciale randvoorwaarden afgewogen tegen andere milieuaspecten die ook van belang zijn voor onze inwoners;	C3
- maak voor de aspecten cultuurhistorie, geluid, slagschaduw en ecologie desgewenst gebruik van de resultaten uit het brede MER;	C1
- college is verbaasd dat bij de vaststelling van het beleid geen MER is uitgevoerd voor een locatieafweging in de Hoeksche Waard/Korendijk.	A1
Inzake paragraaf 3.2 worden de volgende opmerkingen gemaakt:	
- het gestelde is strijdig met de tekst in par. 2.3 waar staat dat de locaties in Korendijk zoveel mogelijk worden meegenomen. Verzocht wordt om in de concept-NRD te motiveren welke locaties in het MER volwaardig worden onderzocht (dit doet ook recht aan de bespreking in Statencie. R+L van 19 november 2014);	C5
- een volwaardige locatieafweging vereist onderzoek naar welke locatie het meest geschikt is. Wat gebeurt er als blijkt dat andere locaties dan locatie 50 geschikter zijn?;	C3
- Vanuit het zorgvuldigheidsbeginsel mag de provincie het aspect tijd geen aanleiding laten zijn voor een PIP omdat de gemeentelijke besluitvorming nagenoeg parallel loopt aan het provinciale proces. Verzocht wordt om niet over te gaan tot het opstellen van het PIP en de daaraan ten grondslag liggende besluiten;	A2/C3
- Korendijk is bereid om één windlocatie te realiseren van maximaal 15 MW;	
- in het locatieonderzoek zal worden uitgegaan van lijnopstellingen van gemiddelde moderne turbines en de beschikbare ruimte. Hoe wordt ervoor gezorgd dat op de alternatieve locaties de minst belastende opstellingsvariant wordt onderzocht? Voor een optimale vergelijking van de verschillende locaties ziet de gemeente dit graag aangescherpt.	A2 A2/D

In de beoordelingsmatrix locaties moeten ook cultuurhistorie, geluid, slagschaduw en ecologie te worden opgenomen als onderzoeksthema's en het aspect geluidsoverlast dient zwaar te wegen.	C3/C4/F1
De gemeente en het SOHW zijn actief bezig met de ontwikkeling van het plan Swaneblake als waardevol natuur- en recreatiegebied. Verzocht wordt om met deze ontwikkeling rekening te houden (conform de toezegging van de gedeputeerde in november 2014).	C2
De gemeente heeft het onafhankelijke regionale kwaliteitsteam gevraagd advies uit te brengen over het brede MER rapport en vraagt de provincie om met de uitkomsten rekening te houden.	A1/C1
De gemeente betreurt het dat de provincie de gemeentelijke inspanning om te komen tot een volwaardige locatieafweging voor een windpark van 15 MW in de gemeente, niet accepteert. De aanleiding hiervoor was dat de inwoners onvoldoende zijn gehoord bij de vaststelling van locatie 50 in het provinciaal beleid en dat hiervoor geen volwaardige locatieafweging (MER) is gedaan. Op 17 maart 2015 zal de Brede MER door de gemeenteraad van Korendijk worden vastgesteld en een besluit worden genomen over de voorkeurslocatie, die we daarna in goed overleg met de provincie verder willen oppakken.	A1/A2

O5 Rijkswaterstaat, Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Samenvatting	Zie thema:
RWS wil vroegtijdig meedenken met locaties in of nabij RWS-areaal om te voorkomen dat locaties worden gekozen waar turbines vergunningtechnisch of juridisch niet mogelijk zijn.	A5
RWS verzoekt in de NRD op te nemen dat het plaatsen van windturbines in, op of over rijkswaterstaatwerken door RWS wordt getoetst aan de "Beleidsregel voor windturbines in, op of over rijkswaterstaatwerken" en daarin ook de Waterwet en de Beleidsregel grote rivieren te benoemen alsmede dat RWS als beheerder van waterstaatswerken het bevoegd gezag is voor vergunningverlening op grond van de Waterwet dan wel de Wet beheer rijkswaterstaatwerken.	C4
Voorts mist RWS in par. 3.3 van de NRD bij de toetsing aan veiligheid de toetsing aan nautische aspecten, zoals radar en zichtlijnen voor de scheepvaart. Verzocht wordt om deze aspecten mee te nemen in de NRD. Tevens wordt geadviseerd om aandacht te besteden aan het onderdeel "transport van energie" en de capaciteit van het bestaande netwerk.	C4
Tot slot wordt verzocht om voor de vaststelling te komen tot afstemming met de gemeente opdat er geen tegenstrijdige besluiten worden genomen over de windlocaties in deze gemeente.	A2/A5

O6 Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard

Samenvatting	Zie thema:
De gemeente Korendijk wil wel meewerken aan 15 MW windenergie in de gemeente, maar wel op basis van een eigen afweging (Brede MER). Verzocht wordt om in onderling overleg tot een oplossing te komen.	A2
Verzocht wordt om bij het onderzoek naar mogelijke locaties in de westrand van de Hoeksche Waard rekening te houden met de structuurvisie Hoeksche Waard. Uit deze structuurvisie blijkt een voorkeur voor windmolens aan de randen van de Hoeksche Waard.	C2
Verzocht wordt het oordeel van het kwaliteitsteam van de Hoeksche Waard mee te wegen in het provinciale besluit.	C1/C4

<p>Voorts vindt SOHW het van belang dat bij de voorbereiding rekening wordt gehouden met de gebieden en ontwikkelingen om ons heen. Op Voorne Putten is juist gekozen voor windmolens aan de noordrand in plaats van aan de zuidrand, om het open landschap te sparen. Verzocht wordt om dit mee te nemen in het PIP en het MER. Dit geldt ook voor de ontwikkeling van de windmolenlocatie Westersepolder in de gemeente Cromstrijen.</p>	C4
<p>In de NRD wordt geen aandacht geschonken aan de recreatieve functies van de Hoeksche Waard en aan kansrijke gebiedsontwikkelingen (Swaneblake, Hitsertse kade en Tiengemeeten) die van groot belang zijn voor de vitaliteit van de Hoeksche Waard. Daarom wordt verzocht om deze ontwikkelingen zoals benoemd in de Structuurvisie Hoeksche Waard en het Werkboek Hoeksche Waardenmakerij te betrekken bij de NRD en het nog op te stellen MER.</p>	C2

3. Thematische beantwoording

In dit hoofdstuk vindt u per thema de beantwoording van de zienswijzen en overlegreacties. Indien nodig zijn de thema's verder opgedeeld in subthema's.

A. Proces en procedure

Relatief veel zienswijzen gaan in op de (bestuurlijke) voorgeschiedenis van de locatie langs het Spui, die nooit eerder goed zou zijn onderzocht dan wel is gestoeld op ondeugdelijke uitgangspunten en/of verouderde gegevens en daardoor ten onrechte is opgenomen in het provinciale beleidskader. Voorts zijn vraagtekens geplaatst bij de rechtmatigheid van het besluit van de provincie om over te gaan tot het opstellen van een PIP vanwege het onderzoek van de gemeente Korendijk, mede gelet op het gebrek aan draagvlak voor de locatie aan het Spui, alsmede over de kwaliteit en onafhankelijkheid van het provinciale onderzoek. Tevens zijn twijfels geuit of door de provincie wel aan alle (procedurele) formaliteiten is voldaan en over het verdere verloop van de procedure.

Hieronder zijn deze zienswijzen per subthema beantwoord:

- A1 Voorgeschiedenis van de locatie Spui
- A2 Proces gemeente en provincie m.b.t. het PIP
- A3 Onvoldoende draagvlak diverse locaties
- A4 Onafhankelijkheid en kwaliteit van het onderzoek
- A5 Procedurele bepalingen en vervolprocedure

A1 Voorgeschiedenis van en onderzoek naar de locatie Spui

Uit veel zienswijzen blijkt dat de voorgeschiedenis van de locatie langs het Spui en de eerdere onderzoeken die zijn gedaan naar de realisatie van windenergie onvoldoende bekend en/of duidelijk zijn. Alsmede het feit wat deze geschiedenis en onderzoeken betekenen voor de windenergie-opgave in de gemeente Korendijk.

Beantwoording:

De provincie Zuid-Holland heeft een majeure opgave op het gebied van windenergie. Bij de realisatie van deze opgave houdt zij rekening met de bescherming van de mens, het landschap en de natuur. In het provinciale windenergiebeleid zijn, mede op basis van (landschappelijk) onderzoek, ruimtelijke randvoorwaarden ontwikkeld, die weer hebben geleid tot locaties waar windparken in beginsel mogelijk zijn. Dit is de lijn die in opeenvolgende beleidsnota's is vastgelegd:

- Streekplan Zuid-Holland Zuid (2000);
- Nota Wervel (2003 en 2006);
- Herziening Streekplan Zuid-Holland Zuid, Hoeksche Waard (2007) + bijbehorende Strategische Milieubeoordeling (SMB);
- Nota Wervelender (2011);
- Provinciale Structuurvisie 2010
- Provinciale Structuurvisie (2011) en de actualisatie in 2012;
- Visie Ruimte en Mobiliteit (2014).

Al deze beleidsplannen hebben tijdens het besluitvormingsproces ter inzage gelegen en daarbij wordt altijd de gelegenheid geboden om inspraakreacties en/of zienswijzen in te dienen. Het is ook altijd de bedoeling geweest dat de milieueffecten van de betreffende windlocaties op lokaal niveau verder werden onderzocht.

In veel zienswijzen wordt aangegeven dat de locatie Spui niet stond opgenomen in de ontwerpnota Wervelender en pas na inspraak van de exploitant is opgenomen in de vastgestelde nota. Het is juist dat deze locatie – na de aanwijzing in de Nota Wervel en de herziening van het Streekplan voor de Hoeksche Waard – korte tijd niet stond opgenomen in de ontwerpnota Wervelender. Die versie heeft echter uiteindelijk geen bestuurlijke status gekregen, want PS hebben, mede naar aanleiding van de inspraak, bij de vaststelling besloten om de locatie Spui

weer in de nota op te nemen. Dat is een legitiem gevolg van democratische besluitvorming. Destijds hebben het Kwaliteitsteam Groene Hart, de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) en de Provinciale Adviescommissie Leefomgevingskwaliteit (PAL) hierover een advies uitgebracht en deze adviezen zijn bij de besluitvorming betrokken. Gedetailleerde informatie over de achterliggende argumentatie is te vinden in de relevante vaststellingsdossiers.

Bij de vaststelling van de Visie Ruimte en Mobiliteit in juli 2014 hebben Provinciale Staten (opnieuw) besloten dat de in de Verordening ruimte opgenomen locaties het resultaat zijn van een afweging tussen eisen vanuit windenergie en voorwaarden vanuit landschap en ruimtelijke kwaliteit. In de plan-MER'en die bij die beleidsnota's zijn opgesteld (onder andere bij de Streekplanherziening voor de Hoeksche Waard) is, gelet op het abstracte schaalniveau van de nota's niet ingegaan op de milieueffecten van individuele windlocaties. In dat kader is altijd aangegeven dat nader onderzoek op lokaal niveau moet uitwijzen of locaties werkelijk realiseerbaar zijn. Mede om die reden wordt in het kader van dit MER alsnog onderzoek gedaan naar de gevolgen voor het milieu en het landschap voor de locatie in Korendijk. Daarnaast worden alternatieve locaties onderzocht en beschreven en vergeleken met de locatie Spui, zodat het bevoegd gezag de milieugevolgen een volwaardige plaats kan geven in de besluitvorming over het inpassingsplan en de vergunningen. Hierbij wordt ook het recente advies van het Kwaliteitsteam Hoeksche Waard inzake het onderzoek van de gemeente Korendijk betrokken. Door deze aanpak wordt het definitieve besluit over het PIP en de benodigde vergunningen gebaseerd op actuele informatie.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake dit subthema hebben geen betrekking op c.q. leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

A2 Proces gemeente en provincie m.b.t. het PIP

In verscheidene zienswijzen wordt aangegeven dat de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) haaks staat op het raadsbesluit en de moties van 28 januari 2014 van de gemeente Korendijk over de windlocatie Spui, dat het proces erg verwarrend is en dat de gemeente Korendijk te klein is voor een dergelijke opgave. Een enkele maal wordt ook opgemerkt dat de gemeente slecht heeft gecommuniceerd over de Brede MER. Ook wordt gesteld dat de gemeente Korendijk wel meewerkt aan de realisatie van de windopgave en het opstellen van een PIP derhalve onrechtmatig is.

Beantwoording:

We betreuren de ontstane verwarring over het gemeentelijke en provinciale proces. De provinciale besluitvorming binnen GS en PS over deze locatie liep gelijktijdig met de besluiten van de gemeenteraad van Korendijk om een onderzoek uit te voeren en deze ter inzage te leggen. Dit had onder andere tot gevolg dat zowel de Brede MER van de gemeente, als de NRD van de provincie (grotendeels gelijktijdig) ter inzage lagen. De provincie hecht echter belang aan een deugdelijk proces. Om die reden wilden wij niet terugkomen op het eerder genomen besluit om de NRD ter inzage te leggen en de inwoners de gelegenheid te bieden om hierop zienswijzen in te dienen, naast het betrekken van de adviezen van de overlegpartners en de Commissie m.e.r.. Dit proces staat los van het onderzoeksproces van de gemeente en de wijze waarop de gemeente daarover heeft gecommuniceerd. Overigens is de omvang van de gemeente naar onze mening geen bepalende factor in de vraag of een gemeente in staat is om een dergelijk groot en complex project te begeleiden en te realiseren. Andere kleinere gemeenten in de provincie laten zien dat zij daartoe prima in staat zijn.

De provincie is wel degelijk bevoegd tot het opstellen van een PIP. Weliswaar heeft de gemeenteraad van Korendijk in juli 2014 besloten om onderzoek te gaan doen naar mogelijke locaties voor windenergie in die gemeente, maar uit de besluitvorming over de Brede MER kan worden afgeleid dat de gemeente niet van plan is om mee te werken aan de realisatie van de locatie Spui. Bovendien doet dit onderzoek en de besluitvorming daarover niets af aan de specifieke bevoegdheden en verplichtingen die de provincie heeft op grond van de Elektriciteitswet 1998. Daarin is onder meer vastgelegd dat Provinciale Staten overgaan tot het vaststellen van een PIP indien een producent melding maakt van het feit dat hij voornemens is een windpark van minimaal 5 MW te realiseren en de betrokken gemeente een aanvraag tot vaststelling of wijziging van het bestemmingsplan heeft afgewezen. Dat de gemeenteraad in casu geen medewerking wil verlenen aan de aanvraag van initiatiefnemer

voor de locatie Spui blijkt in de eerste plaats uit het besluit van de gemeenteraad in december 2008 waarin een verzoek om vrijstelling van het bestemmingsplan werd afgewezen omdat de gemeente eerst een aantal andere locaties in de Hoeksche Waard wilde onderzoeken. Voorts heeft de gemeenteraad op 25 juni 2013 een nieuw bestemmingsplan Buitengebied vastgesteld waarin de ontwikkeling van een windpark op de locatie Spui noch is onderzocht, noch is mogelijk gemaakt. In verband met de structureel weigerachtige houding van de gemeente heeft de initiatiefnemer zich in juni 2014 tot de provincie gewend met het verzoek een provinciaal inpassingsplan op te stellen. Dit maakt dat PS gerechtigd waren om op 10 december 2014 onder andere te besluiten tot het opstellen van een PIP voor deze locatie.

Ten overvloede wordt nog opgemerkt dat de gemeenteraad in haar vergadering op 8 juli 2014 heeft besloten dat de overeenkomst met de provincie voor het 'overdragen' van de provinciale bevoegdheid op grond van de Elektriciteitswet 1998 aan de gemeente, niet kon worden ondertekend. Rondom die datum is er intensief contact geweest tussen provincie en gemeente om ambtelijk en bestuurlijk informatie uit te wisselen over het proces en de consequenties van dit mogelijke besluit toe te lichten, namelijk dat de provincie zou overgaan tot het opstellen van een PIP. PS hebben derhalve op 10 december 2014 op terecht gronden besloten om het proces voor een PIP op te starten. Bij deze besluitvorming heeft de heer Stoop, Statenlid van de SGP-fractie in Provinciale Staten en tevens burgemeester van de gemeente Korendijk, zich overigens onthouden van stemming om mogelijke belangenverstrengeling te voorkomen. Verder is het logisch dat de beoogde exploitant en de provincie nauw overleg met elkaar hebben om een complex proces zoals een PIP tot een goed einde te brengen.

Overigens heeft de gemeenteraad van Korendijk op 17 maart 2015 – overwegende dat er binnen de gemeente geen geschikte locatie voor windenergie te vinden is – de Brede MER vastgesteld. In haar overlegreactie geeft de gemeente aan met de provincie in overleg te willen treden nadat de gemeenteraad een besluit heeft genomen over een voorkeurslocatie. Gelet hierop zien wij geen aanleiding om het gestarte proces voor het opstellen van een PIP te stoppen of verdere gemeentelijke acties af te wachten.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake dit subthema hebben geen betrekking op c.q. leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. Ter verduidelijking zal in de toelichting op het PIP dieper worden ingegaan op de (bestuurlijke) voorgeschiedenis van de locatie Spui en op de specifieke bevoegdheden en verplichtingen van de provincie op grond van de Elektriciteitswet 1998.

A3 Onvoldoende draagvlak diverse locaties

In veel zienswijzen wordt aangegeven dat voor de locatie aan het Spui geen draagvlak is, ook omdat deze locatie slecht scoort in het onderzoek van de gemeente. In andere zienswijzen wordt juist gewezen op gebrek aan draagvlak voor andere locaties, bijvoorbeeld midden in de Hoeksche Waard.

Beantwoording:

Bij de ontwikkeling van windenergie is draagvlak een gevoelig en moeilijk onderwerp. Enerzijds blijkt dat er onder een meerderheid van de Nederlandse bevolking draagvlak bestaat voor windenergie op land. Anderzijds is ook helder dat burgers daar vaak anders tegenaan kijken als blijkt dat een windlocatie in zijn of haar directe woonomgeving is gepland. De ontwikkeling van windlocaties stuit dan ook bijna per definitie op weerstand van omwonenden. De locatie in de gemeente Korendijk vormt hierop helaas geen uitzondering. Uit de ontvangen reacties op de NRD, maar met name ook uit de reacties op het locatieonderzoek van de gemeente Korendijk blijkt dat geen enkele locatie in de gemeente kan rekenen op een unaniem draagvlak. Alle locaties kennen hun eigen voor- en tegenstanders. Om die reden achten wij een nader onderzoek naar de windlocatie met het grootste draagvlak niet erg zinvol, te meer omdat de locatie aan het Spui bij de vaststelling van de VRM in juli 2014 opnieuw is aangewezen als provinciale windlocatie. In het op te stellen MER worden de gevolgen van het windpark voor mens en milieu nader in beeld gebracht, zodat deze kunnen worden meegenomen bij de besluitvorming over het PIP en de vergunningen.

Conclusie:

De zienswijzen inzake dit subthema hebben geen betrekking op de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

A4 Kwaliteit en onafhankelijkheid van het onderzoek

Indieners vragen om een zorgvuldig, objectief en onafhankelijk onderzoek dat moet uitwijzen of een windpark hier wel passend is. Vraagtekens worden gesteld bij de onafhankelijkheid van onderzoeksbureau Bosch en Van Rijn, maar ook bij het bureau Ecofys die betrokken was bij het onderzoek van de gemeente Korendijk. In verband hiermee wordt verzocht om de NRD in te trekken.

Beantwoording:

Vanzelfsprekend dient ten behoeve van de ontwikkeling van het windpark zorgvuldig onderzoek plaats te vinden naar de gevolgen van de windturbines voor het woon- en leefklimaat in de omgeving. Het milieueffectrapport (MER) en overige onderzoeken dienen ter onderbouwing van het PIP en de benodigde vergunningen. De provincie maakt hiervoor gebruik van de expertise van het adviesbureau Bosch en van Rijn uit Utrecht. Dit bureau is geselecteerd omdat het specialistische kennis heeft van windenergie. Bovendien is het bureau op dit moment ook nauw betrokken bij windlocaties elders in de Hoeksche Waard en kennen de medewerkers het betrokken gebied goed. Dat dit bureau in het verleden ook in opdracht van de initiatiefnemer onderzoek heeft verricht naar de locatie Spui, doet naar onze mening niets af aan de kwaliteit en objectiviteit van de door het bureau op te stellen producten en adviezen. De wetgever heeft, ter waarborging van de kwaliteit van een MER hieraan in de wet inhoudelijke en procedurele verplichtingen verbonden en voorts heeft de provincie de onafhankelijke Commissie m.e.r. gevraagd om een advies uit te brengen over de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER (bovenop het wettelijk verplichte advies over het MER zelf).

Tevens worden alle door het bureau opgeleverde documenten getoetst door experts van de DCMR en de Omgevingsdiensten Zuid-Holland Zuid en Haaglanden. Wij zien dan ook geen reden voor een nader onderzoek naar belangenverstrengeling, noch voor intrekking van de opgestelde NRD. Tot slot valt de Brede MER van de gemeente buiten het bestek van onderhavige m.e.r.-procedure. Om die reden nemen wij de zienswijzen omtrent het gemeentelijke onderzoek voor kennisgeving aan. De wettelijke verplichtingen alsmede de deskundigheid en betrokkenheid van genoemde instanties waarborgen de totstandkoming van een objectief en zorgvuldig onderzoek.

Conclusie:

De zienswijzen inzake dit subthema hebben geen betrekking op c.q. leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

A5 Procedurele bepalingen en vervolgprocedure

In enkele zienswijzen zijn twijfels geuit of de provincie wel aan alle (procedurele) formaliteiten heeft voldaan. Voorts zijn veel vragen gesteld over de datering van stukken en het verdere verloop van de procedure. In een zienswijze wordt aangegeven dat de locatie van de inloopavond ongelukkig was gekozen en in een andere wordt verzocht om te worden gehoord.

Beantwoording:

Op 28 oktober 2014 hebben GS besloten om PS voor te stellen om over te gaan tot het opstellen van een PIP, de Provinciale CoördinatieRegeling (PCR) van toepassing te verklaren en de NRD ter inzage te leggen. De datum op de NRD (15 oktober 2014) is goed te verklaren. Deze sluit aan bij de datum waarop deze in GS is behandeld (28 oktober 2014), hetgeen uiteindelijk heeft geleid tot besluitvorming door PS op 10 december 2014. Op toekomstige documenten zal zomogelijk de besluitdatum worden vermeld.

Voorts wordt in een zienswijze opgemerkt dat de publicatie van 16 januari jl. inzake de terinzagelegging van de NRD en de zienswijzetermin van vier weken niet zou voldoen aan artikel 3:11 lid 4 juncto 3:16 lid 1 van de

Algemene wet bestuursrecht (Awb). Beide stellingen zijn onjuist. De terinzagelegging en het indienen van zienswijzen in de NRD-fase is vormvrij en hiervoor gelden dus geen wettelijke vereisten. Dat betekent dat het bevoegd gezag zelf mag bepalen wat ter inzage wordt gelegd en hoe lang c.q. door wie zienswijzen mogen worden ingediend. Omdat de provincie veel belang hecht aan de betrokkenheid van omwonenden is in de Staatscourant van 7 januari 2015, en in de huis-aan-huisbladen Het Kompas en Botlek 1 van diezelfde datum een kennisgeving gepubliceerd waarin onder andere is aangegeven dat de NRD van 8 januari tot en met 4 februari 2015 ter inzage lag en dat gedurende die termijn (van vier weken) door een ieder zienswijzen konden worden ingediend. Omdat deze mogelijkheid niet voortvloeit uit een wettelijke verplichting, is daarop de in artikel 3:16, lid 1 Awb genoemde minimale termijn niet van toepassing. Naast deze formele kennisgevingen hebben wij in het Kompas van 16 januari 2015 een extra publicatie geplaatst in verband met de inloopavond die op 21 januari 2015 werd gehouden. Daarin is nogmaals kort aandacht besteed aan de mogelijkheid om zienswijzen in te dienen op de NRD. Van een beknopting van de mogelijkheden om zienswijzen in te dienen is dan ook geen sprake. Integendeel, de door de provincie geboden mogelijkheden waren ruimer dan hetgeen wettelijke verplichting was. Een ieder is de mogelijkheid geboden om inzake de NRD een zienswijze in te dienen, er zijn extra persberichten verstuurd en advertenties geplaatst en er is een inloopavond georganiseerd. Met betrekking tot de locatie van de inloopavond merken wij op dat de provincie, uitgaande van het aantal verwachte bezoekers, heeft gezocht naar een geschikte locatie in de gemeente Korendijk. Bij een volgende gelegenheid zal worden bezien of een andere locatie meer in de rede ligt.

Op het verzoek om te worden gehoord is niet ingegaan. De ingediende zienswijze bevat geen onduidelijkheden, gelet op het bepalen van de reikwijdte en het detailniveau voor het toekomstige MER. In aanvulling hierop merken wij op dat de gemeenteraad van Korendijk overeenkomstig artikel 3.26 Wro nog zal worden gehoord inzake het besluit om voor de ontwikkeling van het windpark een PIP op te stellen. De datum hiervoor staat nog niet vast.

Voor wat betreft het vervolg van de procedure merken wij op dat in de NRD de locatie Spui de status heeft van voornemen. In het MER wordt deze locatie nader onderzocht en afgewogen ten opzichte van enkele geschikte alternatieven, zodat op basis hiervan een voorkeurslocatie kan worden gekozen die in het ontwerp-PIP zal worden opgenomen. Vervolgens zal het MER, het ontwerp-PIP en de ontwerp-vergunningen gezamenlijk ter inzage worden gelegd voor het indienen van zienswijzen. Ook hier worden omwonenden en overlegpartners actief bij betrokken. Daarna worden de ingediende zienswijzen en de definitieve documenten voorgelegd aan het bevoegd gezag voor de vaststelling van de voorkeurslocatie in het PIP c.q. verlening van de vergunningen. Op basis van deze documenten neemt het bevoegd gezag een definitief besluit over het wel of niet doorgaan van de windenergielocatie langs het Spui.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake dit subthema hebben geen betrekking op c.q. leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

B. Nut en noodzaak windenergie op land

In verschillende zienswijzen vraagt men zich af waarom wordt ingezet op windenergie (op land). Er wordt verwezen naar andere vormen van duurzame energie die minder impact hebben op de omgeving. Daarnaast wordt gesteld dat de overheid zich niet op windenergie zou moeten richten, mede vanwege de maatschappelijke kosten. Betwijfeld wordt of wind op land wel economisch haalbaar is ten opzichte van andere vormen van duurzame energie.

Hieronder zijn deze zienswijzen per subthema beantwoord:

B1 Nut en noodzaak

B2 Economische haalbaarheid windenergie op land

B1 Nut en noodzaak

In verschillende zienswijzen vraagt men zich af waarom wordt ingezet op windenergie (op land). Verwezen wordt naar andere vormen van duurzame energie die minder impact hebben op de omgeving en dat daar meer onderzoek naar moet plaatsvinden.

Beantwoording:

De beschikbaarheid van elektriciteit is een noodzakelijke voorwaarde voor het functioneren van de Nederlandse samenleving in al zijn facetten. De noodzaak om in deze behoefte te voorzien door middel van grootschalige winning van windenergie wordt ingegeven door meerdere factoren. In de eerste plaats blijft het mondiale gebruik van fossiele energie stijgen. Samen met het feit dat de voorraad fossiele brandstof eindig is, heeft dit tot gevolg dat de beschikbaarheid, betrouwbaarheid én betaalbaarheid van het energie-aanbod onder druk staat, ook omdat Nederland voor de energievoorziening niet (teveel) afhankelijk wil zijn van andere landen. Daarnaast verandert het mondiale klimaat als gevolg van de uitstoot van broeikasgassen. Als de huidige trend doorzet, is de CO₂ concentratie die nodig is om het mondiale klimaat meer dan 2 graden Celsius te laten stijgen in 2050 bereikt. Deze stijging wordt beschouwd als de drempelwaarde waarboven het aanpassingsvermogen van natuurlijke ecosystemen wordt overschreden. Met het oog op het klimaat en de afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen is een overgang naar een duurzame energiehuishouding nodig.

Onder meer om deze redenen heeft het Rijk in Europees verband de doelstelling afgesproken dat in 2020 14% energieconsumptie uit duurzame bronnen komt. Om dit doel te bereiken zijn forse beleidsinspanningen en investeringen nodig op alle vormen van duurzame energie. Het is én- én. Windenergie op land is de komende jaren één van de meest kosteneffectieve wijzen om hernieuwbare energie te produceren. De bijdrage van windenergie op land aan de doelstelling van 14% duurzame energie in 2020 bedraagt 6000 MW opgesteld vermogen in 2020. Deze doelstelling is vastgelegd in de rijksstructuurvisie Wind op Land die ook ter inzage heeft gelegen en waartegen zienswijzen konden worden ingediend. De gezamenlijke provincies hebben in IPO verband (Interprovinciaal Overleg) afspraken met het Rijk gemaakt over de verdeling per provincie van de 6000 MW. De opgave voor de provincie Zuid-Holland bedraagt 735,5 MW in 2020. De realisatie van deze opgave is neergelegd in de provinciale Structuurvisie Ruimte en Mobiliteit en de bijbehorende Verordening ruimte 2014, die op 8 juli 2014 werden vastgesteld. Met de inwerkingtreding van de VRM zijn alle voorgaande beleidsnota's (zie ook subthema A1) komen te vervallen. Gelet op het voorgaande zien wij geen aanleiding om in het op te stellen MER nader in te gaan op andere vormen van duurzame energie.

Conclusie:

De zienswijzen inzake dit subthema leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

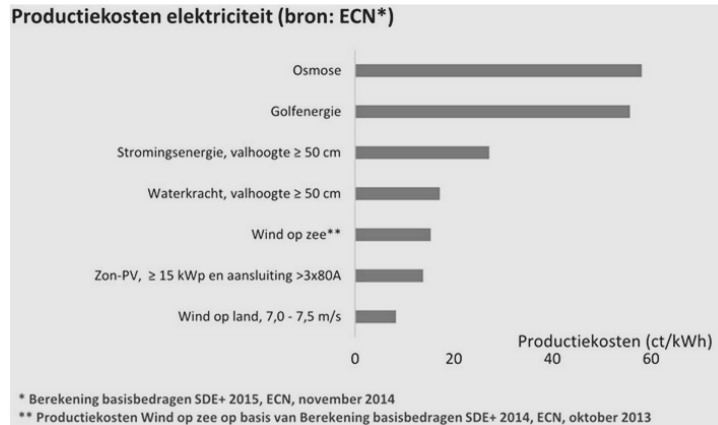
B2 Economische haalbaarheid windenergie op land

Daarnaast wordt in enkele zienswijzen gesteld dat de overheid zich niet op windenergie zou moeten richten, mede vanwege de grote maatschappelijke kosten. Betwijfeld wordt of wind op land wel economisch haalbaar is ten opzichte van andere vormen van duurzame energie. In een enkele zienswijze wordt overigens het tegendeel betoogd.

Beantwoording:

Windenergie is in Nederland één van de goedkoopste manieren om duurzame energie op te wekken. Door middel van de subsidieregeling Duurzame Energieproductie (SDE+) stimuleert het ministerie van Economische Zaken de ontwikkeling van een duurzame energievoorziening in Nederland, vanwege de positieve kanten van duurzame energieopwekking. De regeling maakt het voor marktpartijen en (non-profit) instellingen mogelijk om onder andere windenergieprojecten op land rendabel te exploiteren. De SDE+ regeling vergoedt het prijsverschil tussen de productiekosten van windenergie en de marktprijs van elektriciteit. Dit garandeert een initiatiefnemer een bepaalde opbrengst van het windpark, waarmee de gedane investeringen voor de realisatie van de windturbines, de netaansluiting en overige voorzieningen kunnen worden terugverdiend.

In onderstaande figuur staat de door Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) berekende productiekosten voor een aantal duurzame energiebronnen. Deze berekeningen vormen de basis voor de vastgestelde SDE+ 2015. In het figuur is te zien dat wind op land de laagste productiekosten kent en daarmee de kleinste SDE bijdrage nodig heeft om rendabel te zijn. Met de zienswijzen die het rendement en economische haalbaarheid van windenergie in twijfel trekken, zijn wij het derhalve niet eens.

Mede naar aanleiding van het advies van de Commissie m.e.r. wordt in het op te stellen MER de verwachte energieopbrengst van de inrichtingsalternatieven onderzocht en met elkaar vergeleken op basis van erkende uitgangspunten. Indien mocht blijken dat een bepaald inrichtingsalternatief (bijvoorbeeld vanwege een stilstandvoorziening voor geluid en/of slagschaduw) onvoldoende energieopbrengst genereert, dan zal naar verwachting worden gekozen voor een ander inrichtingsalternatief.

Conclusie:

De zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. inzake de energieopbrengst leiden tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De overige zienswijzen inzake dit subthema leiden niet tot aanpassing.

C. Locatieafweging en keuze

In relatief veel zienswijzen wordt ingegaan op de keuze voor de locatie langs het Spui. Het gaat daarbij zowel om eerder gemaakte provinciale afwegingen en keuzes, als om (tekortkomingen in) het gehanteerde begrippenkader of de uitgangspunten voor het op te stellen MER. Daarnaast zijn in diverse zienswijzen suggesties gedaan voor alternatieve locaties die in het op te stellen MER kunnen worden onderzocht. Vaak zijn het locaties die ook in het Brede MER van de gemeente zijn onderzocht, maar een enkele maal worden ook andere locaties aangedragen.

Hieronder zijn deze zienswijzen per subthema beantwoord:

- C1 Eerdere provinciale (locatie-)keuzes
- C2 Autonome ontwikkeling en referentiesituatie
- C3 Algemene uitgangspunten en methodiek MER
- C4 Specifieke beoordelingscriteria
- C5 Alternatieve locaties

C1 Eerdere provinciale (locatie-)keuzes

In veel zienswijzen wordt gesteld dat de provincie niet gerechtigd is om de locatie langs het Spui aan te wijzen als windlocatie. Daarbij wordt vaak verwezen naar eerdere beleidsdocumenten waarin deze locatie was geschrappt omdat deze te geïsoleerd lag en niet nabij economische complexen. Bij het vaststellen van de nota Wervelender

in 2011 is de locatie wel opgenomen, ondanks dat deze niet was opgenomen in het onderzoek van H+N+S. Gevraagd wordt welke overwegingen en afwegingen destijds hebben geleid tot het besluit om de locatie Spui te schrappen en weer toe te voegen, mede in de context van de steeds groter wordende turbines en de toenemende impact op de omgeving. In een zienswijze wordt voorts gesteld dat de VRM geen normstellend toetsingskader is, waardoor ook alternatieve locaties kunnen worden toegelaten.

Beantwoording:

Voor de eerdere overwegingen inzake de locatie Spui bij de besluitvorming over o.a. de nota Wervelender wordt kortheidshalve verwezen naar de beantwoording onder subthema A1. Daarbij merken wij tevens op dat met het vaststellen van de VRM door Provinciale Staten in juli 2014, onder andere de nota Wervelender en de daarmee samenhangende Plaatsingsvisie windenergie zijn ingetrokken. Bij het opstellen van dit MER wordt wel gebruik gemaakt van de eerdere adviezen en (landschappelijke) onderzoeken met betrekking tot deze beleidsnota's. Recentelijk heeft het Kwaliteitsteam Hoeksche Waard een advies uitgebracht over de Brede MER windenergie van de gemeente Korendijk. Ook dat advies zullen wij, voor zover het ingaat op aspecten die ook voor dit MER relevant zijn, betrekken bij de besluitvorming. Uiteraard wordt in dit MER ook rekening gehouden met de technische ontwikkelingen op het gebied van windturbines, zowel qua fysieke omvang en rendement als op het gebied van vormgeving en de mogelijkheden tot (beperking van) hinder. Zodoende zijn het op te stellen MER en de onderliggende onderzoeken, zowel gebaseerd op heldere provinciale uitgangspunten als op de hedendaagse stand der techniek.

De VRM is inderdaad een beleidsdocument zonder juridische doorwerking, maar dat geldt echter niet voor de Verordening ruimte, waarin een deel van het provinciaal ruimtelijk beleid inzake windenergie wel in bindende regels is vastgelegd. De provincie handelt niet in strijd met haar beleid, de locatie Spui is immers opgenomen op kaart 10 van de Verordening ruimte 2014. Conform het advies van de Commissie m.e.r. zal in het op te stellen MER (en de toelichting op het PIP) worden ingegaan op de gehanteerde principes, uitgangspunten en criteria voor windenergie in Zuid-Holland en de daaruit voortvloeiende kwantitatieve opgave voor de Hoeksche Waard, alsmede op de mogelijke plaatsingsgebieden aldaar en de (landschappelijke) criteria voor het aantal turbines en de opstellingsstrategie.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties en het advies van de Commissie m.e.r. inzake de achtergrond en probleemstelling leiden tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De overige zienswijzen inzake dit subthema leiden niet tot aanpassing.

C2 Autonome ontwikkeling en referentiesituatie

In veel zienswijzen zijn vragen gesteld over wat wordt verstaan onder de begrippen 'autonome ontwikkeling' en 'referentiesituatie', mede in relatie tot het al dan niet meenemen in het MER van het plan Swaneblake en andere ruimtelijke ontwikkelingen nabij de kernen Nieuw- en Zuid-Beijerland en langs de Lange Eendrachtsweg. Gesteld wordt dat deze begrippen moeten worden verduidelijkt en dat in het MER met deze ontwikkelingen rekening moet worden gehouden. In dat kader wordt in enkele zienswijzen aandacht gevraagd voor alle ontwikkelingen die in de Structuurvisie Hoeksche Waard en het recent vastgestelde Werkboek Hoeksche Waardenmakerij aan de Delta worden genoemd.

Beantwoording:

De NRD bevat inderdaad geen nadere omschrijving van de referentiesituatie. Om in het MER uitspraken te kunnen doen over de milieugevolgen van de ontwikkeling zal dit begrip in het MER worden verduidelijkt, mede naar aanleiding van het advies van de Commissie m.e.r.. In het op te stellen MER zal in elk geval rekening worden gehouden met ruimtelijke ontwikkelingen die reeds in bestemmingsplannen en/of verleende vergunningen zijn vastgelegd en waarvan de realisatie min of meer vaststaat, zoals de woningbouwontwikkeling ten zuidoosten van Nieuw-Beijerland en ten westen van Zuid-Beijerland en met de woningen aan de Lange Eendrachtsweg nabij de kern Nieuwendijk.

Voor zover de ontwikkelingen in de structuurvisie Hoeksche Waard en het Werkboek Hoeksche Waardenmakerij aan de Delta nog niet in bestemmingsplannen zijn vastgelegd, worden deze in het op te stellen MER niet 'automatisch' meegenomen als (volwaardige) autonome ontwikkeling. De relevante ontwikkelingen worden in het MER kort beschreven en op basis daarvan wordt bepaald of, en zo ja, hoe de desbetreffende ontwikkeling moet worden meegenomen in het MER voor het windpark.

Met betrekking tot de ontwikkeling van Swaneblake merken wij op dat dit ambitieuze plan voor een grootschalig verblijfsrecreatiepark ten noordwesten van Piershil, bestaande uit bungalows in het hogere marktsegment, een jachthaven, natuur, horeca- en zorgvoorzieningen weliswaar al enige jaren bestaat, maar zich desondanks nog steeds in een oriënterende fase bevindt. Het plan heeft geen juridisch-planologische status en uit nader overleg met de provincie is voorts gebleken dat ook de beleidsmatige en financiële haalbaarheid van het project nog steeds onzeker is. Op grond hiervan menen wij dat Swaneblake in het op te stellen MER niet als een autonome ontwikkeling hoeft te worden meegenomen. In sommige zienswijzen wordt betoogd dat de ontwikkeling van Swaneblake wordt belemmerd door de ontwikkeling van het windpark in de omgeving. Deze visie onderschrijven wij niet. Nog even los van de vraag of de geschetste ontwikkeling van Swaneblake op zichzelf past binnen het provinciale ruimtelijke beleid (en het relevante gebiedsprofiel), sluiten beide functies elkaar op voorhand niet uit. In die zin delen wij het standpunt dat de ontwikkeling van het windpark een directe bedreiging vormt voor een toekomstige ontwikkeling van Swaneblake niet. Omdat het plan Swaneblake echter wel een potentiële bijdrage kan leveren aan het toeristisch-recreatief profiel van de Hoeksche Waard, hebben wij, mede naar aanleiding van het advies van de Commissie m.e.r. inzake de referentiesituatie, besloten om in het MER specifiek aandacht te besteden aan het plan Swaneblake, zodat bij de ontwikkeling van de inrichtingsalternatieven voor het windpark meer zicht bestaat op eventuele wederzijdse beïnvloeding door bijvoorbeeld geluid en slagschaduw en hoe daarop eventueel ingespeeld kan worden (zie hieromtrent ook subthema's F1 en F2). Zodoende kan bij de besluitvorming rekening worden gehouden met de mogelijke effecten op het toekomstige plan voor Swaneblake, evenals met de effecten op het woon- en leefklimaat van de huidige bewoners.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake het begrippenkader en het advies van de Commissie m.e.r. inzake de referentiesituatie leiden tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De overige zienswijzen inzake dit subthema leiden niet tot aanpassing.

C3 Uitgangspunten en methodiek MER

In veel zienswijzen zijn vraagtekens en opmerkingen geplaatst over de aard en status van de provinciale randvoorwaarden en over de overige uitgangspunten (zoals minimale afstandsnormen tot woningen) en methodiek voor het op te stellen MER. Voor de duidelijkheid is de beantwoording gesplitst.

- Provinciale randvoorwaarden

In veel zienswijzen is opgemerkt dat het bijzonder is dat de locatie Spui in de VRM is aangewezen als meest geschikte locatie zonder dat daarvoor MER-onderzoek is gedaan. In de VRM staat dat de geschikte gebieden voor plaatsing van windturbines gebieden zijn waar windenergie gecombineerd kan worden met technische infrastructuur gecombineerd met grootschalige bedrijvigheid in de nabijheid. De locatie aan het Spui voldoet niet aan deze uitgangspunten. De locatie ligt weliswaar aan het water, maar het Spui is te smal om dit als een te markeren scheidslijn te beschouwen, in tegenstelling tot het Haringvliet. De gemeente Bernisse heeft in het verleden turbines aan de rand van het Spui weten te voorkomen en deze locatie ligt aan de overkant op slechts 100 m afstand. Bovendien tast de locatie de openheid van het landschap aan, omdat deze midden in een open venster ligt. Verwezen wordt naar het onderzoek Windenergie Stadsregio Rotterdam van Bosch en Slabbers (2011). De windturbines gaan op in de skyline van Spijkenisse en de haven en daardoor lijkt de grens van de stad verder op te rukken naar het zuiden. Ook de technische infrastructuur en grootschalige bedrijvigheid ontbreken. Verzocht wordt om de provinciale randvoorwaarden in het MER op te nemen als en alle locaties op deze criteria te toetsen en om de begrippen 'grootschaligheid' en 'rand' te verduidelijken.

In een aantal andere zienswijzen wordt juist opgemerkt dat het beleid om windturbines aan de randen te plaatsen, op de scheiding van land en water, al sinds 1998 bestaat en in 2006 en 2014 is bekrachtigd. Verzocht wordt om de provinciale uitgangspunten, die door de samenwerkende gemeenten Hoeksche Waard in de structuurvisie worden onderschreven, nogmaals expliciet te bekrachtigen en op te nemen in het MER.

Beantwoording:

De provinciale randvoorwaarden ten aanzien van windenergie in de VRM zijn een voortzetting van het provinciale beleid zoals dat was geformuleerd in eerdere provinciale beleidsnota's (zie ook subthema A1). In paragraaf 4.4.2 van de structuurvisie VRM is hierover de volgende tekst opgenomen:

“De provincie biedt ruimtelijke mogelijkheden voor windenergie. Met het rijk zijn afspraken gemaakt om in 2020 te voorzien in 735,5 MW opgesteld vermogen op land. Hiervoor zijn „locaties windenergie“ aangewezen. Deze locaties zijn het resultaat van een afweging tussen eisen vanuit windenergie en voorwaarden vanuit landschap en ruimtelijke kwaliteit. De locaties combineren windenergie met technische infrastructuur, grootschalige bedrijvigheid en grootschalige scheidslijnen tussen land en water. Daarbij wordt voorkeur gegeven aan enkelvoudige lijnopstellingen en clusters, in samenhang met en evenwijdig aan de betreffende infrastructuur en scheidslijnen.”

Uit deze tekst volgt niet dat een windlocatie per se aan elk van de genoemde eigenschappen moet voldoen, zoals in enkele zienswijzen wordt gesteld. Op basis van de provinciale randvoorwaarden zijn op de bij de verordening behorende kaart verschillende locaties voor windenergie aangewezen en op deze locaties is altijd sprake van één (of meerdere) van deze eigenschappen. In diezelfde paragraaf van de structuurvisie is aangegeven dat in gebieden die vanuit landschappelijk, cultuurhistorisch, ecologisch of recreatief oogpunt kwetsbaar zijn, plaatsing van windturbines is uitgesloten. Dat betekent dat voor het voormalig nationaal Landschap Hoeksche Waard gekozen is voor windenergielocaties aan de randen van dit landschappelijk kwetsbare gebied in lijnopstellingen evenwijdig aan de scheidslijnen van de Hoeksche Waard.

In het kader van de realisatiestrategie heeft de gemeente Bernisse (thans de gemeente Nissewaard) in regioverband een convenant ondertekend aangaande windenergielocaties. Dit convenant is overgenomen door de provincie waardoor de zuidrand van Voorne Putten niet meer als windenergielocatie is aangewezen. Dat wil niet zeggen dat locaties die niet in dit convenant zijn opgenomen per definitie ongeschikt zijn.

Mede naar aanleiding van de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. worden in het op te stellen MER alle te onderzoeken locaties getoetst aan de provinciale randvoorwaarden, evenals op hun effecten op onder meer het landschap. Daarbij zullen ook de eerder uitgevoerde onderzoeken worden betrokken en de genoemde begrippen worden verduidelijkt.

- Uitgangspunten belemmeringenkaart

In enkele zienswijzen wordt opgemerkt dat op de kaart van de inloopavond, werd uitgegaan van 400 m cirkels rondom bestaande woningen en dat hierop planologisch mogelijk gemaakte woningen ten onrechte ontbraken. Daarnaast bevatte de kaart niet alle alternatieve locaties uit de Brede MER van de gemeente.

Beantwoording:

Op de kaart die op de informatieavond is getoond stond geen enkele alternatieve locatie. De kaart verbeeldde wel de beleidsuitgangspunten voor windenergie van de provincie Zuid-Holland. Op basis van het provinciale randvoorwaarden (zie hiervoor) heeft de provincie voorkeur voor de plaatsing van windturbines aan de rand van (het voormalig Nationaal Landschap) De Hoeksche Waard. De kaart gaf een overzicht van de omringende natuurgebieden (EHS en Natura-2000), waar de plaatsing van windturbines onwenselijk is en rondom woningen, leidingen en hoogspanningslijnen zijn op de kaart bufferzones van 400 meter ingetekend om zodoende voldoende afstand te bewaren om aan de wet- en regelgeving te kunnen voldoen. Wij hebben begrip voor de in de zienswijzen geuite vrees voor geluidhinder en andere overlast, maar benadrukken dat bij die richtafstand over het algemeen kan worden voldaan aan de wettelijke normen voor geluid en andere aspecten. Dit zal uiteraard in het MER verder worden onderzocht en beschreven zodat hiermee rekening kan worden gehouden bij de verdere inrichting van de locatie. Overigens is bij de vergunningverlening niet de afstand tot aan woningen bepalend, maar de berekende geluidsbelasting op de gevels (zie ook subthema F1).

Ten aanzien van de alternatieve locaties merken wij op dat in het op te stellen MER een trechtering zal worden gehanteerd. Eerst worden alle mogelijke locaties (zie ook hierna) beschreven en getoetst aan het beleid en de regelgeving. De locaties die hieraan voldoen, worden in het MER verder onderzocht. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de autonome ontwikkelingen, zoals geprojecteerde woningbouw.

- **Overige uitgangspunten: trechtering en methodiek MER**

In diverse zienswijzen worden bezwaren geuit tegen een trechtering op voorhand. Door vooraf te bepalen dat de te onderzoeken locaties in de westrand van de Hoeksche Waard moeten liggen en moeten voldoen aan de provinciale randvoorwaarden, en dat het niet gaat om de beste locatie, maar of het een geschikte locatie is, wordt de beste keuze per definitie uitgesloten, evenals oplossingen binnen meerdere gemeenten. De besluitvorming moet leiden tot het vaststellen van het voorkeursalternatief op basis van een planMER waarin alle potentiële locaties binnen Korendijk meegenomen zijn en er geen selectie bij de poort plaats heeft op basis van nota's die 4 a 9 jaar geleden zijn opgesteld en die geen melding maken van actuele situaties. Ook wordt opgemerkt dat het criterium 'geschikte locatie' duidelijker moet worden geformuleerd.

De locaties dienen te worden beoordeeld op de directe en indirecte gevolgen voor het fysieke milieu, vanuit het belang van de bescherming van mensen, dieren, planten en goederen, van water, bodem en lucht en van landschappelijke, natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden en van de beheersing van het klimaat, alsmede van de relaties daartussen. Sommige indieners verwachten dat de locatie Spuioever zal overblijven, als deze in het MER op een eerlijke en neutrale manier wordt vergeleken met andere locaties in de westrand van Korendijk. Anderen vrezen dat door de gekozen methodiek van grof (locatieonderzoek) naar fijn (inrichting voorkeurslocatie) onvoldoende informatie over de locatievarianten wordt verzameld waardoor geen goede afweging gemaakt kan worden.

Beantwoording

Trechtering is een geaccepteerde methode om in een MER te komen tot een beperkt aantal realistische alternatieven, die tegen het voornemen en elkaar kunnen worden afgewogen. Zoals hiervoor reeds opgemerkt worden in het op te stellen MER eerst alle mogelijke locaties (waaronder de locaties uit het Brede MER van de gemeente en een groot deel van de overige aangedragen alternatieven) beschreven en getoetst aan het beleid en de regelgeving. De locaties die hieraan voldoen worden in het MER verder onderzocht en de selectie van de alternatieven wordt in het MER gemotiveerd (zie ook subthema C5).

Gelet op het feit dat er voor de locatie Spui een concreet voornemen bestaat en er bovendien een aanzienlijke opgave ligt om de doelstelling voor 2020 te kunnen realiseren, geldt daarbij dat het niet gaat om de vraag of de locatie Spui de beste locatie is, maar of het een geschikte locatie betreft. Op basis van het planMER wordt een voorkeurslocatie gekozen die in het PIP zal worden vastgelegd. De m.e.r.-procedure is ervoor bedoeld om de gevolgen die het project heeft voor het milieu op een efficiënte manier te vergaren en te beschrijven zodat het milieubelang volwaardig kan worden meegenomen bij de besluitvorming over het PIP en de vergunningen. Daarbij mogen ook andere aspecten dan het milieu een rol spelen (mits uiteraard wordt voldaan de wettelijke normen op het gebied van bijvoorbeeld geluidhinder en slagschaduw).

In de NRD is aangegeven hoe in het MER de genoemde milieuaspecten worden onderzocht en beoordeeld. Mede naar aanleiding van de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. over de trechtering is de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER aangevuld. Te zijner tijd zal de Commissie m.e.r. het opgestelde MER toetsen aan het vastgestelde Advies inzake reikwijdte en detailniveau. Omdat de alternatieve locaties die blijken te voldoen aan het beleid en regelgeving, ook in kwantitatief opzicht worden onderzocht, menen wij dat de resultaten van dit onderzoek voldoende basis bieden voor een gedegen locatieafweging, alsmede voor een gemotiveerde keuze voor de inrichting van de betreffende locatie.

In de overlegreactie van de gemeente wordt opgemerkt dat in de beoordelingsmatrix locaties ook de thema's cultuurhistorie, geluid, slagschaduw en ecologie dienen te worden opgenomen als te onderzoeken thema's. Deze thema's zijn wel benoemd in de beoordelingsmatrix inrichtingsalternatieven. Ook de Commissie m.e.r. stelt in haar advies dat hinder een onderscheidend aspect kan zijn bij de beoordeling en invulling van locaties. Derhalve adviseert zij in het MER niet alleen te toetsen aan de wettelijke normen, maar ook aandacht te

besteden aan de milieubelasting onder de wettelijke normen. Voor het plan-MER-gedeelte (de trechtering van de locaties) kan dit worden gedaan door een globale beoordeling bijvoorbeeld op basis van het aantal woningen binnen richtafstanden van de rand van het mogelijke windpark. Op basis van deze woningaantallen kan globaal worden vastgesteld of kan worden voldaan aan de wettelijke grenswaarden en hoeveel omwonenden er door beïnvloed zullen worden. Voor de inrichtingsalternatieven op de voorkeurslocatie kan vervolgens een gedetailleerde analyse worden uitgevoerd. De commissie adviseert om de potentiële hinder kwantitatief vast te stellen.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake de provinciale randvoorwaarden en het advies van de Commissie m.e.r. inzake de achtergrond en probleemstelling en de mogelijke en kansrijke locaties in het zuidwesten van Hoeksche Waard leiden tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De overige zienswijzen inzake dit subthema leiden niet tot aanpassing.

C4: Specifieke beoordelingscriteria

In een aantal zienswijzen en overlegreacties worden vragen gesteld of opmerkingen geplaatst over enkele specifieke beoordelingscriteria uit de NRD. Hieronder wordt op de genoemde criteria ingegaan:

- Effect op waterstaatkundige belangen en veiligheid

Het waterschap verzoekt om rekening te houden met de waterstaatkundige belangen en de toekomstige dijkversterking en om tijdig op de hoogte te worden gehouden. Rijkswaterstaat merkt op dat het windpark moet worden getoetst aan de beleidsregel "Beleidsregel voor windturbines in, op of over rijkswaterstaatwerken" en dat in het MER tevens de Waterwet en de Beleidsregel grote rivieren moet worden genoemd en dat RWS als beheerder van de (buitendijkse) waterstaatswerken bevoegd gezag is voor vergunningverlening op grond van de Waterwet dan wel de Wet beheer rijkswaterstaatwerken. Voorts mist RWS bij het onderwerp 'veiligheid' de toetsing aan nautische aspecten, zoals radar en zichtlijnen voor de scheepvaart. Verzocht wordt om deze aspecten, voor zover relevant mee te nemen in de NRD. Tevens wordt geadviseerd om aandacht te besteden aan het onderdeel "transport van energie" en de capaciteit van het bestaande netwerk.

- Energieopbrengst

In een zienswijze wordt verzocht om bij de beoordeling van de locaties de energieopbrengst af te wegen tegen de thema's in de beoordelingsmatrix.

- Effect op landschap/leefbaarheid

In enkele zienswijzen wordt verzocht om in het thema landschap ook zichtlijnen, openheid en landschappelijke waarden toe te voegen als onderzoekscriteria en om de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) in elk geval onderzoek te laten doen naar de locaties langs het Spui en de gemeentelijke locaties A en F, zodat duidelijk wordt welke locatie het minst ten koste gaat van gezondheid en woongenot in de omgeving. Ook wordt gewezen op de gevolgen van het windpark voor de vitaliteit en leefbaarheid van het platteland.

- Wegingsfactor geluidhinder

Met betrekking tot het thema geluidhinder wordt in diverse zienswijzen verzocht om bij de beoordeling van de geschiktheid van de locaties de mate van geluidhinder bij omwonenden zwaarder laten meewegen met het oog op de uitkomsten van het onderzoek van het RIVM.

Beantwoording:

De provincie hanteert als uitgangspunt dat de waterstaatkundige belangen van de betrokken waterbeheerders worden gerespecteerd. Mede naar aanleiding van het verzoek van Rijkswaterstaat en het advies van de Commissie m.e.r. wordt in het op te stellen MER en bij de afweging van de inrichtingsalternatieven in het kader van het thema Veiligheid nadrukkelijk aandacht besteed aan het aspect radarverstoring. Een en ander zal worden uitgevoerd conform het Handboek Risicozonering Windturbines. De energieopbrengst was reeds opgenomen in de beoordelingsmatrices van de NRD. Mede naar aanleiding van de zienswijze en het advies van de Commissie m.e.r. wordt in het op te stellen MER de verwachte energieopbrengst per locatie in beeld gebracht (zie ook

subthema B2). Naar aanleiding van de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. inzake het aspect landschap zal, naast de reeds in matrix 3.4 van de NRD genoemde criteria, ten behoeve van de locatieafweging ook aandacht worden besteed aan de typerende landschapskarakteristiek, de landschappelijke gevolgen van de alternatieven en de mogelijke interferentie met andere windparken. Wij verwachten dat het windpark geen significante afbreuk doet aan de kwaliteit en openheid van het landschap en de zichtlijnen, maar deze aspecten zullen voorts met behulp van verschillende visualisaties in beeld worden gebracht. Hierbij worden ook de eerdere onderzoeken betreffende de invloed van windturbines op het landschap betrokken, alsook het recente advies van het Kwaliteitsteam Hoeksche Waard op de Brede MER van de gemeente. Om die reden is een nieuw advies van de PARK naar onze mening niet nodig.

De wettelijke normen die gelden voor windturbines vormen de primaire waarborg dat de leefbaarheid en daarmee de vitaliteit in het omliggende gebied niet onaanvaardbaar wordt aangetast. De provincie wil de besluitvorming over het MER niet van op voorhand beïnvloeden door daarin - op basis van bestuurlijke overwegingen - voor bepaalde aspecten wegingsfactoren op te nemen. De informatie in het MER dient betrouwbaar en objectief te zijn. De bestuurlijke belangenafweging vindt plaats bij de vaststelling van het PIP. Dan is er gelegenheid om het ene aspect - bestuurlijk - zwaarder te laten wegen dan het andere (zie ook subthema F1 t/m F4).

Conclusie

Met uitzondering van de zienswijzen met betrekking tot de wegingsfactor voor geluid, leiden de zienswijzen en overlegreacties inzake de genoemde specifieke beoordelingscriteria en het advies van de Commissie m.e.r. op deze punten tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

C5 Alternatieve locaties

In veel zienswijzen wordt aangegeven dat de alternatieven uit de Brede MER van de gemeente realistisch(er) en minder hinderlijk zijn en voldoen aan de provinciale randvoorwaarden, terwijl de locatie die de provincie wil aanwijzen in het gemeentelijk onderzoek als een van de meest ongunstige locaties wordt genoemd, mede omdat deze dichtbij woonkernen ligt. Anderzijds zijn er ook indieners onaangenaam verrast door de locaties in de Brede MER en wordt de provincie juist verzocht om vast te houden aan de locatie aan het Spui, omdat geen van de gemeentelijke locaties aan het provinciale beleid voldoet (of ze liggen in/vlakbij Natura 2000 of middenin de Hoeksche Waard). Verzocht wordt de alternatieve locaties uit het Brede MER op te nemen in het MER van de provincie en deze te toetsen aan de provinciale randvoorwaarden.

In enkele zienswijzen wordt voorts aangegeven dat het MER zich niet zou moeten beperken tot de gemeente Korendijk, noch tot de westrand daarvan. Ook Natura 2000-gebieden komen in aanmerking voor alternatieve locaties. Verzocht wordt om ook alternatieve locaties te onderzoeken die niet vlakbij Nieuw-Beijerland en Piershil liggen. In de zienswijzen zijn de volgende alternatieve locaties aangedragen:

- De locatie Buitendijk/verlenging bestaande locatie Westersepolder in Cromstrijen;
- De locatie Haringvlietbrug;
- De west- en zuidrand van Korendijk;
- Geschikte locaties uit de Brede MER van de gemeente: locaties A, B en F (al dan niet in aangepaste vorm c.q. na aankoop van solitair gelegen woningen);
- Locatie natuurgebied Spuimonding Haringvliet;
- Clustering met bestaande locaties;
- Tweede Maasvlakte of op zee;
- Vervangende locaties voor het geval dat locatie Spui niet exploitabel blijkt.

Beantwoording:

In de eerste plaats merken wij op dat de inhoud van de Brede MER van de gemeente buiten het bestek van onderhavige m.e.r.-procedure valt. Om die reden nemen wij zienswijzen omtrent (vermeende) voor- of nadelen van de door de gemeente onderzochte locaties voor kennisgeving aan. Dat neemt echter niet weg dat wij, mede naar aanleiding van de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r., in het op te stellen MER zullen ingaan

op alle mogelijk locaties in het zuidwestelijke gedeelte van de Hoeksche Waard, alsmede op de locaties uit de Brede MER van de gemeente en ook een goede onderbouwing zullen opnemen van de trechtering naar de beoogde c.q. kansrijke locaties in dit deel van de Hoeksche Waard (zie ook subthema C3). Gelet op de windenergieopgave worden echter geen alternatieve locaties onderzocht die buiten de gemeente of zelfs buiten de Hoeksche Waard liggen. Dat betekent dat de in de zienswijzen aangedragen alternatieve locaties op de Haringvlietbrug, de Tweede Maasvlakte en op zee niet in het MER zullen worden meegenomen.

Van de kansrijke locaties worden in het MER vervolgens de energieopbrengst en de effecten op het omliggende gebied (inclusief bestaande windturbinelocaties in de omgeving) onderzocht. Indien nodig wordt ook bezien of bepaalde belemmeringen kunnen worden weggenomen door mitigerende maatregelen zoals de aankoop van solitair gelegen woningen. Op die manier geeft het MER inzicht in de energieopbrengst en de effecten van de kansrijke locaties voor windenergie binnen de gemeente, zodat op basis hiervan het bevoegd gezag een besluit kan nemen over de voorkeurslocatie(s) en deze informatie kan betrekken bij de besluitvorming over het PIP en de vergunningen. Op voorhand kan dus nog geen vervangende locatie worden aangewezen. Uit het MER zal moeten blijken of dat gewenst dan wel noodzakelijk is.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake dit subthema en het advies van de Commissie m.e.r. inzake de mogelijke en kansrijke locaties in het zuidwesten van de Hoeksche Waard leiden vrijwel allemaal tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER in die zin dat de aangedragen alternatieve locaties in het zuidwestelijk deel van de Hoeksche Waard en alle locaties uit de Brede MER van de gemeente worden meegenomen in het trechteringsproces, met uitzondering van de aangedragen locaties buiten de gemeente en/of de Hoeksche Waard.

D. Inrichtingsalternatieven

Ten aanzien van de omvang van de windturbines wordt gevraagd om het te beschouwen windturbintype in de NRD op te nemen en bij het onderzoek uit te gaan van realistische specificaties. Daarnaast wordt in een zienswijze verzocht om ook grotere turbines in beeld te brengen (5 MW met ashoogte van 120 m), terwijl in andere zienswijzen juist wordt gepleit voor kleinere turbines op meerdere locaties in de gemeente Korendijk. Anderen verzoeken om het MER te beperken tot maximaal 15 MW opgesteld vermogen en tot maximaal 5 windturbines van 3 MW elk met een maximale ashoogte, omdat windturbines met een tiphoogte van 180 m niet passen in het landschap.

Ten aanzien van de opstellingen wordt in zienswijzen gevraagd om alleen lijnopstellingen te onderzoeken (geen clusteropstellingen) dan wel te onderzoeken in welke opstelling de windturbines het beste aansluiten bij de lijnen van het landschap. Anderzijds wordt in sommige zienswijzen juist een voorkeur aangegeven voor een clusteropstelling (omdat dat minder effect op de omgeving zou hebben). In dat kader wordt ook gevraagd om te onderzoeken hoe de kleurstelling van de masten kan worden benut voor de inpassing in het landschap. Tot slot wordt gevraagd om meer duidelijkheid over de inrichting van de locatie.

Beantwoording:

In de NRD waren de inrichtingsalternatieven niet op voorhand gemaximeerd qua aantal windturbines of het opgestelde vermogen omdat dit geen scherpe criteria zijn voor de bepaling van het effect op bijvoorbeeld omwonenden. Zo kan een windturbine van 2 MW door een bepaald bladontwerp meer geluid produceren dan een turbine van 3 MW. In een eerder stadium is ingeschat dat op de locatie Spui een opstelling van 15 MW haalbaar is, doch dit is geen absolute maat. Op basis van de huidige provinciale randvoorwaarden hebben lijnopstellingen de voorkeur (zie ook subthema C3).

De keuze voor de uiteindelijke inrichting van de locatie wordt genomen op basis van de informatie in het MER en niet sec op basis van het opgestelde vermogen. Mede naar aanleiding van de zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. zullen in het op te stellen MER diverse gangbare turbintypes en ashoogtes worden onderzocht waarbij de energieopbrengst en hun gevolgen op onder andere geluid, slagschaduw, ondergrond, veiligheid, landschap en ecologie in beeld worden gebracht, uitgaande van realistische specificaties en de

huidige stand der techniek. Mocht uit het MER blijken dat bepaalde windturbintypen en/of -opstellingen tot onacceptabele effecten leiden, dan kan op basis van het MER worden besloten om dat type en/of opstelling in het PIP niet mogelijk te maken. De turbines zullen worden uitgevoerd in een neutrale en matte kleurstelling die zo min mogelijk opvalt in het landschap, maar tegelijkertijd wel voldoende zichtbaar is voor bijvoorbeeld de luchtvaart (zie ook subthema H).

Conclusie:

Met uitzondering van de zienswijzen inzake de kleurstelling, leiden de zienswijzen en overlegreacties inzake dit subthema en het advies van de Commissie m.e.r. inzake de inrichtingsalternatieven tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

E. Participatie, schade en financiële haalbaarheid

In veel zienswijzen wordt gevreesd voor ernstige planschade voor omwonenden. Veel indieners vinden het onbevredigend dat planschade alleen achteraf kan worden toegekend en willen daarom dat de provincie een actievere rol op zich neemt en ervoor zorgt dat zij vooraf worden gecompenseerd voor schade als gevolg van de waardedaling van onroerende goederen conform de verschillende gedragscodes voor windenergie. Volgens sommige indieners moet planschade onderdeel zijn van het milieuonderzoek/MER. In meerdere zienswijzen worden vraagtekens geplaatst bij de wijze waarop de initiatiefnemer voor het windpark tot nu toe de omgeving bij het project heeft betrokken, ook wordt gevraagd of deze lid is van de Nederlandse Wind Energie Associatie. In verband met bovenstaande punten worden in de zienswijzen ook twijfels geuit omtrent de financiële haalbaarheid van het hele project.

Hieronder zijn deze zienswijzen per subthema beantwoord:

E1 Participatie, gedragscodes, (plan)schade en anterieure overeenkomst

E2 Financiële haalbaarheid

E1 Participatie, gedragscodes en (plan)schade

In meerdere zienswijzen wordt kritiek geuit op de wijze waarop de beoogde exploitant tot nu toe met de omgeving over het project heeft gecommuniceerd. Ook wordt gevraagd of deze lid is van de Nederlandse Wind Energie Associatie. In relatief veel zienswijzen wordt ingegaan op mogelijke planschadeclaims vanwege de verwachte waardedaling van woningen. Men vindt het onbevredigend dat planschade alleen achteraf kan worden toegekend en verzoekt om een actievere rol van de provincie en ervoor zorgt dat de initiatiefnemer hen vooraf compenseert voor de waardedaling van onroerende goed en dat hij handelt conform de verschillende gedragscodes voor windenergie. Volgens sommige indieners moet planschade onderdeel zijn van het milieuonderzoek/MER.

Beantwoording:

De provincie vindt het heel belangrijk dat er tussen de betrokken partijen duidelijke afspraken worden gemaakt over de participatie en compensatie van omwonenden en andere stakeholders en over de wijze waarop alle stakeholders bij de ontwikkeling van het windturbinepark worden betrokken. Deze afspraken zullen worden vastgelegd in een participatieplan, dat deel zal uitmaken van de anterieure overeenkomst die de provincie met de beoogde exploitant zal gaan sluiten. Klein Piershil B.V. is lid van de NWEA en heeft derhalve de gedragscode van de NWEA onderschreven. Maar deze gedragscode heeft een globaal karakter. Omdat participatie en compensatie altijd maatwerk vereisen, is het gewenst om deze afspraken nader uit te werken in een participatieplan. Daarbij kijkt de provincie nadrukkelijk ook naar andere gedragscodes c.q. de ontwikkeling van windturbineparken elders in Nederland.

Met betrekking tot de communicatie over het project merken wij op dat volgens de gedragscode NWEA de projectontwikkelaar in principe een substantieel deel van de communicatie met bewoners en belanghebbenden moet oppakken. Wij onderschrijven dit uitgangspunt, maar realiseren ons dat dit op een locatie als deze, met een

zeer lange en ingewikkelde (bestuurlijke) voorgeschiedenis, geen taak is die eenvoudig aan een (private) initiatiefnemer kan worden overgedragen. Temeer omdat in het PIP de definitieve besluitvorming omtrent de voorkeurslocatie nog moet plaatsvinden. Hierdoor heeft ook de initiatiefnemer nog geen volledige zekerheid over de uitvoering van het voornemen. Dit benadrukt het belang van duidelijke afspraken over de inhoud en rolverdeling tussen provincie en initiatiefnemer op het gebied van communicatie.

Wat voor communicatie geldt, geldt in nog sterkere mate voor participatie en compensatie. In de eerste plaats vinden we het zinvol om te beschrijven wat wij hieronder verstaan, omdat deze begrippen nogal eens ten onrechte door elkaar heen worden gebruikt. Het begrip 'participatie' heeft betrekking op de wijze waarop omwonenden, maar ook andere stakeholders, kunnen meedoen (oftewel participeren) in de ontwikkeling van het windpark. Daarbij gaat het dus zowel om meepraten gedurende het realisatieproces (procesparticipatie) als om mogelijkheden waarbij individuen of groepen in financiële zin kunnen meeprofiteren van de exploitatie van het toekomstige windpark (financiële participatie). Compensatie' heeft betrekking op het compenseren van nadelige effecten. Dat kan zijn een financiële tegemoetkoming aan diegenen die als gevolg van het project schade zullen lijden, bijvoorbeeld door waardevermindering van een onroerende zaak (bijv. een woning), of het treffen van ruimtelijke kwaliteitsmaatregelen, of een financiële bijdrage aan een gebiedsfonds waaruit dergelijke maatregelen worden bekostigd.

De provincie vindt het belangrijk dat in het participatieplan een zodanige mix aan afspraken over individuele en collectieve participatie en compensatie wordt opgenomen, dat de ontwikkeling van een windpark, ook een concrete bijdrage levert aan de verbetering van de leefomgeving, gemeenschapszin en/of het landschap, bij voorkeur op een plek waar de impact van het windpark het grootst is. Om de spoedige totstandkoming van een participatieplan te faciliteren, heeft de provincie besloten om hiervoor een onafhankelijke procesbegeleider aan te stellen. Deze heeft de opdracht om de wensen en ideeën die bij de stakeholders leven (dat wil zeggen bij omwonenden, diverse belangengroepen, gemeente, provincie en de initiatiefnemer) op het gebied van participatie en compensatie, in beeld te brengen en mogelijk met elkaar te verbinden. Zodat op basis van deze input realistische afspraken kunnen worden vastgelegd in het participatieplan, als onderdeel van de eerder genoemde anterieure overeenkomst.

Het MER is primair bedoeld om de milieugevolgen van het windpark in beeld te brengen (zowel in de aanleg- als de exploitatiefase). Zuiver financiële aspecten zoals planschade horen derhalve niet thuis in het MER. Dergelijke gevolgen spelen echter wel een rol bij de keuze van de voorkeurslocatie in het PIP. Dat betekent dat in het kader van het opstellen van het PIP en de anterieure overeenkomst een analyse van de financiële gevolgen zal worden uitgevoerd. Daarbij kan dan ook rekening worden gehouden met de bereikte resultaten van het overleg tussen de initiatiefnemer en omwonenden over compensatie vooraf, ter vervanging van een mogelijke tegemoetkoming in de planschade achteraf.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake dit subthema hebben geen betrekking op c.q. leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. Wel zal in de toelichting van het op te stellen PIP nader worden ingegaan op de economische haalbaarheid van het PIP (zie ook subthema E2).

E2 Financiële haalbaarheid

Veel indieners verwachten dat de realisatie van het windpark financieel onhaalbaar is, onder andere vanwege de ontoereikendheid van subsidieregelingen c.q. het eigen vermogen van de ontwikkelaar, de hoge kosten voor de netwerkaansluiting, de noodzaak tot financiële compensatie en/of planschade of compenserende maatregelen en een beperkt rendement als gevolg van veelvuldige terugschakeling vanwege geluid en/of slagschaduw en de kosten van het verwijderen van de turbines en fundering. Ook wordt gevraagd of het windpark een tijdelijke bestemming kan krijgen, gekoppeld aan de levensduur van de turbines. Verzocht wordt om de financiële aspecten hiervan mee te nemen in het MER.

Beantwoording:

De initiatiefnemer dient bij de ontwikkeling van het voornemen uiteraard rekening te houden met de kosten van de benodigde technische infrastructuur, waaronder die voor de netaansluiting. Gezien de ontwikkeling van verschillende windturbineparken op vergelijkbare locaties, zien wij in deze zienswijzen vooralsnog geen aanleiding om de haalbaarheid van de businesscase voor het windpark in twijfel te trekken. In de eerste plaats omdat de SDE+-regeling het voor marktpartijen in beginsel mogelijk maakt om windenergieprojecten rendabel te exploiteren (zie ook subthema B2). In het MER zullen onder meer de gevolgen van het windpark qua geluid en slagschaduw nader worden onderzocht. Op basis daarvan kunnen ook de gevolgen van bijvoorbeeld de stilstandvoorziening op het rendement worden meegenomen in de keuze voor de voorkeurslocatie, die in het PIP zal worden vastgelegd. Zoals ook onder subthema E1 is beschreven, zal in het PIP aandacht worden besteed aan de economische uitvoerbaarheid van het project. Mede op basis hiervan zullen in het kader van de anterieure overeenkomst met de initiatiefnemer afspraken worden gemaakt over onder andere de vergoeding van nadeelcompensatie en/of planschade. Na de realisatie van het windpark is de eigenaar c.q. exploitant primair verantwoordelijk voor de exploitatie en het onderhoud van het windpark, maar ook voor een eventuele ontmanteling in de toekomst. Op basis van de huidige wetgeving is een tijdelijke bestemming voor een periode van langer dan vijf jaar niet mogelijk.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake dit subthema hebben geen betrekking op c.q. leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. Wel zal in de toelichting van het op te stellen PIP nader worden ingegaan op de financiële aspecten van het plan en op de economische haalbaarheid van het PIP.

F. Woon- en leefmilieu

In vrijwel alle zienswijzen en overlegreacties wordt ingegaan op de verwachte negatieve gevolgen van het windpark voor de woon- en leefomgeving en de gezondheid vanwege (laag frequent) geluid, slagschaduw, verlichting en op de noodzaak om deze normen adequaat te handhaven. De beantwoording is opgedeeld in de volgende subthema's:

F1 Geluidhinder

F2 Slagschaduw

F3 Gezondheid

F4 Verlichting en veiligheid

F5 Handhaving

F1 Geluidhinder

In vrijwel alle zienswijzen wordt ingegaan op de vrees voor geluidshinder als gevolg van een te kleine afstand tussen het windpark en de huidige woningen en bedrijven in de omgeving (en eventuele toekomstige ontwikkelingen, zoals Swanenblake). Veel indieners vinden dat de wettelijke normen en rekenmethodes onvoldoende bescherming bieden en daarom wordt in meerdere zienswijzen aangedrongen op het opleggen van (strengere) maatwerkvoorschriften c.q. het rekening houden met overheersende windrichting. Gevraagd wordt of een windlocatie langs het Spui wel haalbaar is indien er geen gemiddelde, maar een limitatieve of maximale geluidsnorm wordt gehanteerd. Daarnaast wordt in sommige zienswijzen ook ingegaan op de vrees voor het optreden van laagfrequent geluid, voor onvoldoende controle en de wijze van berekenen van de te verwachten geluidbelasting. Gesuggereerd wordt dat er wetgeving gewijzigd wordt waardoor geluidsnormen strenger zouden worden.

Beantwoording:

In het Besluit activiteiten inrichtingen milieu oftewel het Activiteitenbesluit zijn de wettelijke eisen opgenomen waaraan windturbines dienen te voldoen. In artikel 3.14a van dit besluit is vastgelegd dat de geluidhinder van een of meer windturbines op de gevel van geluidsgevoelige bebouwing (bijvoorbeeld woningen) ten hoogste 47

dB Lden en 41 dB Lnight mag bedragen. Deze geluidsnormen zijn mede bepalend voor de afstand die doorgaans moet worden aangehouden tussen de windturbines en geluidgevoelige bebouwing in de omgeving. In de Nederlandse wetgeving wordt uitgegaan van (jaar)gemiddelden. Dat betekent dat gedurende zogeheten piekmomenten door omwonenden enige overlast kan worden ervaren, terwijl de inrichting wel voldoet aan de gemiddelde geluidsnorm. Om een realistisch beeld van de toekomstige geluidssituatie te schetsen wordt in het op te stellen MER ook de maximale geluidsbelasting op de omliggende woningen en andere geluidgevoelige functies onderzocht. Hierbij wordt uitgegaan van de werkelijke masthoogtes en wordt ook rekening gehouden met de overheersende windrichting.

De systematiek van het Activiteitenbesluit brengt met zich mee dat op grond van artikel 3.14a, derde lid, van dit besluit het bevoegd gezag in bijzondere lokale omstandigheden verdergaande bescherming kan bieden via maatwerkvoorschriften. Op basis van het akoestisch onderzoek in het MER zal moeten blijken of het windpark op de locatie Spui en de alternatieve locaties kunnen voldoen aan de in het Activiteitenbesluit vastgelegde geluidsnormen. Mede naar aanleiding van de zienswijzen inzake dit subthema zal dan ook worden bepaald of er, bijvoorbeeld vanwege het lage achtergrondgeluidsniveau ter plaatse, aanleiding is voor het opleggen van specifieke maatwerkvoorschriften. Overigens wordt bij al deze berekeningen uitgegaan van de vooraf bepaalde bronsterkte van de relevante windturbintetypen, die volgens een ministeriële regeling is gemeten en waarvan de eisen zijn vastgelegd in de Regeling activiteitenbesluit.

De Nederlandse geluidregelgeving kent geen specifieke normen voor het maximale geluidsniveau dat windturbines mogen veroorzaken binnenin woningen. Ook voor het optreden van laag frequent geluid (LFG) als gevolg van windturbines bestaat geen wettelijk toetsingskader, maar een initiatief kan op basis van metingen wel worden getoetst aan de richtlijn LFG van de Nederlandse Stichting Geluidshinder. Mede naar aanleiding van de zienswijzen inzake dit subthema en het advies van de Commissie m.e.r. wordt in het op te stellen MER aandacht besteed aan het mogelijk optreden van laagfrequent geluid en trillingen bij woningen.

Bedrijven worden in het kader van de wet- en regelgeving op het gebied van geluid over het algemeen niet als een geluidgevoelige bestemming beschouwd. Ook de Arbo-wetgeving bevat geen geluidsnormen waaraan kantoren, bedrijven e.d. moeten voldoen. Deze aspecten vormen dus ook geen toetsingsaspect in het op te stellen MER. Over de vraag of recreatiewoningen gezien moeten worden als een geluidgevoelige bestemming is de laatste jaren veel discussie. De wet- en regelgeving geeft daarover geen uitsluitend, maar uit recente jurisprudentie van de Raad van State blijkt dat het raadzaam is om recreatiewoningen en zorgwoningen waar mensen gedurende langere tijd verblijven, wel als een geluidgevoelige bestemming te beschouwen. Mede naar aanleiding van de zienswijzen op dit subthema wordt hiermee in het akoestisch onderzoek ten behoeve van het MER rekening gehouden. Doch daarbij wordt tegelijkertijd wel opgemerkt dat de ontwikkeling van Swanenblake zich nog in een dermate pril stadium bevindt, dat dit (nog) niet als een autonome ontwikkeling kan worden beschouwd (zie ook subthema C2).

De Nederlandse geluidregelgeving kent geen specifieke geluidsnormen voor gebieden die op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn aangewezen als Natura2000-gebied. De toelaatbaarheid van windparken in de omgeving van dergelijke gebieden wordt dus ook niet bepaald door de normen in het Activiteitenbesluit, maar door de effecten van de windturbines op de flora en fauna in de beschermde gebieden.

Tot slot zijn er voor zover bekend op korte termijn geen wetswijzigingen op komst die de geluidsnormen voor windturbines zullen aanscherpen. Indien later blijkt dat de gerealiseerde windturbines niet aan de normen voldoen dan zal een handhavingstraject worden opgestart en maatregelen moeten worden getroffen om alsnog te voldoen aan de wettelijk vastgestelde normen. Zie ook subthema F5.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake maatwerkvoorschriften en laagfrequent geluid en het advies van de Commissie m.e.r. inzake hinder leiden tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De overige zienswijzen leiden niet tot aanpassingen.

F2 Slagschaduw

In veel zienswijzen worden zorgen geuit met betrekking tot slagschaduw en lichteffecten van de turbines, zowel op mensen als op vee. Gevraagd wordt om maatwerkvoorschriften en stilstandvoorzieningen. Voorts wordt gevraagd rekening te houden met de zonnestand in het voor- en najaar gelet op de ligging van Nieuw-Beijerland ten opzichte van de beoogde windlocatie.

Beantwoording:

Het windpark mag geen onaanvaardbare hinder opleveren door slagschaduw en lichtschittering. Dit wordt in het MER onderzocht. Op grond van artikel 3.14 van het Activiteitenbesluit zijn in de Regeling Activiteitenbesluit nadere eisen gesteld ten behoeve van het voorkomen of beperken van slagschaduw en lichtschittering door de molenwieken. De windturbines dienen aan deze eisen te voldoen, maar de normen gelden niet voor vee. In het MER wordt de te verwachten slagschaduw van de verschillende inrichtingsalternatieven onderzocht. Mede naar aanleiding van de zienswijzen en overlegreacties zal dan ook worden bepaald of er aanleiding is voor het opleggen van specifieke maatwerkvoorschriften voor slagschaduw. Een windturbine is altijd voorzien van een automatische stilstandvoorziening die de windturbine tijdig uitschakelt om te voorkomen dat bijvoorbeeld de norm voor slagschaduw wordt overschreden. Wanneer deze voorziening onverhoopt resulteert in een (financieel) onhaalbaar project, dan zal naar verwachting worden gekozen voor een kleiner type windturbine of in het uiterste geval worden afgezien van het project. Zie ook subthema E2.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake maatwerkvoorschriften en het advies van de Commissie m.e.r. inzake hinder leiden tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De overige zienswijzen leiden niet tot aanpassingen.

F3 Gezondheid

In veel zienswijzen wordt bezorgdheid geuit over de effecten van windturbines op de gezondheid van mensen en dier, refererend aan een rapport van het RIVM dat hiernaar onderzoek heeft gedaan.

Beantwoording:

Uit het bewuste rapport 'Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van bewoners' van het RIVM, blijkt dat mensen die dichtbij windturbines wonen, vooral last hebben van het geluid dat windturbines met zich meebrengen. Sommige mensen ervaren hinder (zoals irritatie, boosheid en onbehagen) als zij het gevoel hebben dat hun omgevings- of levenskwaliteiten verslechtert door de plaatsing van windturbines. Hierdoor kunnen gezondheidsklachten ontstaan. Om de invloed van windturbines op de slaap te kunnen beoordelen, zijn nog onvoldoende gegevens beschikbaar en de beschikbare resultaten laten nog geen definitieve conclusie toe. Voor andere directe effecten op de gezondheid is geen bewijs. In het op te stellen MER worden alle relevante milieuaspecten onderzocht en beschreven zodat het bevoegd gezag bij de besluitvorming rekening kan houden met eventuele effecten op gezondheid van omwonenden.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake dit subthema leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

F4 Verlichting en veiligheid

In enkele zienswijzen wordt verzocht om gevolgen van de verlichting van de turbinemasten te onderzoeken. Ook wordt geopperd om de tiphoogte te verlagen tot 149,9 meter, zodat de wettelijke plicht om verlichting aan te brengen, niet geldt. Tot slot wordt verzocht om de gevolgen van de turbines voor de ontvangst van radar en tv-signalen te onderzoeken omdat ter plaatse kabeltv of interactieve tv niet toereikend is.

Beantwoording:

Het aanbrengen van oriëntatieverlichting op windturbines is noodzakelijk voor de veiligheid van het luchtverkeer. Ongeacht de hoogte van de masten mag deze veiligheid uiteraard niet in het geding komen. In de NRD is reeds aangegeven dat in het op te stellen MER de te verwachten effecten op het vliegverkeer worden onderzocht en beschreven en de eventueel in dat kader te stellen maatregelen of aanpassingen. Dit wordt gedaan voor een realistische serie windturbines en relevante ashoogtes. Een en ander is ook vastgelegd in het Handboek Risicozonering Windturbines. Vooralsnog verwachten wij niet dat de realisatie van het windpark effect heeft op de ontvangst van (digitale) televisiesignalen (digitenne), maar voor de volledigheid zal in het op te stellen MER hierop worden ingegaan.

Conclusie:

De zienswijzen inzake de ontvangst van tv-signalen leidt tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De overige zienswijzen leiden niet tot aanpassingen.

F5 Handhaving

In diverse zienswijzen wordt gevraagd om een handhavingprotocol op te stellen waarin minimaal de volgende aspecten zijn opgenomen: maandelijkse communicatie door de initiatiefnemer met de omgeving over de meetwaarden van geluid, slagschaduw, lichteffecten en de energieopbrengst, onafhankelijke controle van de resultaten en zeer korte doorlooptijden bij geconstateerde overtredingen, zodat snel en adequaat doeltreffende maatregelen kunnen worden genomen. Ook wordt gevraagd om vooraf direct opeisbare boetes vast te stellen.

Beantwoording:

Als na realisatie van het windturbinepark wordt getwijfeld of de windturbines wel voldoen aan de wettelijke normen (en eventuele aanvullende eisen uit de vergunning) dan dient er handhaving plaats te vinden. Het toezicht op de naleving van milieuwetgeving wordt in de Hoeksche Waard verzorgd door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, in opdracht van de betrokken gemeenten en de provincie Zuid-Holland. Voor de uitvoering van de handhavingstaak is een regionale nalevingsstrategie opgesteld (Regionaal Uitvoeringsniveau Wabo-Milieutaken Zuid-Holland Zuid). Wanneer uit onderzoek blijkt dat inderdaad niet aan de normen wordt voldaan, zal het windpark worden stilgezet en zal de exploitant de geconstateerde problemen moeten oplossen voordat de windturbines weer in productie mogen worden genomen.

Vooralsnog zien wij geen aanleiding om voor dit windturbinepark een specifiek handhavingprotocol op te stellen c.q. om op voorhand afwijkende handhavinginstrumenten vast te leggen. Ook in het kader van het op te stellen MER is handhaving geen toetsingsaspect. Het onderwerp komt wel aan de orde in het participatieplan dat voor de locatie wordt opgesteld.

Conclusie:

De zienswijzen inzake dit subthema hebben geen betrekking op c.q. leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

G. Natuur

In de zienswijzen inzake dit thema wordt enerzijds ingegaan op de mee te wegen natuuraspecten. Gevraagd wordt om niet alleen te kijken naar de afstand tot EHS- en Natura2000-gebieden, maar ook naar waardevolle natuurgebieden in de omgeving en naar de vliegbewegingen van vogels en vleermuizen. Ook wordt verzocht om gebruik te maken van plaatselijke expertise. Daarentegen wordt in veel andere zienswijzen juist gesteld dat bij de besluitvorming meer rekening moet worden gehouden met mensen dan met de natuur.

Beantwoording:

In de NRD staat reeds beschreven hoe natuur als een van de te onderzoeken aspecten in de MER zal worden onderzocht. In het op te stellen MER worden de gevolgen van het windturbinepark en de alternatieve locaties op de EHS, Natura2000-gebieden en recreatiegebieden onderzocht op basis van de beschikbare

wetenschappelijke data. Voor alle aspecten geldt dat daarbij ook rekening wordt gehouden met de autonome ontwikkelingen in het gebied en de omgeving, maar de ontwikkeling van een vogelreservaat tussen Spijkenisse en Zuidland hoort daar niet bij. Zoals ook al in de NRD is aangegeven, wordt in het kader van het op te stellen MER ook gekeken naar de mogelijke effecten van de windturbines op beschermde gebieden, beschermde soorten en de aantasting van ecologische relaties.

Ook de Commissie m.e.r. besteedt in haar advies uitgebreid aandacht aan het thema Natuur. Dit advies wordt overgenomen in het advies inzake de reikwijdte en detailniveau van het op te stellen MER. Daarmee wordt ook voldaan aan de in de zienswijzen en overlegreacties geuite wensen ten aanzien van de mee te wegen natuuraspecten, zoals de effecten van windturbines op de verplaatsing van vogels tussen foerageergebieden en slaapplekken. Ten aanzien van de zienswijzen inzake de bescherming van de natuur versus bescherming van de mens wordt opgemerkt dat beide wettelijke bescherming genieten en daarom in het kader van het MER worden onderzocht. De m.e.r.-procedure is ervoor bedoeld om deze gevolgen te beschrijven zodat deze informatie kan worden meegenomen bij de besluitvorming over het PIP en de vergunningen.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake de te mee te nemen natuuraspecten en het advies van de Commissie m.e.r. inzake natuur leiden tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De overige zienswijzen leiden niet tot aanpassingen.

H. Landschap

In diverse zienswijzen en overlegreacties is verzocht om de effecten van het windturbinepark op het landschap te onderzoeken, mede omdat de locatie Spui niet is opgenomen in de eerdere uitgevoerde landschappelijke onderzoeken ('Wind in zicht', 'Windenergie in nationale landschappen' en 'Daar bij die molen'). Verzocht wordt om in het landschappelijk onderzoek ook de resultaten van eerdere onderzoeken te betrekken ('Windenergie Stadsregio Rotterdam' en het onderzoek van Bosch en Slabbers uit 2011) alsmede de volgende onderzoekscriteria: zichtlijnen, geografische verdeling van andere windparken in relatie tot het 'open venster' met Voorne Putten, openheid van het landschap, landschappelijke waarden en de kleurstelling van de masten in relatie tot inpassing in het landschap.

Voorts wordt in meerdere zienswijzen aangegeven dat het Spui te klein is om als grootschalige scheidslijn aangemerkt te worden, dat de aangrenzende polder te klein is voor grote, witte turbines die het uitzicht bederven, dat lijnopstellingen de lege horizon ook aantasten en dat aansluiting op de turbines van Cromstrijen het landschap minder verstoort. Verzocht wordt om alleen locaties aan de randen van de Hoeksche Waard te onderzoeken en te bezien in welke opstelling de windturbines zoveel mogelijk aansluiten bij de lijnen van het landschap. Tevens is verzocht om verschillende maatregelen ter mitigatie of compensatie van de aantasting van de belevingswaarde van het landschap te onderzoeken, zoals aanleg van akkerranden, verflauwen van watergangtaluds en aanleg van groenranden. Ook de Commissie m.e.r. gaat in haar advies uitgebreid in op het aspect Landschap.

Beantwoording:

In de NRD is het thema landschap reeds als te onderzoeken aspect opgenomen. Daarin staat dat de mogelijkheid om enkelvoudige lijnopstellingen en clusters te realiseren en de samenhang met infrastructuur en scheidslijnen worden beschreven, alsmede het effect op de skyline, de herkenbaarheid van de opstelling en visuele rust. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de genoemde eerdere onderzoeken, de beschreven waarden en bevindingen daarin (zie ook subthema's A1 en C1). Bij de eerdere besluitvorming over het windpark is het Spui als een voldoende grootschalige scheidslijn in het landschap beschouwd. Hoewel het Spui kleiner is dan bijvoorbeeld het Haringvliet, vormt zij een duidelijke en kenmerkende scheidslijn van het eiland de Hoeksche Waard. Conform het advies van de Commissie m.e.r. worden in het op te stellen MER alle locaties (waaronder die uit de Brede MER van de gemeente) via een "trechtering" meegenomen in het onderzoek. Daarbij zullen de provinciale randvoorwaarden (zie ook subthema C3) als toetsingscriterium fungeren om te komen tot kansrijke locaties die vervolgens in het op te stellen MER nader worden onderzocht op de gevolgen voor het landschap. Mede naar aanleiding van de

zienswijzen inzake de te onderzoeken landschapsaspecten en het advies van de Commissie m.e.r. inzake landschap en cultuurhistorie wordt daarbij ook gekeken naar zichtlijnen, de typerende karakteristieken en kernkwaliteiten van het landschap en de interferentie met andere windparken. Daarbij wordt ook gebruik gemaakt van de eerder uitgevoerde landschappelijke onderzoeken en bevindingen (zie ook subthema C4).

Windturbines worden standaard in een grijze kleur (RAL7035 of RAL7038) uitgevoerd. Deze kleur is het meest geschikt om de turbines te laten 'wegvallen' tegen de meest gangbare luchten in noordwest Europa en voldoet tevens aan de veiligheidseisen vanuit de luchtvaart (voldoende zichtbaar). Nader onderzoek naar verschillende kleurstellingen achten wij om genoemde redenen niet zinvol. In het op te stellen MER zal wel worden ingegaan op de in de zienswijzen aangedragen mitigerende en compenserende maatregelen.

Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake de mee te nemen landschapseffecten en het advies van de Commissie m.e.r. inzake landschap en cultuurhistorie leiden tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER. De overige zienswijzen leiden niet tot aanpassingen.

I. Gevolgen aanlegfase

In enkele zienswijzen wordt gevraagd kritisch te kijken naar de gevolgen van de aanlegfase van het windpark, vooral in verband met de aanvoer van zwaar materieel en vrachtverkeer, gelet op de wegen en dijken in het gebied die hier mogelijk niet op berekend zijn, en de op handen zijnde dijkversterking.

Beantwoording:

Ten behoeve van de bouw van het windturbinepark zal naar verwachting een aparte ontsluitingsweg worden aangelegd, zodat het bestaande wegennet zo min mogelijk wordt belast en de overlast voor omwonenden wordt beperkt. Het transport voor de bouwfase zal naar verwachting in enkele dagen (meestal 's nachts) plaatsvinden (mogelijk ook over water) en nadat de fundering is gereed is kan een windturbine in enkele dagen worden opgebouwd. In de NRD staat al dat de milieugevolgen van de aanlegfase in het MER zullen worden beschreven. De werkzaamheden op de locatie zullen met het waterschap worden afgestemd op de werkzaamheden voor de dijkversterking. De zienswijzen op dit subthema voegen hier niets aan toe.

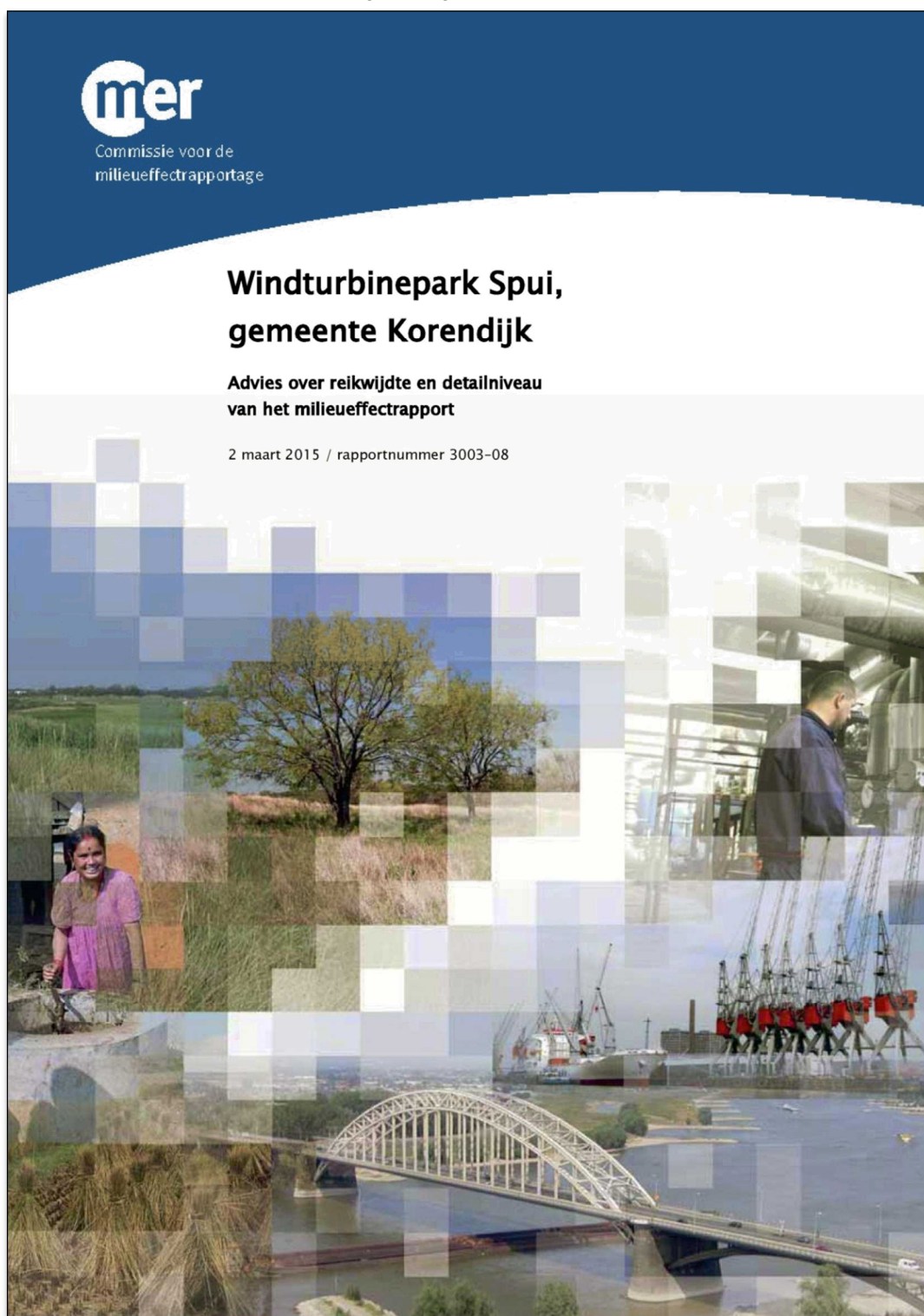
Afhankelijk van de definitieve locatie en het gekozen windturbinetype zal in het kader van de voorbereiding van de daadwerkelijke bouw een transportplan worden opgesteld, waarin het wegennet tussen de productielocatie en de bouwplaats meer in detail wordt gekeken (o.a. de breedte van wegen, hoogte van viaducten) teneinde de exacte aanvoerroute van de bouwmaterialen te bepalen. Dit vormt geen onderdeel van het op te stellen MER, aangezien het niet om een milieueffect gaat.

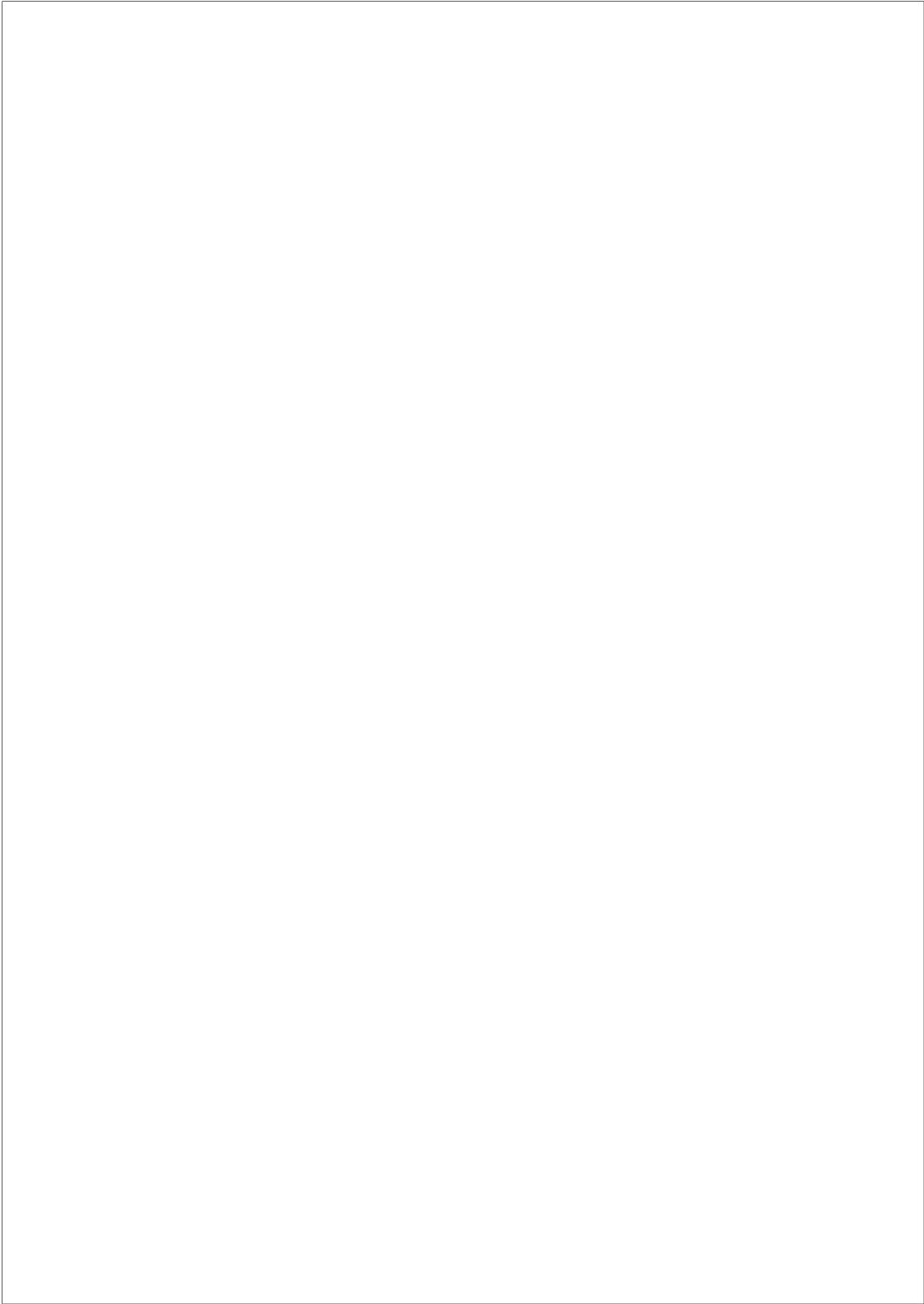
Conclusie:

De zienswijzen en overlegreacties inzake dit subthema leiden niet tot aanpassing van de reikwijdte en het detailniveau van het op te stellen MER.

4. Advies Commissie voor de milieueffectrapportage

De Commissie m.e.r. heeft op 2 maart 2015 advies uitgebracht over de reikwijdte en detailniveau van het op te stellen MER. Dit advies is hieronder integraal opgenomen.

1. Hoofdpunten van het milieueffectrapport

De provincie Zuid-Holland heeft het voornemen een inpassingsplan vast te stellen en een omgevingsvergunning te verlenen om daarmee een windturbinepark met een vermogen van tenminste 15 MW langs het Spui in de gemeente Korendijk mogelijk te maken. Ter ondersteuning van de besluitvorming over dit inpassingsplan wordt de m.e.r. procedure doorlopen. Bevoegd gezag in deze procedure is Provinciale Staten van Zuid-Holland.

De provincie heeft advies gevraagd aan de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')¹ over reikwijdte en detailniveau van het op te stellen milieueffectrapport (verder 'MER').

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een toelichting op de overwegingen die een rol hebben gespeeld om te kiezen voor windenergie in de Hoeksche Waard en een onderbouwing van de trechtering naar de beoogde en kansrijke locaties in de Hoeksche Waard en meer specifiek het zuidwestelijke gedeelte ervan;
- een overzicht van kansen en belemmeringen van en mogelijke opstelvarianten binnen de kansrijk geachte locaties. Ga daarbij in op samenhang/interferentie met bestaande en/of geplande windmolenlocaties in de aangrenzende gemeenten;
- de effecten op leefomgevingskwaliteit (geluid, veiligheid) en (beschermde) natuur.

Besluitvormers en belanghebbenden lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER, waarbij zichtbaarheid en beleving van de voorkeursopstelling duidelijk verbeeld moeten worden.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau (verder 'notitie R&D')². Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de notitie R&D voldoende aan de orde komen.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl door in het zoekvak het projectnummer in te vullen.

² Notitie Reikwijdte en Detailniveau plan-/project MER Provinciaal Inpassingsplan Windturbinepark Spui, Bosch & van Rijn, 15 oktober 2014.

2. Achtergrond, probleemstelling en doel, beleid en besluiten

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

In de ontwerp Structuurvisie Wind op Land (verder SWOL) zijn afspraken tussen rijk en provincie vastgelegd over windenergie op land. In Nederland moet in 2020 tenminste 6.000 MW aan opgesteld windenergievermogen op land zijn gerealiseerd waarvan 735,5 MW in Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland heeft locaties hiervoor in de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM, 9 juli 2014 Provinciale Staten) vastgelegd. In het MER bij de VRM is, afgezien van landschap, niet ingegaan op de milieueffecten van de daarin opgenomen windlocaties. In de notitie R&D heeft de provincie daarom aangegeven (pagina 9) in het MER bij dit inpassingsplan de onderbouwing van de mogelijke locaties in de westrand van de Hoeksche Waard alsnog volwaardig te onderzoeken.³ Daartoe adviseert de Commissie om (voor zover mogelijk onderbouwd met milieuarargumenten) de volgende punten in het MER op te nemen:

- een goede uitleg van de gehanteerde principes, uitgangspunten en criteria voor windenergie in de provincie Zuid-Holland (zoals situering langs grootschalige infrastructuur) en de daaruit voortkomende (kwantitatieve) opgave voor de Hoeksche Waard (zoals beoogd op te stellen windvermogen);
- de mogelijke plaatsingsgebieden in de Hoeksche Waard (mede aan de hand van een belemmeringenkaart);
- de (landschappelijke) criteria voor het minimum en maximum aantal turbines en de wijze van plaatsen ervan (lijn, boog, cluster, wolk etc.) op de beoogde locaties.

2.2 Beleidskader en te nemen besluiten

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant is voor het voornemen en of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op de:

- provinciale Visie Ruimte en Mobiliteit;
- de Structuurvisie Nationaal landschap Hoeksche Waard (2012);
- het Activiteitenbesluit.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor het provinciaal inpassingsplan en de vergunningverlening (provinciale coördinatie-regeling artikel 9e van de Elektriciteitswet). Daarna (ast) zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is, welke informatie daarvoor in dit MER nodig is en wat globaal de tijdsplanning is.

³ Ook in meerdere zienswijzen wordt hiernaar gevraagd.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Mogelijke en kansrijke locaties in het zuidwesten Hoeksche Waard

In de notitie R&D (pagina 11) is aangegeven dat locatiealternatieven in de westrand van de Hoeksche Waard zullen worden beschreven. Om dit goed te kunnen doen adviseert de Commissie om een goed onderbouwde trechtering van mogelijke alternatieven in het zuidwestelijke gedeelte van de Hoeksche Waard op te nemen in het MER. Ga in deze trechtering in op die criteria die relevant zijn voor een voor de keuze van een of meerdere goede locatie(s) voor windenergie. Hanteer om te beginnen een belemmeringenkaart waarin via (wettelijke en andere) belemmeringen de in principe beschikbare ruimte voor realisering van windenergie duidelijk wordt gemaakt. Geef vervolgens per mogelijke locatie de kansen (op te stellen vermogen) en de sterke en zwakke punten ten aanzien van leefomgeving, natuur en landschap⁴. Geef zo nodig aan of de gevonden effecten gemitigeerd kunnen worden of als show stopper kunnen optreden. Verwerk de resultaten van deze quick scan in een samenvattende overzichtstabel. De Commissie geeft in overweging om bij de trechtering in te gaan op de door de gemeente Korendijk⁵ en andere insprekers⁶ aangedragen alternatieve locaties. Deze trechtering geeft een onderbouwing van een of meer kansrijk te achten locaties in het zuidwesten van de Hoeksche Waard.

Selecteer vervolgens een (of meer) voorkeurslocatie(s) waarin de windenergieopgave gerealiseerd *kan* worden en die zoveel mogelijk tegemoet komt aan de eisen met betrekking tot opbrengst, bescherming van het leefmilieu, voorkomen van schade aan natuur, landschappelijke voor- of nadelen en herkenbaarheid.

Geef in het MER in ieder geval voor de voorkeurslocatie(s) de minimale doelstelling en de milieueffecten en hinder. Ga daarbij uit van realistische inrichtingsalternatieven die de bandbreedte aan kansen en effecten weergeven. Wanneer bijvoorbeeld als doelstelling 15 MW 'minimaal noodzakelijk' is, kan dit rendabel worden gerealiseerd met bijvoorbeeld 6 x 2,5 MW turbines, 5 x 3MW turbines, 4 x 4 MW turbines of 3 x 5 MW turbines.⁷ Geef zo nodig aan de hand van een (globale) rentabiliteitsanalyse de bandbreedte aan.

3.2 Referentiesituatie

De notitie R&D bevat geen nadere omschrijving van de referentiesituatie. Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkelingen, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Onder de 'autonome ontwikkeling' wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd.

⁴ Ga in op inrichtingsalternatieven per locatie die (grote) landschappelijke voordelen hebben of tot geringe hinder leiden.

⁵ De gemeente Korendijk heeft in 2014 een milieuonderzoek laten uitvoeren naar potentiële locaties voor windenergie.

⁶ In meerdere zienswijzen worden alternatieve locaties aangedragen.

⁷ Gezien het gunstige windklimaat en de snelle ontwikkeling naar grotere rotoroppervlaktes lijken deze turbines (in de nabije toekomst) op deze locatie kansrijk.

Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige functies en activiteiten in het studiegebied en van geplande (nieuwe) activiteiten waarover reeds is besloten. Daarbij valt te denken aan bouwplannen met geluidgevoelige functies als woningen, natuur- en recreatieplannen en windturbineplannen in de gemeente en in aangrenzende gemeenten in de Hoeksche Waard, op Voorne Putten en op Goeree-Overflakkee.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

De Commissie adviseert voor de inrichtingsvarianten van de voorkeurslocatie de effecten in absolute zin én – waar mogelijk, zoals bij geluid en bijvoorbeeld het aantal vogelslachtoffers – per eenheid van opgewekte energie (kWh) inzichtelijk te maken. Dit is van belang omdat de plaatsingsgebieden en de daaruit te formeren alternatieven niet dezelfde milieueffecten en energieopbrengst zullen hebben.⁸ Deze effecten moeten in een overzichtstabel worden gepresenteerd en als basis dienen voor de alternatievenvergelijking.

Het detailniveau van de effectbeschrijving dient aan te sluiten bij fase in het trechteringsproces. Bij de vergelijking van de locatiealternatieven in de zuidwesthoek van de Hoeksche Waard kan de aandacht gericht worden op de aspecten die onderscheidend zijn en is een globalere, meer kwalitatieve beschrijving denkbaar dan bij de uitwerking van de effecten van de (inrichtingsvarianten voor de) voorkeurslocatie(s). Het benodigde detailniveau kan overigens per milieuaspect verschillen.

De notitie R&D geeft een schematisch overzicht van de te bekijken milieuaspecten maar gaat nog niet in detail in op de wijze waarop dit in het MER zal worden uitgewerkt. In de navolgende paragrafen geeft de Commissie handvatten voor het beschrijven van de milieueffecten in het MER.

4.2 Energieopbrengst

Beschrijf in het MER wat de totale te verwachten energieopbrengst is van de alternatieven, bijvoorbeeld op basis van de windkaart van Nederland op 100 m hoogte (SenterNovem, 2005).⁹ Beschouw daarbij de diverse turbinevermogens (bijvoorbeeld in klassen tussen 2-3 MW en 3-5 MW) en relevante ashoogtes apart.

⁸ Een locatie met meer milieueffecten en meer vermogen kan dan een zelfde score krijgen als een locatie met minder milieueffecten maar ook minder vermogen.

⁹ Omdat windaanbod hierbij een cruciale factor is adviseert de Commissie ook rekening te houden met de locatiespecifieke omstandigheden en niet alleen uit te gaan van het protocol Monitoring Duurzame Energie (MDE).

Houd – indien van toepassing – ook rekening met de afname van energieopbrengst als gevolg van mitigerende maatregelen waarbij het vermogen van de turbines beperkt wordt, bijvoorbeeld om hinder door slagschaduw en geluid terug te dringen.

4.3 Woon en leefmilieu

4.3.1 Hinder

Omdat hinder een onderscheidend aspect kan zijn bij de beoordeling en de invulling van de locaties adviseert de Commissie in het MER niet alleen te toetsen aan de wettelijke normen voor onder andere geluid en slagschaduw, maar ook aandacht te besteden aan de milieubelasting onder de wettelijke normen. Naast het daadwerkelijke geluidsniveau bepalen ook andere, niet akoestische factoren (waaronder zichtbaarheid van de turbines, betrokkenheid bij het project, vertrouwdheid met windenergie) of en in welke mate mensen (geluid)hinder ondervinden van windturbines. Voor het plan-MER-gedeelte (trechtering van locaties) kan dit worden gedaan door een globale beoordeling, bijvoorbeeld op basis van het aantal woningen binnen richtafstanden (zoals 500 m, 1000 m) van de rand van het mogelijke windpark. Op basis van deze woningaantallen kan globaal worden vastgesteld of kan worden voldaan aan de wettelijke grenswaarden (vanaf 500 m) en hoeveel omwonenden erdoor beïnvloed zullen worden (geluid en slagschaduw, tot 1000 m).

Voor de inrichtingsalternatieven op de voorkeurslocatie(s) kan vervolgens een gedetailleerdere analyse worden uitgevoerd, zoals hieronder omschreven. Om een betrouwbare indruk van het uiteindelijk op te stellen vermogen te krijgen adviseert de Commissie om de potentiële hinder (geluid/slagschaduw) kwantitatief vast te stellen. Presenteer in het MER voor de voorkeurslocatie(s) en inrichtingsalternatieven:

- de geluidscontouren (L_{den}) rondom de windturbines, bijvoorbeeld in 5dB-klassen, bepaal in ieder geval de ligging van de 47-dB en 42 dB-geluidcontour;
- de contouren voor slagschaduw (van alle windturbines gezamenlijk);
- de ligging en het aantal woningen en gevoelige bestemmingen in de contouren (geluid/slagschaduw);
- de (mogelijkheid van) mitigerende maatregelen om aan de wettelijk eisen te voldoen en mogelijkheden om de hinder te beperken (ook buiten de wettelijke normen), bijvoorbeeld door windturbines te laten vervallen of in een andere (nacht)modus te gebruiken / te laten draaien.

Besteedt in het MER tevens aandacht aan het mogelijk optreden van laagfrequent geluid en trillingen bij woningen.

4.3.2 Externe veiligheid en radar

Stel in grote lijnen per zoeklocatie de risicocontouren vast conform het Handboek risicozonering windturbines (2013) en ga na of er onaanvaardbare risico's ontstaan voor mensen, verkeer, waterkeringen/sluizen en bedrijven. Geef aan welke eventuele beperkingen ontstaan door de aan te houden afstanden tot onder meer (vaar)wegen, dammen, dijken, hoogspanningsleidingen, gasleidingen.

Onderzoek de beperkingen voor de radar van het vliegverkeer (defensie/Woensdrecht en luchtverkeersleiding). Houd daarbij rekening met het nieuwe beleid (inclusief rekenmethode) voor radarverstoring. Overleg met de betrokken ministeries is raadzaam.

4.4 Natuur

4.4.1 Algemeen

Geef in het MER aan welke kenmerkende habitattypen en soorten aanwezig zijn in het studiegebied. Beschrijf de huidige staat en de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de alternatieven en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Windturbines kunnen leiden tot verhoogde sterfte onder vogels en vleermuizen ten gevolge van aanvaringen. Daarnaast kan met name bij vogels sprake zijn van barrièrewerking en aantasting van het leefgebied. Laat hierbij zien of de natuurwaarden in de aanleg- of gebruiksfase in het ene gebied gevoeliger zijn dan in het andere.

4.4.2 Beschermde gebieden

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden (inclusief hierin opgenomen Beschermde Natuurmonumenten) en de Ecologische hoofdstructuur (EHS).¹⁰ Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het voornemen niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (externe werking). Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde gebieden.

Natura 2000-gebieden

Ga na of een Passende beoordeling nodig is. Indien dit het geval is, moet in de Passende beoordeling in het plan-MER de zekerheid worden verkregen dat – in cumulatie met andere projecten – de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied niet worden aangetast. Maak daarvoor aan de hand van globale gegevens over vogelbewegingen (seizoenstrek, foerageertrek, slaaptrek etc.) een afbakening van Natura 2000-gebieden die vanwege instandhoudingsdoelstellingen (IHD) voor vogels mogelijk worden beïnvloed.

De Commissie is van oordeel dat in ieder geval de volgende Natura 2000-gebieden relevant zijn: Haringvliet, Oudeland van Strijen, Oude Maas en Hollands Diep. Geef in ieder geval voor deze Natura 2000-gebieden per gebied:

- de instandhoudingsdoelstellingen (habitattypen en soorten);
- de voor de relevante IHD-soorten de actuele en de na te streven populatieomvang en geef aan of er sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling.

¹⁰ Let op: naast Natura 2000- en EHS-gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998) en beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

Houd daarnaast rekening met de tientallen Beschermden Natuurmonumenten in de Hoeksche Waard/Tiengemet en vlak daarbuiten, die gedeeltelijk in de bovengenoemde Natura 2000-gebieden zijn opgenomen.

Ga vervolgens in de op te stellen Passende Beoordeling in op de gevolgen van het voornemen door direct ruimtebeslag (habitattypen en leefgebied van soorten) en kans op extra sterfte, barrièrewerking en verstoring voor vogelsoorten waarvoor instandhoudingdoelstellingen in de drie omliggende Natura 2000-gebieden (bij Oude Maas zijn geen vogels in de doelstellingen opgenomen) zijn geformuleerd. Breng hiervoor in beeld:

- de relevante broedgebieden, slaapplekken en foerageergebieden;
- de dagelijkse pendelbewegingen tussen deze gebieden.

Geef aan in hoeverre er een kans bestaat dat er voor prioritaire soorten een grotere sterfte dan 1% van de totale jaarlijkse sterfte van de betrokken populaties optreedt. Houdt daarbij rekening met de soortspecifieke levensverwachting. Zo wordt een smient gemiddeld maar een jaar of drie oud en een dwerggans het dubbele.¹¹ Indien relevant, geef aan in hoeverre mogelijk significant negatieve gevolgen kunnen worden gemitigeerd door bijvoorbeeld bepaalde opstellingen, mijden van bepaalde locaties, stilzetten van de turbines op bepaalde momenten en gebruik van minder turbines met een grotere capaciteit.

Ga bij bepaling van de cumulatie tevens in op de gevoeligheid en kwetsbaarheid van de IHD-soorten voor de aanleg en aanwezigheid van windturbines in de omgeving.

Ecologische hoofdstructuur/Natuurnetwerk

Beschrijf voor de EHS/Natuurnetwerk in de plangebieden de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Voor de EHS geldt volgens de Nota Ruimte een 'nee-tenzij' regime. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' regime provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past.¹² Indien er compensatie moet worden gepleegd, geef dan aan hoe en waar dit verlies kan worden gecompenseerd.

Beschermden soorten

Geef allereerst aan welke door de Flora- en faunawet beschermde en andere bedreigde, (niet door de Flora- en faunawet beschermde) soorten te verwachten zijn in het studiegebied, waar deze soorten voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Beschrijf vervolgens welke effecten kunnen worden verwacht.

De Commissie wijst erop dat in de aanlegfase biotopen kunnen worden vernietigd van beschermde planten en dieren. Ga daarom in op de gevolgen van vernietiging van deze biotopen. Beschrijf op hoofdlijnen wat de effecten op beschermde soorten betekenen voor de vergelijkbaarheid voor windenergie in het studiegebied en in hoeverre mitigerende maatregelen

¹¹ Bij het bepalen van significante effecten als gevolg van aanvaringsslachtoffers wordt recentelijk niet meer aangenomen dat alle soorten drie jaar oud worden, waarbij vervolgens dan de 1% mortaliteitsgrens wordt afgeleid. Daarbij traden fouten op van 100% en meer. Er kan thans met beschikbare informatie heel goed een soortspecifieke leeftijds-/mortaliteitsverwachting worden opgesteld met behulp van de BTO Birdfacts (<http://www.bto.org/about-birds/birdfacts>).

¹² Per provincie is een toetsingskader en compensatieregeling EHS vastgesteld, dat in principe past binnen de nationale Nota Ruimte en de Spelregels EHS.

mogelijk en effectief zijn, bijvoorbeeld door uitvoering van aanlegwerkzaamheden in de ecologisch minst kwetsbare periode, gebruik van minder turbines met een grotere capaciteit zodat er minder nodig zijn.

Windturbines kunnen in de gebruiksfase gevolgen hebben voor de staat van instandhouding van vogels en van vleermuizen die op rotorbladhoogte vliegen. De Commissie beveelt daarom aan dat bij vogels met name wordt gekeken naar wintergasten en weidevogels met een matige tot slechte staat van instandhouding en naar alle vleermuissoorten.¹³ Breng rust-, foerageergebieden en migratieroutes van deze soorten in beeld. Ga in op de gevolgen van extra sterfte¹⁴, barrièrewerking en verstoring voor de staat van instandhouding van de betreffende soorten. Geef de mogelijke mitigerende maatregelen en de effecten daarvan, bijvoorbeeld het stilzetten van turbines tijdens de trekperiodes.

4.5 Landschap en cultuurhistorie

De Commissie adviseert om in het MER de typerende karakteristieken van het landschap te analyseren. Maak daarbij onder andere gebruik van de kaart 'kernkwaliteiten van het landschap' en onder andere de Structuurvisie nationaal landschap Hoeksche Waard en het gebiedsprofiel Hoeksche Waard.

Breng in het MER de landschappelijke gevolgen van de alternatieven (voor afzonderlijke gebieden en de Randzone als geheel) in beeld. Besteed aandacht aan de visualisaties van de windparken en de interferentie met andere windparken (zie daarvoor de specifieke handvatten in §4.5.1 en §4.5.2). Maak duidelijk of en hoe de voorgestelde opstellingen passen in de algemene doelen en uitgangspunten m.b.t. de situering van windturbineparken in de Zuid-Hollandse (Delta)landschappen. Ga in op de eventuele positieve bijdrage aan de landschapsbeleving door de nieuwe kenmerken.

4.5.1 Visualisaties

De landschappelijke beleving in de Hoeksche Waard is op de verschillende locaties heel verschillend. Daarnaast hebben landschappelijke aspecten een (belangrijke) rol gespeeld bij de provinciale keuze om windenergie aan de randen van de Hoeksche Waard te positioneren. Ook heeft **de nieuwe generatie windturbines een dusdanige maat dat de turbines van grote afstand zichtbaar zijn in het landschap. Maak daarom:**

- een kwantitatieve visualisatie door middel van een zichtbaarheidsanalyse, waarin bijvoorbeeld de openheid van het landschap een belangrijke rol speelt;¹⁵
- een kwalitatieve visualisatie door middel van fotomontages en/of 3D projecties, gezien vanaf ooghoogte uit de verschillende woongebieden en vanaf verkeers- en recreatieve routes, vergezeld van een beschrijving van het beeld en locatie op kaart.

¹³ Dit is aanvullend op de soorten waarvoor externe werking in het kader van Natura 2000 van belang is.

¹⁴ Houd daar ook de 1%-mortaliteitsgrens aan. Houd er rekening mee dat ook de levensverwachting van vleermuissoorten uiteenlopen en dat de meeste soorten gemiddeld substantieel ouder worden dan drie jaar dat vaak wordt aangehouden (de te verwachten vleermuissoorten hebben een gemiddelde levensverwachting van vier tot acht jaar).

¹⁵ Bijvoorbeeld de viewshed methode of een 3D-model.

Maak deze visualisaties niet alleen vanuit de Hoeksche Waard maar ook vanuit Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee en vanaf de omliggende wateren. Let daarbij op het zicht vanuit en op de diverse dorpen en linten. Doe dit zeker vanuit en op landschappelijk waardevolle gebieden met grote recreatieve waarde. Varieer daarbij met verschillende standpunten en verschillende afstanden. Formuleer bij elke visualisatie/standpunt de beleving daarvan en let daarbij op of de uitgangspunten voor het ontwerp (zoals accentuering van een cruciale land-water-grens) herkenbaar zijn.

4.5.2 Interferentie

Onderzoek of er sprake is van interferentie met (aanwezige of in oprichting zijnde) andere windparken in de omgeving of andere hoge elementen (zoals hoogspanningsleidingen). Beoordeel in ieder geval interferentie met bestaande en nieuw te realiseren parken (zoals op Goeree-Overflakkee) en eventueel aansluiting op dergelijke parken (bijvoorbeeld het park in de gemeente Cromstrijen langs het Haringvliet ten westen van de A29). Ga daarbij ook in op de opschaling van bestaande en ongelijksortige windturbines tot eenduidige windparken.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'leemten in milieuinformatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

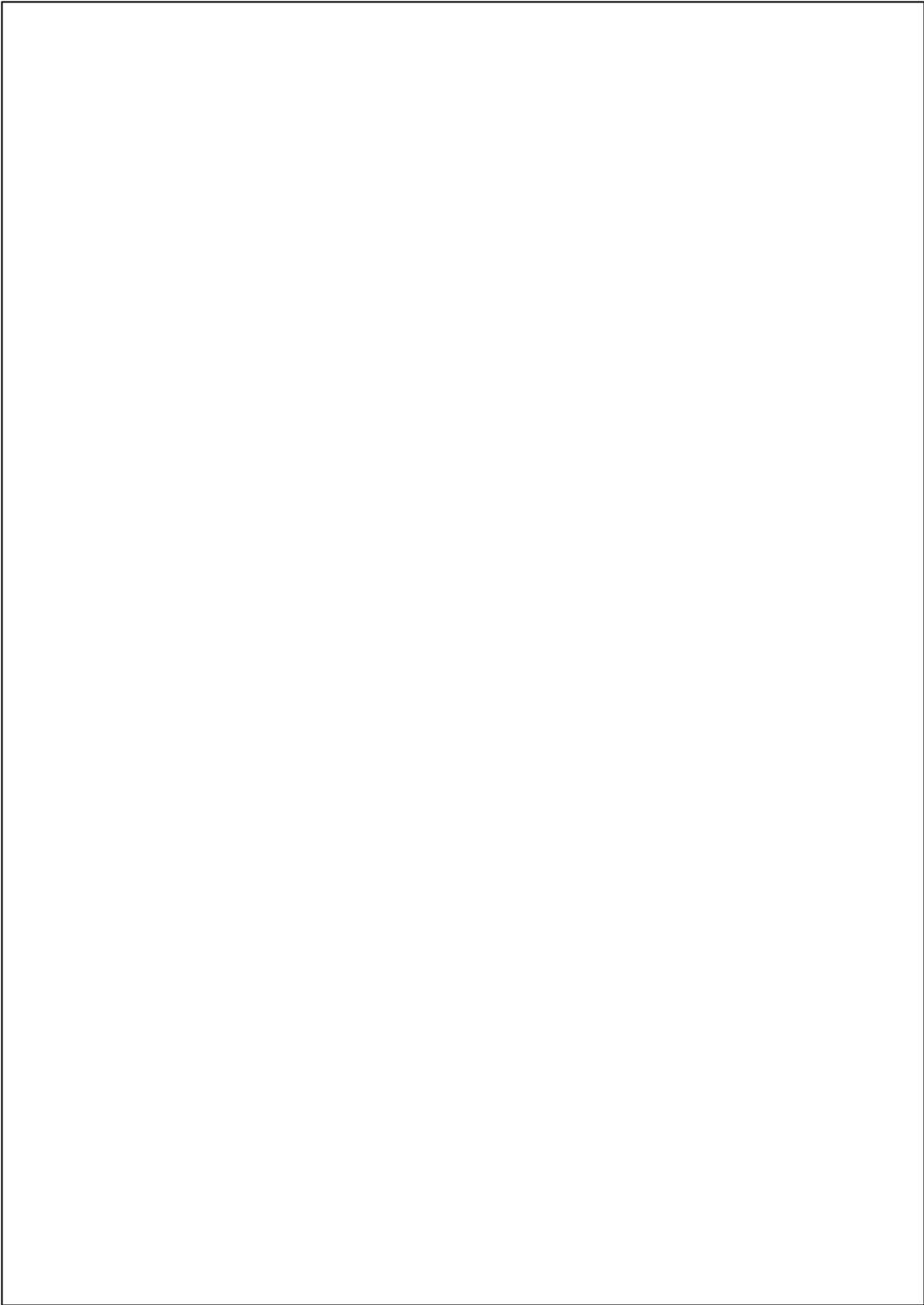
Zorg ervoor dat:

- het MER zo beknopt mogelijk is, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst zijn opgenomen;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal is gebruikt, met duidelijke legenda;
- de overige illustraties en grafisch materiaal van hoge kwaliteit en realiteitsgetrouw zijn.

Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief;
- verbeelding van de zichtbaarheid en beleving van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten Provincie Zuid-Holland

Bevoegd gezag: Provinciale Staten Provincie Zuid-Holland

Besluit: vaststellen inpassingsplan en verlenen omgevingsvergunning

Categorie Besluit m.e.r.:

Project-m.e.r. en plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor D22.2 en Passende beoordeling

Activiteit: De provincie is voornemens een inpassingsplan vast te stellen en een omgevingsvergunning te verlenen om daarmee een windturbinepark met een vermogen van ongeveer 15 MW langs de Spui in de gemeente Korendijk mogelijk te maken.

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 5 januari 2015

Aankondiging start procedure: 7 januari 2015

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 8 januari 2015 t/m 4 februari 2015

Advies uitgebracht: 2 maart 2015

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. ir. P. van der Boom

dhr. drs. S.R.J. Jansen

dhr. ir. W.H.A.M. Keijsers

mw. ir. C.T. Smit (secretaris)

dhr. ir. J.H. van der Vlist (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

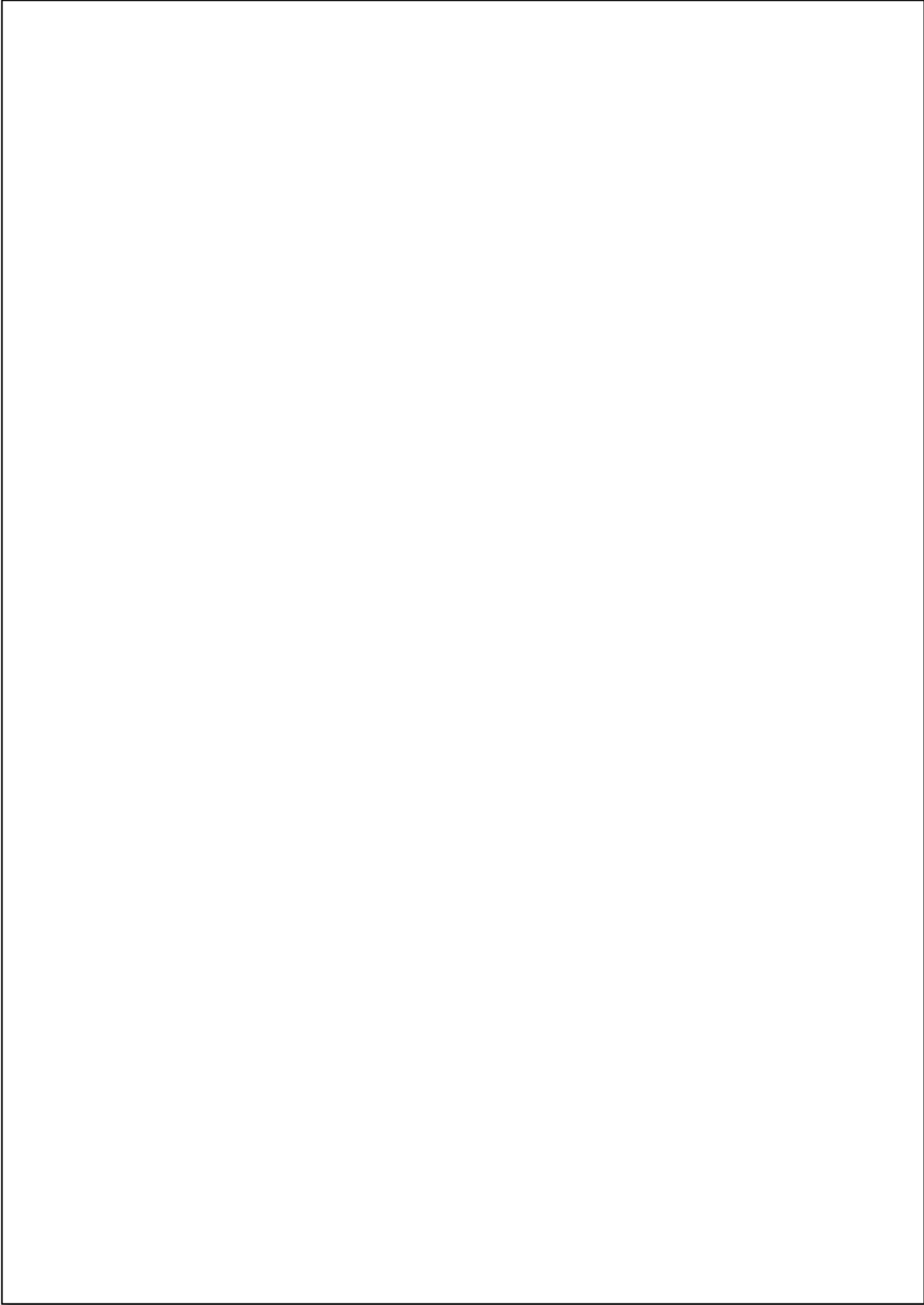
In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Notitie Reikwijdte en Detailniveau Plan-/project MER: Provinciaal Inpassingsplan Windturbinepark Spui, Bosch en van Rijn, 15 oktober 2014.

In totaal zijn er 57 verschillende zienswijzen/overlegreacties door de provincie aan de Commissie toegezonden, sommige daarvan zijn door meerdere personen ondertekend. De Commissie heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., bij haar advisering betrokken en in haar advies verwerkt.

**Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport
Windturbinepark Spui, gemeente Korendijk**

ISBN: 978-90-421-4074-5

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

5. Afkortingen en begrippenlijst

Commissie m.e.r.	Commissie voor de milieueffectrapportage, onafhankelijke door het Rijk ingestelde commissie die een wettelijke taak heeft inzake de advisering over milieueffectrapporten
GS	Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
PCR	Provinciale coördinatie regeling (speciale wettelijke procedure voor de coördinatie van verschillende vergunningen en andere uitvoeringsbesluiten)
PIP	Provinciaal inpassingsplan (vergelijkbaar met bestemmingsplan)
PS	Provinciale Staten van Zuid-Holland
MER	Milieueffectrapport, dat wil zeggen de schriftelijke rapportage van de onderzochte milieuaspecten
m.e.r. of mer	De procedure voor het opstellen van een MER
NRD*	Notitie reikwijdte en detailniveau, de notitie waarin de reikwijdte en detailniveau van het op te stellen MER worden beschreven (* ook wel afgekort als 'notitie R&D')

